

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Lucie Herodesová

**Zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.
se zaměřením na věcný přezkum exekučního titulu**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M., Ph.D.

Tematický okruh: Občanské právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 8. 10. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 334 165 znaků včetně mezer.

Mgr. Lucie Herodesová
rigorozantka

V Praze dne 8. října 2022

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své rigorózní práce, JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D., za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytl při zpracování této práce.

Obsah

Úvod.....	6
1. Vymezení výchozích pojmů a základní zásady.....	14
1.1. Druhy civilního procesu	14
1.2. Dvojkolejnost právní úpravy vykonávacího řízení.....	16
1.3. Exekuce a exekuční řízení	18
1.4. Základní zásady exekučního řízení.....	21
2. Obecná východiska zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.....	25
2.1. Důvody zastavení exekuce	25
2.2. Demonstrativní výčet důvodů zastavení exekuce.....	35
2.3. Kategorizace důvodů zastavení exekuce	39
2.4. Důvody zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.....	42
2.5. Dílčí shrnutí	46
3. Věcný přezkum exekučního titulu	48
3.1. Zásada nepřipustnosti věcného přezkumu exekučního titulu	48
3.2. Věcný přezkum exekučního titulu je-li jím notářský zápis se svolením k vykonatelnosti.....	53
3.3. Věcný přezkum exekučního titulu je-li jím rozhodčí nález.....	59
3.3.1. Rozhodčí nález byl vydán, aniž byla uzavřena rozhodčí smlouva	63
3.3.2. Rozhodčí smlouva neobsahuje transparentní pravidla pro určení rozhodce.....	66
3.3.3. Neplatnost rozhodčí smlouvy pro rozpor s dobrými mravy a	76
pro neposouzení úvěruschopnosti dlužníka	76
3.3.4. Zastřené rozhodčí soudy	85
3.3.5. Dílčí shrnutí a návrhy de lege ferenda	89
3.4. Věcný přezkum exekučního titulu je-li jím rozhodnutí soudu	91
3.4.1. Výkon soudního rozhodnutí jako popření principů právního státu	92
3.4.2. Zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) jako „moderační“ ustanovení?.....	96
3.4.3. Dílčí shrnutí	101
4. Zastavení již skončené exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu.....	103
4.1. Zastavení exekuce již skončené vymožením.....	103
4.2. Zastavení exekuce již jednou zastavené, ale z „neprioritního“ důvodu	107
4.3. Dílčí shrnutí	111
Závěr.....	113
Seznam použitých zkratk.....	117
Seznam použitých zdrojů.....	118

Abstrakt.....	132
Klíčová slova	133
Abstract	134
Key words.....	135

Úvod

Problematika exekucí představuje v současné době zásadní celospolečenské téma. Podle dostupných údajů zveřejněných Exekutorskou komorou ČR bylo ke konci prvního pololetí roku 2022 v České republice vedeno bezmála 4,2 milionu exekucí proti téměř sedmi stům tisícům povinných (fyzickým osobám).¹ Jedná se tak o velice rozšířený fenomén, který značně ovlivňuje nejen veřejnou společenskou debatu, ale projevuje se významným způsobem také v rovině právní. Je třeba vnímat, že problematika exekucí se nedotýká toliko povinných, jak bývá někdy ve veřejném diskurzu nesprávně zjednodušováno, ale též věřitelů (oprávněných), kteří se domáhají nuceného výkonu exekučního titulu, neučinil-li tak povinný dobrovolně, dále rodinných příslušníků povinných, zejména žijí-li s povinným ve společné domácnosti, ale v širším kontextu také společnosti jako celku, která je ovlivňována i případnou insolvenčí těchto osob.

Tato rigorózní práce se věnuje určité výseči z velice obsáhlého tématu vykonávacího (exekučního) řízení, a sice zastavení exekuce pro nepřípustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Je nutné již na tomto místě zdůraznit, že práce se zaměřuje výhradně na exekuce prováděné soudními exekutory podle exekučního řádu, nikoliv na výkon rozhodnutí podle občanského soudního řádu. Na základě poznatků z praxe mám za to, že právě zastavení exekuce pro nepřípustnost podle uvedeného ustanovení se povinní ve svých návrzích po soudních exekutorech, resp. po exekučních soudech domáhají velmi často, případně tento zastavovací důvod uvádějí jako určitý podpůrný, sběrný argument k jinému zastavovacímu důvodu, který v návrhu předestřeli na prvním místě, a to lapidárně řečeno jaksi „pro jistotu“. Zjevným cílem takových podání pak často bývá, aby se soudní exekutor, případně exekuční soud, zabýval všemi možnými pochybeními, které by mohly vést k zastavení exekuce, aniž by je povinný výslovně jmenoval (případně aniž by si jich byl dokonce vědom). Důvody, pro které zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. povinní požadují, jsou v praxi velmi široké a různorodé, k čemuž do značné míry vybízí nejen legislativní vyjádření tohoto ustanovení, ale také neustále se rozvíjející judikatura zejména Ústavního a Nejvyššího soudu.

Jak bylo v obecné rovině předestřeno výše, problematika exekucí zůstává ve společnosti nadále palčivou² a významnou měrou tak ovlivňuje společenskou i právní realitu. Exekuční

¹ Statistické údaje dostupné na webových stránkách Exekutorské komory (<https://statistiky.ekcr.info/statistiky>), [21. 8. 2022]

² Byť je nutné zmínit, že celkový počet pravomocných exekucí vedených proti fyzickým osobám má v posledních letech klesající tendenci (oproti konci roku 2021 se počet pravomocných exekucí snížil o více než 250 tisíc), na druhou stranu však dochází ke zvyšování průměrné výše částky vymáhané v jednom exekučním řízení. K tomu srov. <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2971-ek-cr-v-prvnim-pololetu-2022-opet-ubylo-lidi-s-exekucemi?w=>, dále například <https://statistiky.ekcr.info/media/exekutorska-komora-staticky-list-i-2q-2022-1.pdf> [21. 8. 2022]

problematika se tak zcela přirozeně dostává i do hledáčku zákonodárce, a politické strany se nezřídká předhánějí v tom, která z nich přijde s legislativním návrhem, který by ulevil povinným i oprávněným. Důsledkem jsou však často, s lehkou nadsázkou řečeno, téměř až záplavy nejrozličnějších novel exekučního práva, které však namísto úlevy účastníkům exekučních řízení způsobují, že se exekuční právo stává do značné míry nepřehledným, komplikovaným odvětvím, a to zejména pro povinné, kteří v řadě případů nejsou schopni využít možností, které jim právní úprava přináší, a docílit tak zastavení exekuce, jež je proti nim vedena. Povinní, vůči kterým je nezřídká vedeno souběžně i několik exekučních řízení, zpravidla nemají prostředky na to, aby se mohli dát zastupovat advokátem, a v komplikované právní úpravě se sami dostatečně neorientují. Tato situace se samozřejmě neprojevuje pouze v rovině exekučního řízení, ale své kořeny má v řadě případů již v řízení nalézacím. V něm se řada žalovaných (dlužníků) brání nedostatečně, případně zůstávají dokonce zcela pasivní, a o svá práva nedbají. Zákonodárce se na problematiku „dluhových pastí“, do kterých se řada povinných dostává, snaží legislativně reagovat. Často se tak však děje prostřednictvím *ad hoc* institutů, které podle mého názoru nekoncepčnost právní úpravy jen podtrhují.

Jako ilustrativní příklad může vhodně posloužit institut tzv. Milostivého léta³, který si získal i vcelku značnou mediální pozornost. Jeho podstata spočívala v tom, že povinným-fyzickým osobám umožňoval žádat poté, co uhradí vymáhanou jistinu dluhu, osvobození od placení veškerých dalších vymáhaných pohledávek přesahujících zaplacenou jistinu v exekučním řízení v rozsahu, v němž nebyly dosud uspokojeny (tj. zejména dlužného příslušenství) tehdy, je-li oprávněným tzv. veřejnoprávní subjekt (například Česká republika, územní samosprávné celky, státní příspěvkové organizace, státní podniky, zdravotní pojišťovna či Česká televize), a to do tří měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona č. 286/2021 Sb., tedy do 28. ledna 2022. Spolu s rozhodnutím o osvobození od placení dalších vymáhaných pohledávek po zaplacení vymáhané jistiny je soudní exekutor povinen rozhodnout *ex officio* o zastavení exekuce v rozsahu zaniklých (případně zaplacených) pohledávek (ledaže jsou do exekuce přihlášeny další pohledávky, které tímto postupem nezanikly a exekuce k jejich vymožení trvá).⁴ Zdánlivě tak tato časově omezená akce znamenala pro dlužníky „veřejných institucí“, jejichž pohledávky byly exekučně vymáhány, jedinečnou možnost docílit zastavení exekuce a osvobození zejména od vymáhaného příslušenství, které často mnohonásobně převyšovalo dlužnou jistinu.⁵ Proti tomuto kroku se však ozývala i silná

³ čl. IV přechodných ustanovení zákona č. 286/2021 Sb., bod 25.

⁴ čl. IV přechodných ustanovení zákona č. 286/2021 Sb., bod 25., odst. 3

⁵ K tomu srov. např. důvodovou zprávu k pozměňovacímu návrhu poslance Marka Výborného, která uvádí, že podle základních principů spravedlnosti se sice dluhy mají platit, ale vzhledem k nedomyšlenostem zákonodárce či pochybné praxi věřitelů se často bagatelní exekučně vymáhané jistiny nepřiměřeně zvýšily o nemravná

vlna kritiky, jak ze strany exekutorské komory⁶, která upozorňovala zejména na již výše zmíněnou nesystémovost této úpravy, ale také ze strany advokátů zastupujících povinné (ti upozorňovali například na to, že řada povinných, vůči kterým je vedeno několik exekučních řízení, a kteří by měli zájem milostivé léto využít, si musejí na zaplacení dlužné jistiny půjčit, přičemž vzhledem k jejich nedostatečné úvěruschopnosti tak často činí u nelegálních poskytovatelů úvěrů).⁷ Ačkoli bylo původně deklarováno, že milostivé léto je akcí jednorázovou a mimořádnou, bylo rozhodnuto o jeho opakování, tedy zavedení „milostivého léta 2“.⁸ Osobně takové jednorázové, *ad hoc*, dílčí instituty nepovažuji za vhodné řešení, domnívám se, že žádoucí naopak je, aby právní úprava byla ucelená, vzájemně sourodá, a především dostatečně přehledná.

Exekuční problematika, a zejména související otázka zastavení exekuce, je v mimořádné míře ovlivňována také judikaturou, především Nejvyššího a Ústavního soudu, jak bylo již zmíněno. Při kritickém zhodnocení této judikatury nejvyšších soudů lze však i zde podle mého soudu zaregistrovat jistou rozkolísanost a nekoncepčnost, a to především právě v otázce zastavení exekuce pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Domnívám se, že hlavním důvodem není ani tak určitá „kaučuková“ formulace tohoto zastavovacího důvodu, jako především skutečnost, že soudy jsou nuceny reagovat na objektivní právní realitu, se kterou se při svém rozhodování setkávají, a která svou mimořádnou povahou často vybočuje z určitého standardního rámce rozhodování exekučních soudů. Především lze podle mého názoru v této souvislosti zmínit exekuce vedené k vymožení plnění přiznaného rozhodčím nálezem ve spotřebitelských věcech. Ačkoli od 1. 12. 2016 (po novele zákona o rozhodčím řízení č. 216/1994 Sb., provedené zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru) není možné majetkové spory ve spotřebitelských věcech podřídit režimu zákona o rozhodčím řízení a platně sjednat rozhodčí doložku či smlouvu o rozhodci, judikatura se stále potýká se značným množstvím případů spotřebitelských rozhodčích doložek uzavřených před touto změnou právní úpravy. Judikatura je tak nucena reagovat na konkrétní palčivé problémy, se

příslušenství, náklady na jejich vymáhání apod.; nadto sama skutečnost, že pohledávky dlužníka jsou vymáhány exekučně napovídá jejich špatné dobytosti. Stát se v takovém případě zachová odpovědně nejen k povinným, ale také k veřejným rozpočtům, do kterých poplynou takto uhrazené jistiny, se kterými podle slov důvodové zprávy řádný hospodář fakticky nikdy nemohl počítat, že by byly kdy uhrazeny. (Sněmovní tisk č. 545, VIII. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR), dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=176938&pdf=1> [21. 8. 2022]

⁶ Srov. např. Exekutorská komora se ohradila proti programu Milostivé léto, považuje ho za nesystémové [online]. Irozhlas.cz. 12. 10. 2021. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milostive-letu-exekutorska-komora-ohrazeni-nesystemove_2110122238_til [1. 10. 2022]

⁷ Srov. NĚMEC, P. Léto na konci tunelu? Bez peněz ani milostivý odpustek nepomůže [online]. finmag.cz, 5. 1. 2022, Dostupné z: <https://finmag.penize.cz/penize/431281-letu-na-konci-tunelu-bez-penez-ani-milostivy-odpustek-nepomuze> [21. 8. 2022]

⁸ Zákon č. 214/2022 Sb., o zvláštních důvodech pro zastavení exekuce a o změně souvisejících zákonů (účinný od 1. 9. 2022)

kterými zákonodárce při přijímání předmětné právní úpravy (v tomto případě zejména zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení o výkonu rozhodčích nálezů) nepočítal, a je tak nucena na ně v souladu se zásadou zákazu *denegatio iustitiae* odpovídajícím způsobem reagovat. Způsob, jakým tak činí, zejména ve vztahu k ochraně povinných-spotřebitelů, jak bude v předkládané rigorózní práci rozebráno, však v některých případech podněcuje hlasitou kritiku ze strany věřitelů (oprávněných), doktríny, ale i obecných soudů, které se v některých případech pokusily od právních názorů vyšších článků soudní soustavy odchýlit. V současné době lze podle mého názoru registrovat až jistou „přesycenost“ judikатурních závěrů vykládajících, resp. aplikujících ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., když tento zastavovací důvod se stává do určité míry sběrným ustanovením pro všechny případy, kdy z nejrůznějších důvodů exekuční soudy shledají, že další vedení exekuce není přípustné, aniž by to v konkrétním případě bylo dostatečně přiléhavé, resp. vzhledem ke konstrukci systému civilního procesu dokonce přípustné.

Soudy tak, byť s deklarovaným legitimním cílem nepřipustit výkon exekučního titulu, který by mohl vůči spotřebiteli znamenat zjevnou, do očí bijící nespravedlnost, v řadě případů až do určité míry „kreativním“ a aktivistickým způsobem přistupují k zastavování exekuce podle tohoto ustanovení, a v některých případech dokonce zasahují do esenciálních principů vykonávacího řízení. Velmi diskutovanou se v souvislosti s touto praxí exekučních soudů stala právě otázka možnosti věcného přezkumu exekučního titulu, resp. jeho případného rozsahu či zdůvodnění. Nutné je také zdůraznit, že „exekuční“ judikatura právě v této oblasti je v posledních letech rovněž velmi obsáhlá a v průběhu času se relativně bouřlivým způsobem vyvíjela, což k její přehlednosti nepřispělo.

Soudy v čele s Nejvyšším a Ústavním soudem tak postupem času dospěly k velmi široké škále důvodů, pro které, po věcném přezkumu zásadních vad exekučního titulu, který je podkladem pro vedení exekuce, je možné exekuci zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Zřejmě nejobsáhlejší je v tomto ohledu judikatura týkající se exekuce vedené na podkladě exekučního titulu, jímž je rozhodčí nález vydaný ve spotřebitelské věci (tj. na základě rozhodčí smlouvy sjednané před 1. 12. 2016). Soudy zde byly nuceny reagovat na praktiky věřitelů, zejména nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, kteří prostřednictvím rozhodčího řízení „generovali“ tisíce rozhodčích nálezů přisuzujících jim plnění, které lze v řadě případů označit za nemravné (vzhledem k výši požadovaného příslušenství, zejm. smluvních úroků z prodlení; dále smluvních pokut a jiných zajišťovacích či utvrzovacích institutů, respektive jejich řetězení), a které by jim soudy v občanském soudním řízení velmi pravděpodobně nepřiznaly. Na základě poznatků z praxe mám za to, že rozhodci nejen že případnou nemravnost rozhodčí žalobou požadovaného plnění nijak neposuzovali, ale v některých případech dokonce rozhodovali obdobou

rozsudku pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř., tedy za situace, kdy žalovaný-spotřebitel nereagoval na jimi zaslanoú výzvu k vyjádření k rozhodčí žalobě věřitele, vydal rozhodce rozhodčí nález, aniž by posuzoval, zda je nárok žalobce důvodný či souladný s hmotným právem.⁹ Následkem této neblahé praxe jsou tak v současné době vedena exekuční řízení k vymožení plnění přiznaného těmito rozhodčími nálezy, proti čemuž se řada povinných brání návrhem na zastavení exekuce s argumentací, že takto nemravnému postupu věřitele (oprávněného) by neměla být v právním státě přiznána soudní ochrana a stát by tedy neměl dopustit, aby takto nemravné plnění bylo v exekuci vymáháno. Tuto svou argumentaci pak ve většině případů podpoří právě odkazem na důvod zastavení exekuce pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Exekuční soudy se tak při rozhodování o takovýchto návrzích na zastavení exekuce dostávají do velmi obtížné situace, v níž jsou jednak nuceny respektovat zásadní „dělicí čáru“ mezi řízením nalézacím a vykonávacím a respektovat obecnou zásadu zákazu věcného přezkumu exekučního titulu, avšak současně jsou podle judikatury Nejvyššího a Ústavního soudu povinny zohlednit, zda výkon rozhodčího nálezu, jehož obsah je ve zjevném, příkrém rozporu s korektivem dobrých mravů, nebude znamenat popření smyslu a účelu vykonávacího řízení, resp. dokonce popření základních zásad demokratického právního státu. V takovém případě se soudy dostávají skutečně na „tenký led“, v němž se musí se shora nastíněnou argumentací přesvědčivě vypořádat. O značném rozšíření důvodů vedoucích k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. svědčí i recentní judikatura vrcholných článků soudní soustavy, jež dovodila, že věcný přezkum exekučního titulu lze aplikovat dokonce i v případě, je-li exekučním titulem rozhodnutí soudu.

Uvedený rozšiřující se trend zastavování exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. lze konečně demonstrovat i na možnosti zastavit exekuci v případě, pokud již skončila vymožením exekučně vymáhané pohledávky včetně jejího příslušenství a nákladů exekuce (nákladů soudního exekutora a oprávněného). Nejnověji se v judikatuře dokonce objevila možnost zastavit takovou exekuci, která již v minulosti jednou zastavena byla. Rovněž tyto závěry se dostávají do hledáčku kritiky, která upozorňuje na logický nonsens touto judikaturou připuštěný, a sice, že má být zastavena exekuce, která již neběží. V doktríně se můžeme setkat s velmi trefným označením těchto exekucí za tzv. „zombie“ exekuce.¹⁰

Cílem této rigorózní práce je tak analyzovat důvod zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (jeho legislativní zakotvení, judikaturou dovozený smysl této právní úpravy a jeho projevy vzhledem k základním zásadám exekučního řízení) v komparaci s dalšími „zastavovacími

⁹ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011

¹⁰ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251 – 276 občanského soudního řádu.* 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 117

důvody“ uvedenými v § 268 odst. 1 o. s. ř., a v zájmu snížení četnosti zastavování exekuce podle tohoto „zbytkového ustanovení“ navrhnout možné změny dosavadního výkladu ostatních ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř., provést schematické rozčlenění judikaturou dovozených konkrétních okolností vedoucích k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., dále analyzovat vybraná rozhodnutí vrcholných článků soudní soustavy ve vztahu k zastavení exekuce pro nepřipustnost, a to se zaměřením na vybrané otázky věcného přezkumu exekučního titulu (především pak je-li exekučním titulem notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, rozhodčí nález a soudní rozhodnutí), a zodpovědět na v práci předestřené výzkumné otázky. Mezi ně patří zejména ústřední otázka, zda rozsah aplikace § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. exekučními soudy není v současné judikатурní praxi excesivní, zda by v některých případech nebylo příhodnější přistoupit k zastavení exekuce podle jiného ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř., případně zda aplikací § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. ve vybraných případech nedochází k nepřipustnému „soudcovskému aktivismu“ popírajícímu základní zásady vykonávacího řízení (vzhledem k přezkumu exekučního titulu z pohledu hmotného práva), případně zda taková soudní praxe představuje proporcionální a spravedlivé řešení dané problematiky. V předkládané rigorózní práci je užitá metoda deskripce a metoda analytická, práce v řadě případů polemizuje s judikaturou vrcholných soudů, resp. upozorňuje na její vzájemný nesoulad, případně na teoretické či praktické nedostatky vybraných judikатурních závěrů týkajících se aplikace ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a navrhuje v úvahu přicházející řešení. V práci je rovněž aplikována metoda syntetická, díky níž práce dospívá od jednotlivostí ke zobecňujícím závěrům stran současné judikaturní praxe aplikující ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (s ohledem na přípustnost aplikace uvedeného ustanovení v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu, jeho rozsah, odůvodnění a možné následky pro oblast civilního procesu), jež jsou uvedeny v dílčích shrnutích jednotlivých podkapitol, respektive v souhrnném shrnutí v závěru práce. S ohledem na značnou specifičnost tématu rigorózní práce vzhledem k jejímu zaměření především na judikaturu vrcholných soudů České republiky týkající se aplikace ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu, není v rigorózní práci zastoupena metoda zahraničně-komparativní, neboť záměrem práce bylo zaměřit se výlučně na právní úpravu českou. Práce se proto omezuje toliko na předložení návrhu *de lege ferenda* v souvislosti s právní úpravou rozhodčího řízení na Slovensku (rozčlenění na „běžné“ rozhodčí řízení a tzv. spotřebitelské rozhodčí řízení).

Předkládaná rigorózní práce se člení do čtyř kapitol. V kapitole první se práce věnuje stručnému výkladu výchozích pojmů, s nimiž bude v práci nadále operováno, a to dvojčejnosti právní úpravy, rozlišení exekučního řízení a exekuce, a dále vymezení základních zásad

vykonávacího řízení, které jsou výchozím základem pro další výklady. Věnuje se rovněž zásadním rozdílům mezi řízením nalézacím a vykonávacím, které představují základní potenciální překážku připuštění věcného přezkumu exekučního titulu.

Druhá kapitola se poté zabývá obecným vymezením důvodů pro zastavení exekuce koncentrovaným do ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř., a to se zaměřením na vztah těchto ustanovení ke „sběrnému“ důvodu uvedenému v § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Práce si rovněž klade otázku, zda v některých případech, v nichž judikatura přistupuje k zastavení exekuce podle tohoto sběrného ustanovení, by nebylo vzhledem k principiálnímu smyslu důvodů zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř. vhodnější postupovat podle těchto relativně konkrétních ustanovení (tj. zabývá se otázkou jejich vzájemného vztahu a možnou prioritizací, resp. vzájemnou konkurencí těchto ustanovení). V dalších podkapitolách se práce věnuje již konkrétně ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to jeho legislativnímu zakotvení, smyslu a účelu této právní úpravy a pozitivy a negativy takto relativně neurčité právní normy. V závěru této podkapitoly je rovněž analyzována současná judikатурní praxe za účelem schematického rozčlenění okolností vedoucích k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. do 7 skupin, přičemž záměrem této části je zejména demonstrovat značnou šíři a nekonceptnost, až kazuističnost soudobé soudní praxe zastavování exekuce podle tohoto ustanovení.

Kapitola třetí, která tvoří jádro této rigorózní práce, se poté věnuje jedné z výšečí velice široké problematiky zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. představené v předchozí části práce, a to možnosti přezkoumávat vykonávaný exekuční titul po stránce věcné (tj. zabývat se souladem přiznaného plnění s hmotným právem). Je nutné již na tomto místě zdůraznit, že vzhledem ke značné obsáhlosti tohoto tématu není cílem této práce uvedenou problematiku beze zbytku vyčerpat, ale zaměřit se na určité problematické body a vybrané otázky, které současná soudní praxe podněcuje, a zamyslet se nad tím, jakým směrem se v současné době judikatura dále ubírá, a jaké to může mít důsledky. Zde si práce klade již shora nastíněné výzkumné otázky, zejména zda je vůbec přípustné, aby exekuční soud přezkoumával exekuční titul (z hlediska jeho souladu s hmotným právem) ve fázi exekučního řízení vzhledem k podstatě a rozdílům nalézacího a vykonávacího řízení, resp. jaký je případně smysl a účel takového postupu, jaké jsou podmínky a hranice jeho aplikace, a jaké má takový přístup důsledky. Tato část práce se věnuje možnostem věcného přezkumu třech vybraných exekučních titulů, a to notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, rozhodčího nálezu a soudního rozhodnutí, přičemž u každého z nich se věnuje rozboru příslušné judikatury a analýze problematických otázek, které s danou problematikou souvisí.

Kapitola čtvrtá se poté zaměřuje na zkoumání možnosti zastavit exekuci z důvodu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. tehdy, pokud již došlo k vymožení exekučně vymáhané pohledávky spolu s náklady soudního exekutora a náklady oprávněného, tj. pokud exekuce již skončila jejím vymožením, a dále možnosti zastavit takovou exekuci, která již byla v minulosti jednou zastavena, ovšem podle jiného zastavovacího důvodu vymezeného v § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř.

1. Vymezení výchozích pojmů a základní zásady

Vymahatelnost práva představuje základní stavební kámen právního státu. Právní stát je povinen garantovat, že právo bude vymahatelné. Pakliže by vymahatelnost práva nezajistil, respektive ji negarantoval v dostatečné míře a kvalitě, hrozilo by, že se subjekty práva budou stále více uchýlovat k zajištění výkonu svého práva svépomocí, což je v moderní společnosti zjevně nežádoucí.¹¹

Možnost domoci se svého práva tvoří součást práva na soudní a jinou právní ochranu¹², jež svůj odraz nachází především v čl. 36 odst. 1 LZPS¹³ (respektive v čl. 6 EÚLP), zakotvující na ústavní úrovni subjektivní právo vůči státu na poskytnutí takové ochrany.¹⁴ Pro stát z něho naopak vyplývá povinnost ochranu subjektivních práv zajistit.¹⁵ Za tímto účelem je stát povinen garantovat zejména fungující soustavu příslušných institucí, nástrojů a postupů, které vymahatelnost práva zajišťují.¹⁶ K ochraně subjektivních práv slouží především soudnictví jakožto činnost nezávislých státních orgánů (soudů), soudnictví se poté realizuje prostřednictvím procesu, tedy právními předpisy regulovaného postupu. Civilní proces přitom tvoří jeden z druhů do úvahy přicházejících procesů (vedle trestního, správního či ústavního).

1.1. Druhy civilního procesu

Civilní proces není jednotný, lze jej vnitřně členit na jednotlivé druhy, a to na řízení nalézací, vykonávací, insolvenční, rozhodčí a (svou povahou specifické) řízení zajišťovací.¹⁷ Ústřední dělení civilního procesu však představuje dělení na řízení nalézací a vykonávací¹⁸, tato diferenciaci je rovněž podstatná pro účely této práce. Uvedené členění přitom nepředstavuje pouhou samoúčelnou akademickou kategorizaci, jeho význam je zásadní z praktického hlediska.

Obecně lze říci, že nalézací řízení, jak již jeho název vypovídá, slouží k autoritativnímu nalézání práva, tj. zjištění, co právem je, případně k jeho vytváření (podle toho můžeme rozlišovat mezi rozhodnutími deklaratorními a konstitutivními). Řízení vykonávací pak má sloužit

¹¹ WINTR, J. *Principy českého ústavního práva*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, s. 9

¹² PAVLÍČEK, V., a kol. *Ústavní právo a státověda, II. díl. Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 375

¹³ Podrobně k právu na soudní a jinou právní ochranu srov. WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kulwer ČR, a.s., 2012, s. 725-770

¹⁴ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 1-2

¹⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 21-22

¹⁶ WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kulwer ČR, a.s., 2012, s. 727-728

¹⁷ ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 3-4

¹⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 39

k přímému výkonu, realizaci toho, co bylo v nalézacím řízení nalezeno; jeho účelem je vymožení plnění, k němuž opravňuje exekuční titul.¹⁹ Nelze přitom říci, že by se jednalo o dvě na sebe navazující fáze civilního procesu. Byť tomu tak v řadě případů skutečně je, neplatí to bezvýjimečně. Je-li například v nalézacím řízení vydáno konstitutivní rozhodnutí, nucený výkon se většinou nepředpokládá.²⁰ Stejně tak dojde-li k dobrovolnému splnění povinnosti uložené v exekučním titulu, nepřichází zajištění nuceného výkonu v úvahu. Logickou podmínkou vykonávacího řízení tedy je, že povinnost, která je v jeho rámci nuceně realizována, nebyla splněna dobrovolně. Pro vykonávací řízení je proto typický prvek donucení. Výkonem dobrovolně nesplněné povinnosti je tak naplněno shora zmiňované právo na soudní a jinou právní ochranu.²¹ Po řízení nalézacím tedy nutně nemusí následovat řízení vykonávací jakožto další „fáze“ civilního procesu. Stejně tak ve vykonávacím řízení lze zajistit nucený výkon exekučního titulu, který „nepochází“ z nalézacího řízení, příkladem může být notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. Nalézací řízení pak v takovém případě nucenému výkonu exekučního titulu nepředchází. Současně je nutno zdůraznit, že nucený výkon uložené povinnosti je možný pouze na základě procesní aktivity oprávněného.²²

Mezi nalézacím a vykonávacím řízením tak existuje zřetelná a nepřekročitelná dělicí čára; oba druhy civilního procesu se velmi zřetelně odlišují svou povahou, účelem, právní úpravou i základními procesními zásadami. K tomuto závěru se přiklání i judikatura, která trvá na tom, že rozdíl mezi nalézacím a vykonávacím řízením zásadně nemají být stírány. Jak uvedl Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11, „*Exekuční řízení je ze své podstaty určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoliv pro autoritativní nalézání práva. Stejně tak není ani řízením přezkumným.*“²³ K témuž závěru dospěl opakovaně i Nejvyšší soud, například ve svém recentním usnesení ze dne 16. 2. 2022, sp. zn. 20 Cdo 104/2022, podle něhož by stírání rozdílu mezi nalézacím a vykonávacím řízením dokonce mohlo vést k faktickému popření a revizi exekučního titulu.

Ačkoliv se může na první pohled zdát, že je judikatura ohledně požadavku zásadního odlišení nalézacího a vykonávacího řízení ustálená, domnívám se, že v praxi tomu tak vždy není. Jak bude podrobněji popsáno v dalších částech práce, při detailnějším pohledu na judikaturu

¹⁹ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*. 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, 2006, s. 135-136

²⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 40-41

²¹ Tamtéž, s. 20-22

²² K tomu srov. kapitulu 1.4 k základním zásadám exekučního řízení. Podrobněji k procesní aktivitě oprávněného srov. např. ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 6 a násl.

²³ Ke shodným závěrům dospěl Ústavní soud například i v nálezu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11

v exekučních věcech můžeme dojít k závěru, že soudy ve svých rozhodnutích sice často výslovně deklarují, že tuto zásadu uznávají a nehodlají se od ní odchylovat, avšak z různých důvodů se jí při svém rozhodování beze zbytku neřídí. Dochází proto k jejímu stále častějšímu prolamování, což se, zejména v poslední době, stále častěji stávalo terčem kritiky. Je ovšem nutné doplnit, že tak soudy nečiní samoučelně, ale reagují tak na situace svou povahou mimořádné, aby, podle svých slov, zabránily zjevné nespravedlnosti, a to zejména ve vztahu k ochraně spotřebitele jako slabší strany. Tradičně zastávaná nepřekročitelnost hranice mezi nalézacím a vykonávacím řízením je tak v poslední době do značné míry relativizována.²⁴

S tímto přístupem se však nutně pojí řada velmi závažných otázek, mezi nimiž nejzávažnější je ta, zda tímto přístupem nedochází k destrukci celého systému exekučního práva.²⁵ Této i dalším otázkám s touto problematikou související budou proto věnovány následující části práce.

1.2. Dvojkolejnost právní úpravy vykonávacího řízení

Současná právní úprava vykonávacího řízení se vyznačuje dvojkolejností, kterou lze postřehnout již z hlediska terminologického. Ačkoliv doktrína považuje pojmy exekuce a výkon rozhodnutí za synonyma²⁶, v legislativním textu jsou od přijetí zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), důsledně rozlišovány. Řízení upravené v části šesté občanského soudního řádu je tak označeno za „výkon rozhodnutí“ (v doktríně se můžeme běžně setkat s termínem „soudní výkon rozhodnutí“), naopak řízení dle exekučního řádu je výslovně označeno za řízení exekuční (srov. díl druhý exekučního řádu, konkrétně § 35 až § 57 e. ř.) Pojem exekuce přitom představoval v české procesualistice pojem tradiční, v doktríně se tak můžeme setkat i s kritikou pojmu „výkonu rozhodnutí“, která toto terminologické rozlišení s přihlédnutím k současnému stavu právní úpravy označuje za nedůvodné.²⁷

Oba postupy se neliší svým ústředním účelem, kterým je vynucení dobrovolně nesplněné povinnosti, a zásadně ani způsobem, jakým je takto uložené plnění možné vymoci. Kromě zmíněné terminologické odlišnosti se však odlišují svým průběhem.²⁸ Závisí přitom zásadně na oprávněném, jaký postup pro nucený výkon exekučního titulu (titulu pro soudní výkon rozhodnutí) zvolí (ponecháme-li stranou specifické výjimky, podle § 274 odst. 1 o. s. ř. tak například nelze

²⁴ ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1

²⁵ LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 186

²⁶ Srov. například ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 2

²⁷ Například ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 6

²⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 62

v rámci soudního výkonu rozhodnutí vykonat tituly, které se vykonávají ve správním nebo daňovém řízení, naopak podle § 37 odst. 3 e. ř. nelze v exekučním řízení vymoci rozhodnutí ve věcech ochrany proti domácímu násilí či rozhodnutí o péči o nezletilé děti, nejde-li o rozhodnutí o výživném na nezletilé dítě apod.). Oprávněný tak má na výběr, zda zvolí cestu soudního výkonu rozhodnutí nařízeného usnesením soudu a vykonávaného soudním vykonavatelem, anebo cestu exekuce vedené soudním exekutorem, který byl exekučním soudem k vedení exekuce pověřen. U obou těchto „paralelních systémů“ lze přitom shledat jak určité výhody, tak nevýhody. Někteří autoři (s velkou mírou zjednodušení) shrnují, že soudní výkon rozhodnutí lze označit za „levnější, ale delší“, exekuci naopak za „dražší, ale rychlejší“.²⁹

Významný pro další výklad je především vzájemný vztah základních předpisů upravujících oba systémy této dvojkolejné úpravy vykonávacího řízení, tedy občanského soudního řádu a exekučního řádu. V právní úpravě je jejich vztah založen na subsidiaritě, vyjádřené v § 52 odst. 1 e. ř., tj. podpůrné aplikaci občanského soudního řádu tam, kde exekuční řád nestanoví jinak. Za této situace lze proto shrnout, že zákonodárce úpravu v občanském soudním řádu koncipoval jako úpravu obecnou, a úpravu exekučního řádu jako speciální.³⁰ Jak uvedl Nejvyšší soud ve výkladovém stanovisku ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005, „*Řízení o výkon rozhodnutí a exekuční řízení představují procesy vedoucí k nucenému vymožení subjektivních práv, jejichž jednota není popřena subsidiární povahou občanského soudního řádu*“. Subsidiární úprava v občanském soudním řádu se aplikuje pouze tehdy, pokud exekuční řád vlastní úpravu neobsahuje.³¹

K výkladu exekučního řádu Nejvyšší soud doplnil, že pokud má být (byť v obecné rovině) subsidiárně aplikován občanský soudní řád, pak je nutné jednotlivá ustanovení exekučního řádu vykládat tak, aby jejich výklad byl s úpravou obsaženou v občanském soudním řádu navzájem slučitelný. Není totiž účelné, aby byly tytéž otázky, které vyvstanou v řízení o výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu a v exekučním řízení podle exekučního řádu, vykládány odlišně.³² Domnívám se, že takový závěr je plně v souladu s chápáním soudního výkonu rozhodnutí a exekučního řízení jakožto vedle sebe stojících postupů směřujících k témuž cíli, jak byly vymezeny výše.

²⁹ ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 6

³⁰ WOLFOVÁ, J., ŠTIKA, M. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 59

³¹ JIRMANOVÁ, M. Vztah občanského soudního řádu a exekučního řádu při jednání soudního exekutora. Posílení pravomoci exekutora a jeho odpovědnost. *Sborník Karlovarské právnické dny*, 2010, č. 18, s. 79-80

³² Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005

Obdobné závěry lze aplikovat i na situaci případné legislativní mezery v exekučním řádu. Pokud řešení určité nastalé otázky v exekučním řádu chybí (exekuční řád takovou situaci ve svých ustanoveních výslovně neřeší), zatímco v občanském soudním řádu taková situace upravena je, pak by měla mít subsidiární aplikace občanského soudního řádu přednost před závěrem, že i bez takové úpravy je úprava exekučního řádu úplná, a aplikace občanského soudního řádu proto není možná.³³

Podle § 52 odst. 1 e. ř. se přitom ustanovení občanského soudního řádu použijí *přiměřeně*, tedy nikoli obdobně. V souladu s čl. 41 Legislativních pravidel vlády tak platí, že vztah mezi exekučním řádem a občanským soudním řádem, na nějž se v exekučním řádu odkazuje, je volnější, než by tomu bylo v případě použití „obdobného“.³⁴ Prakticky to znamená, že subsidiární aplikace ustanovení občanského soudního řádu je podmíněna respektem ke zvláštnostem úpravy exekučního řízení oproti soudnímu výkonu rozhodnutí, mezi něž patří zejména to, že nuceným výkonem exekučního titulu jsou pověřováni „soukromí“ soudní exekutoři, kteří v exekučním řízení postupují z vlastní iniciativy bez jednotlivých návrhů oprávněných k dalšímu postupu.³⁵

Učiněné závěry o vzájemném vztahu výkonu rozhodnutí a exekuce jsou přitom významné nejen pro aplikaci právní úpravy, ale rovněž (a pro účely této práce především) pro přiměřené užití judikatury. Po přijetí exekučního řádu v roce 2001 a s tím souvisejícím „rozštěpením“ vykonávacího řízení na dva shora popsané systémy, tak lze pro řešení otázek vzniklých v souvislosti s vedením exekučních řízení přiměřeně (tam, kde je to s přihlédnutím k právní úpravě exekučního řádu a respektu ke specifikům exekučního řízení možné), využít závěry judikatury týkající se výkonu rozhodnutí.

Je nutné znovu zdůraznit, jak již bylo předestřeno v úvodu, že se tato práce zaměřuje výlučně na otázky exekučního řízení, úpravu soudního výkonu rozhodnutí proto ponechává stranou.

1.3. Exekuce a exekuční řízení

Praktickým se jeví rovněž vymezení rozdílu mezi pojmy „exekuční řízení“ a „exekuce“. V praxi se lze relativně často setkat s návrhy povinných (a to dokonce i tehdy, jsou-li právně zastoupeni advokátem) na zastavení exekučního řízení za situace, kdy z obsahu podání³⁶ je zřejmé, že se domáhají zastavení *exekuce*.³⁷ Opět se nejedná o samoučelný akademický důraz na správnou

³³ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005

³⁴ KREJSTA, J. Subsidiární použití občanského soudního řádu v exekučním řízení. *Komorní listy*, 2021, č. 2, s. 14-15

³⁵ Tamtéž, s. 15

³⁶ Podle § 41 odst. 2 o. s. ř. se každý úkon posuzuje podle jeho obsahu, i když je nesprávně označen.

³⁷ Nutnost odlišovat oba pojmy zdůrazňuje Nejvyšší soud například v usnesení ze dne 12. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1914/2016

terminologii, význam takového rozlišování je praktický, a ačkoli je soud (případně soudní exekutor) povinen podání účastníka posoudit podle jeho obsahu bez ohledu na jeho formální označení, jeví se vhodným tyto pojmy odlišovat.

Obecně lze ke vztahu exekučního řízení a exekuce říci, že exekuční řízení lze popsat jako nadřazený pojem k pojmu exekuce.³⁸ Exekuce nemůže existovat bez exekučního řízení, naopak to však neplatí. Exekuční řízení je zahájeno dnem, hodinou a minutou, kdy exekuční návrh došel soudnímu exekutorovi.³⁹ Exekuční řízení, stejně jako například řízení nalézací, přitom může probíhat jen tehdy, jsou-li splněny procesní podmínky (podmínky řízení). Mezi ně řadíme zejména exekuční návrh oprávněného, způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost účastníků, či absenci překážky litispendence či překážky věci pravomocně rozsouzené (*res iudicata*).⁴⁰ Možnost zhojení nedostatku podmínky řízení závisí na tom, zda jde o odstranitelnou či neodstranitelnou podmínku řízení.^{41 42}

Soudní exekutor je povinen jemu doručený exekuční návrh přezkoumat. Pakliže shledá jeho vady (například v exekučním návrhu nebude výslovně označen soudní exekutor, který má exekuci vést, návrh nebude podepsán či datován, případně bude jako celek nesrozumitelný nebo neurčitý), je povinen oprávněného vyzvat k jeho opravě či doplnění.⁴³ K exekučnímu návrhu musí být vždy přiložen exekuční titul (buď v originále, nebo v ověřené kopii), a to vždy opatřený potvrzením o jeho vykonatelnosti.

Soudní exekutor nejpozději do 15 dnů poté, co mu došel bezvadný (příp. opravený nebo doplněný) exekuční návrh, požádá exekuční soud o pověření a nařízení exekuce. Ten tak učiní opět ve lhůtě 15 dnů, a to za předpokladu, že jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady. V opačném případě udělí soudnímu exekutorovi neformální pokyn k odmítnutí či zamítnutí exekučního návrhu, nebo k zastavení exekučního řízení. Soudní exekutor je takovým pokynem exekučního soudu vázán.⁴⁴ Po novele exekučního řádu s účinností od 1. 1. 2013 tak platí, že exekuční soud již exekuci nenařizuje svým usnesením, ale toliko pověřuje soudního exekutora jejím vedením.⁴⁵ Tato skutečnost je podstatná právě z pohledu problematiky zastavení exekuce,

³⁸ SVOBODA, K. *Exekuční řízení. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1-2, dále srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2017, sp. zn. 20 Cdo 5739/2016

³⁹ § 35 odst. 2 e. ř.

⁴⁰ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 76

⁴¹ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 9-10

⁴² V případě, že podmínky pro vedení exekučního řízení nejsou dány (resp. nedošlo-li k odstranění nedostatku procesních podmínek), bude exekuční řízení zastaveno podle § 104 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 254 odst. 1 o. s. ř.

⁴³ SVOBODA, K., JÍCHA, L., KREJSTA, J., HOZMAN, D., ÚŠELOVÁ, V., KOCINEC, J. a kol. *Exekuční řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 417

⁴⁴ § 43a odst. 6 e. ř.

⁴⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3670/2014

neboť pověření soudního exekutora soud nečiní usnesením (takové pověření není vůbec soudním rozhodnutím, povinnému se nedoručuje), a povinný tak proti němu není oprávněn podat odvolání.⁴⁶ Obranu povinného proto v současné době představuje až možnost podat návrh na zastavení již vedené exekuce.⁴⁷

Exekuční soud je přitom předtím, než příslušné pověření soudnímu exekutorovi k provedení exekuce vydá, povinen zkoumat, zda exekuční titul, který má být v exekuci vykonán, byl vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, zda je takové rozhodnutí vykonatelné (po stránce formální i materiální), zda jsou oprávněný i povinný věcně legitimováni, či zda vymáhané právo není prekludováno.⁴⁸ Odpovědnost za to, že v exekuci bude vykonáván exekuční titul, který má zákonem požadované náležitosti, má ležet na soudním exekutorovi a především exekučním soudu, neboť ten je oprávněn vydat pověření soudnímu exekutorovi jen tehdy, pokud jsou splněny zákonem stanovené předpoklady. Tato problematika je ale podle mého názoru nepřipadně zjednodušována právě v otázkách výkonu exekučních titulů stížených zásadními vadami, které jejich výkon potenciálně vylučují (mezi nimi zejména v důsledku zjevné nemravnosti přiznaného plnění, nedostatečně transparentního určení rozhodce v rozhodčí smlouvě apod.). Exekuční soud při pověření soudního exekutora zkoumá *formální* předpoklady pro vedení exekuce. Pokud má takové předpoklady za splněné, vydá soudnímu exekutorovi pověření.

Nastanou-li v průběhu provádění exekuce takové okolnosti, pro které v ní nelze pokračovat, je nutné exekuci zastavit.⁴⁹ V některých případech sice mohou existovat okolnosti zakládající nepřípustnost vedení exekuce již v okamžiku pověření, jak bylo ale již řečeno, nedomnívám se, že lze paušálně obviňovat z pochybení exekuční soud. Důležité podle mého názoru je si uvědomit, jakými podklady exekuční soud disponuje v okamžiku vydávání pověření. Těmi jsou zejména exekuční titul (s vyznačenou doložkou vykonatelnosti), exekuční návrh a žádost soudního exekutora o pověření vedením exekuce. Exekuční soud při pověřování nedisponuje spisem nalézacího řízení, z něhož by mohl zkoumat, zda toto řízení nevykazovalo zásadní vady (například zda nedošlo ke zkrácení procesních práv žalovaného-spotřebitele, zda rozhodčí nález vydaný po 1. 12. 2016, který je ve věci exekučním titulem, nebyl vydán v majetkovém sporu mezi podnikatelem a spotřebitelem, zda způsob určení rozhodce v rozhodčí

⁴⁶ ZAHRADNÍKOVÁ, R. a kol. *Civilní právo procesní*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018, s. 454-456

⁴⁷ KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 468

⁴⁸ K tomu srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 20 Cdo 259/2011, z novějších například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2907/2016, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2679/2020

⁴⁹ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 72

smlouvě nebyl nedostatečně transparentní apod.). To vyplývá z již několikrát zmíněného rozlišení nalézacího a vykonávacího řízení. Budeme-li přitom na důsledném rozlišení obou těchto druhů civilního procesu trvat, nabízí se otázka, zda je kritika exekučních soudů vytýkající jim nedostatečnou důslednost při pověřování soudních exekutorů provedením exekuce (jinými slovy že exekuční titul před pověřením soudního exekutora vedením exekuce věcně nepřezkoumaly a dopustily, aby byl v exekuci vykonáván exekuční titul, který k tomu není vzhledem ke svým zásadním vadám způsobilý), oprávněná. Podle mého názoru nikoliv.

1.4. Základní zásady exekučního řízení

Jak bylo již v obecné rovině uvedeno výše, i na řízení exekuční se samozřejmě vztahují základní požadavky spravedlivého procesu, které tvoří jeho základní ústavní rámec.⁵⁰ Není proto sporu o tom, že i v exekučním řízení platí princip rovnosti, kontradiktornosti, nezávislosti a nestrannosti (a to soudce exekučního soudu i soudního exekutora), či zásada hospodárnosti.⁵¹ Kromě nich exekuční řízení ovládají i další všeobecné principy, a to jak principy procesního práva obecně, tak principy svou povahou specifické toliko pro řízení exekuční, na rozdíl zejména od řízení nalézacího, které, vzhledem k odlišnému účelu i průběhu, ovládají zásady odlišné.⁵²

Pro účely výkladu zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je však nutné zmínit především 5 základních zásad, které jsou podle mého názoru pro tuto oblast nejvíce určující. Jsou jimi jednak zásada oficiality, dále zásada dispoziční, zásada přiměřenosti a zásada obrany a ochrany povinného.

Legislativní zakotvení zásady oficiality nalezneme v rámci úpravy zastavení exekuce v ustanovení § 55 odst. 5 e. ř., podle něhož „O zastavení exekuce může rozhodnout exekuční soud i bez návrhu.“ Jak uvedl Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1828/2011 „*Soud je povinen zastavit výkon rozhodnutí (exekuci) vždy, existuje-li taková relevantní okolnost, vzhledem ke které by provedení výkonu bylo nepřijatelné. Ani případná právní moc usnesení o nařízení výkonu nemůže zhojit vady, jež brání tomu, aby byl výkon rozhodnutí proveden, i když zde byly v době jeho vydání.*“⁵³ Jakmile tak soud shledá naplnění příslušných zákonných

⁵⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.* 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 30

⁵¹ K ústavním principům exekučního řízení srov. podrobněji např. ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ.* 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 12-17

⁵² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční.* 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 30-31

⁵³ Podle § 47 odst. 2 e. ř. má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu až vydání exekučního příkazu. Přiměřeným použitím této judikatury na poměry exekučního řízení lze proto dovést, že ani vydání exekučního příkazu nemůže zhojit vady bránící provedení exekuce, byť existovaly již v době jeho vydání. K tomu srov. dále například KŮRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení.* Praha: Linde, 2004, s. 350-351.

předpokladů, je povinen exekuci zastavit, byť by se jejího zastavení povinný sám aktivně nedomáhal. Je zřejmé, že soud může tímto způsobem postupovat pouze tehdy, má-li o okolnosti odůvodňující zastavení exekuce informace (například taková okolnost bude zřejmá ze spisu). Jedná-li se však o takovou okolnost, která soudu známá není, bude návrh povinného na zastavení exekuce, v němž bude příslušné důvody pro zastavení exekuce povinen tvrdit a prokazovat (například že dluh již splnil) nutný.⁵⁴

Kromě zásady oficiality se však v řízení o zastavení exekuce uplatní i zásada dispoziční, která se projevuje možností účastníků s řízením volně (v mezích právního řádu) disponovat. Tato zásada tak nachází svůj odraz nejen v samotném zahájení exekučního řízení, které, jak bylo shrnuto výše, zahajuje oprávněný exekučním návrhem podaným zvolenému soudnímu exekutorovi (neboť právní úprava nepřipouští, aby bylo exekuční řízení zahájeno bez návrhu oprávněného, tj. z moci úřední), nýbrž také v možnosti oprávněného iniciovat zastavení exekuce tehdy, pokud z různých důvodů nemá zájem na jejím pokračování (srov. § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř.).

V judikatuře i doktríně byl přitom zastáván relativně ustálený názor, podle něhož navrhnou-li oprávněný zastavení exekuce, pak v souladu s dispoziční zásadou je nutné takovému návrhu vždy vyhovět, neboť exekuci proti povinnému nelze vést za situace, kdy si to oprávněný nadále nepřejí. Nejvyšší soud k tomu například uvedl, že „[j]estliže ten, kdo podal návrh na nařízení exekuce (tj. oprávněný), navrhne její zastavení, musí mu soud vždy vyhovět.“⁵⁵ Stejně tak bylo dovozováno, že řízení o návrhu oprávněného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. má vždy přednost před návrhem povinného, který se (z jakéhokoliv důvodu podle § 268 o. s. ř.) domáhá zastavení exekuce.⁵⁶ Takové závěry skutečně plně odpovídají dispoziční zásadě, resp. právu oprávněného disponovat s řízením zahájeným k jeho návrhu. Již na tomto místě je však nutné zmínit, že v poslední době od tohoto paušálního závěru judikatura ustupuje, když soudy v některých případech dovodily možnost zastavit exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. i tehdy, byl-li oprávněným podán návrh na její zastavení podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Podrobněji k této problematice srov. kapitulu čtvrtou.

Zásada přiměřenosti se v exekučním řízení projevuje několika způsoby. Její obecný projev se odráží již v samotném účelu exekučního řízení, jímž je nucený výkon plnění uloženého exekučním titulem (tedy funkce uhrazovací), nikoli potrestání povinného; exekuce v moderním

⁵⁴ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 156-157

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1757/2009. K obdobnému závěru např. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II., § 201-376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2240

⁵⁶ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 165

pojetí nemá povahu sankční.⁵⁷ Jak zdůraznil Ústavní soud, „[s]myslem exekučního řízení je totiž vymožení práva a nikoli potrestání dlužníka v prodlení.“⁵⁸

Dále se zásada přiměřenosti projevuje například tím, že exekuce může být nařízena pouze v rozsahu plnění přiznaného exekučním titulem, případně (v souladu se shora popsanou zásadou dispoziční) v rozsahu nižším, navrhl-li to oprávněný.⁵⁹ Pokud by byl soudní exekutor pověřen vymáháním plnění, které přesahuje plnění přisouzené exekučním titulem, byl by to důvod pro částečné zastavení exekuce v této nadlimitní části podle § 268 odst. 4 o. s. ř.

Nerespektování zásady přiměřenosti může být i specifickým důvodem pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to tehdy, pokud způsob, jaký soudní exekutor k vymožení plnění zvolil, není vhodný a přiměřený k vymáhané povinnosti.⁶⁰ Tento závěr však není možné paušalizovat, neboť zjištění takového nepoměru nemůže vést k zastavení exekuce v části, v níž je nepřiměřeně postižen majetek povinného (zejména v případě vydání exekučního příkazu postihujícího nemovitou věc ve vlastnictví povinného pro vymožení relativně nízké dlužné částky), automaticky bez dalšího. Je vždy nutné zvážit, zda je vymožení plnění jiným (přiměřeným) způsobem v intencích konkrétního případu vůbec možné⁶¹ (k tomu srov. podrobněji kapitolu 2.4).

Zcela specifickými zásadami vykonávacího řízení jsou poté zásada obrany a ochrany povinného. Ačkoliv je exekuční řízení vedeno proto, že povinný dobrovolně nesplnil povinnost, která mu byla uložena exekučním titulem, neznamená to, že by byl zcela zbaven svých procesních práv.⁶² Právní úprava mu tak přiznává řadu prostředků, kterými se může v rámci probíhajícího exekučního řízení bránit, například právo namítat podjatost soudního exekutora, podat návrh na vyškrtnutí movité věci ze soupisu, podat námítky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, odvolání, návrh na odklad provedení exekuce či právě návrh na zastavení exekuce. Je patrné, že v rozsahu těchto prostředků obrany povinného se vyžaduje jeho náležitá procesní aktivita.

⁵⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 18

⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14

⁵⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, ISBN 978-80-7502-602-6, s. 31

⁶⁰ ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 18

⁶¹ Srov. například závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2103/2002, ze starších pramenů například usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 3. 1967, sp. zn. 7 Co 159/67 či stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 1981, sp. zn. Cpj 159/79; dále například též DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II., § 201-376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2197-2198

⁶² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 31-32

Naopak zásada ochrany povinného, resp. její projevy, se uplatní bez ohledu na to, zda se jí povinný domáhá či nikoli. Smyslem této zásady je dosáhnout účelu exekučního řízení, tj. zajistit v přiměřené lhůtě vymožení plnění přiznaného exekučním titulem, aniž by ovšem bylo do práv povinného, případně třetích osob (neboť v případě exekuce je zpravidla v určité míře zasaženo i blízké okolí povinného, jeho osoby blízké, příp. osoby, se kterými sdílí společnou domácnost), zasahováno více, než je nezbytné (viz již zmíněná zásada přiměřenosti).⁶³ Projevy této zásady můžeme spatřovat například v § 58 odst. 1 e. ř., podle něhož plnění nelze vymáhat jinými způsoby, než které zákon taxativně stanoví (projev zásady legality), zvláštní podmínky upravují pak jednotlivé způsoby výkonu exekuce (například podle § 322 odst. 1 a 2 o. s. ř. se nemůže exekuce prodejem movitých věcí týkat těch věcí ve vlastnictví povinného, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, zejména jsou vyloučeny například běžné součásti oděvu, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsteny či školní potřeby nebo dětské hračky; v případě provádění exekuce srážkami ze mzdy projev ochrany povinného představuje například nezabavitelná částka podle § 278 o. s. ř. apod.). Pro účely této práce je pak podstatné z hlediska zásady ochrany povinného zejména již zmíněné zastavení exekuce z moci úřední (*ex officio*) podle § 55 odst. 5 e. ř.

⁶³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, s. 31-32

2. Obecná východiska zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

První část práce se zabývala vymezením vykonávacího (exekučního) řízení v opozici zejména k řízení nalézacímu, dále rozlišení pojmů exekučního řízení a exekuce, a dále obecným výkladem stěžejních zásad, které se v exekučním řízení aplikují, a které je třeba při interpretaci právních předpisů a judikatury respektovat. Následující část se věnuje již konkrétně institutu zastavení exekuce.

Jak bylo již zmíněno v úvodní části, zastavení exekuce představuje jeden z ústředních projevů zásady ochrany, resp. obrany povinného. Obecně lze říci, že exekuce může skončit dvěma způsoby (pomineme-li pro tuto chvíli možnost skončení exekuce z důvodu bezvýslednosti jejího vymáhání⁶⁴), a to zásadně vymožením plnění, anebo jejím zastavením. Ačkoliv tedy exekuční soud pověřil soudního exekutora vedením exekuce, neznamená to automaticky, že exekuce bude skutečně provedena. Nastanou-li v průběhu provádění exekuce takové okolnosti, které nepřipouštějí další provádění exekuce (případně takové okolnosti existovaly dokonce již v okamžiku pověření), musí být exekuce zastavena.⁶⁵ Nabytí právní moci rozhodnutí o zastavení exekuce má za následek, že taková exekuce již nadále neprobíhá.⁶⁶ Je ovšem nutné zdůraznit, že zastavení exekuce nezpůsobuje zánik exekučního titulu.⁶⁷

2.1. Důvody zastavení exekuce

Zastavení exekuce upravuje exekuční řád v rámci ustanovení § 55. Podle § 55 odst. 1 e. ř. může povinný návrh na zastavení exekuce podat do 15 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o důvodu zastavení exekuce; návrh na zastavení se podává u soudního exekutora, který exekuci vede.⁶⁸ Smyslem uvedené patnáctidenní lhůty přitom má být vedení povinných k tomu, „*aby podávali návrh na zastavení exekuce "včas" a exekuci [zbytečně] neprodlužovali.*⁶⁹ Pokud však povinný k návrhu na zastavení exekuce, který podá až po uplynutí této lhůty, přiloží listiny, z nichž vyplývá existence okolností odůvodňujících zastavení exekuce, soud je povinen takové skutečnosti zohlednit a o návrhu navzdory jeho opožděnosti věcně rozhodnout. Tato lhůta tedy není prekluzivní.⁷⁰ V praxi tato skutečnost vede k tomu, že soudní exekutor ani exekuční soud dodržení

⁶⁴ Například exekuce příkázáním pohledávky povinného z účtu u peněžního ústavu zaniká podle § 307 odst. 3 o. s. ř. uplynutím 6 měsíční doby od doručení vyznění peněžnímu ústavu podle § 305 o. s. ř., po kterou je účet povinného „blokován“, přičemž exekuce, která tímto způsobem zanikla, se již nezastavuje. K tomu srov. např. SVOBODA, K., SMOLÍK, P. LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1282

⁶⁵ Tamtéž, s. 1280-1281

⁶⁶ KÚRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 352

⁶⁷ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 154

⁶⁸ Zastavit exekuci může kromě exekučního soudu též soudní exekutor, v případě, že se zastavením všichni účastníci souhlasí (§ 55 odst. 3 e. ř.).

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3439/2013

⁷⁰ Tamtéž

této lhůty ve většině případů vůbec nezkoumají, a návrh povinného věcně projednají.⁷¹ Podle mého názoru se tak nabízí otázka, zdá má tato limitace povinného pro podání návrhu (navíc za situace, kdy oprávněného ani manžela povinného při podání návrhu v tomto směru zákon nijak neomezuje) praktický smysl. Soudím, že jako návrh *de lege ferenda* by bylo vhodné tuto lhůtu ze zákona vypustit.

Jednotlivé důvody zastavení exekuce nalezneme koncentrovány především v § 268 odst. 1 o. s. ř. Jedná se o „univerzální“ důvody zastavení, které lze aplikovat na všechny způsoby vedení exekuce.⁷² Vedle nich upravuje občanský soudní řád i exekuční řád řadu dalších důvodů zastavení exekuce, které nalezneme v rámci úpravy jednotlivých způsobů výkonu rozhodnutí (exekuce), například v ustanovení § 290 odst. 1 o. s. ř. (zastavení exekuce v případě jejího provádění srážkami ze mzdy povinného), § 326a odst. 1 o. s. ř. (v případě neúspěšného pokusu o soupis movitých věcí povinného) apod. Rovněž exekuční řád upravuje speciální důvody, po jejichž splnění rozhodne o zastavení exekuce soudní exekutor, například podle § 55 odst. 6 e. ř. zastaví soudní exekutor exekuci také tehdy, pokud oprávněný nesložil zálohu na náklady exekuce (není-li od takové povinnosti oprávněný zproštěn), v § 55 odst. 7 až 13 jsou dále upraveny předpoklady pro zastavení bezvýsledné exekuce.⁷³ Není však předmětem této práce se těmito důvody blíže zabývat. Další důvody zastavení exekuce lze nalézt rovněž v dalších předpisech, například v insolvenčním zákoně (§ 414), zákoně o zvláštních řízeních soudních (§ 198 odst. 1) či zákoně o rozhodčím řízení (k tomu srov. níže).⁷⁴

Podle § 268 odst. 1 o. s. ř. „výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže: a) byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným; b) rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným; c) zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení; d) výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 vyloučeny nebo majetek, ze kterého nelze vymáhanou pohledávku uspokojit; e) průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů; f) bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267); g) po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání,

⁷¹ Srov. např. KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 470

⁷² TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 155

⁷³ KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 469

⁷⁴ ŠTIKA, M. *Exekuce v praxi*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 135

bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku; h) výkon rozhodnutí je nepřijatelný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.“

Jednotlivé důvody vymezené v tomto ustanovení mají přitom být svou povahou a významem zásadně srovnatelné. K takovému závěru dospěl Nejvyšší soud například ve svém usnesení ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1508/98, podle něhož platí „*logický požadavek srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení*“.⁷⁵

Při výkladu a aplikaci některého z důvodů zastavení exekuce vymezeného v § 268 odst. 1 písm. a) až h) o. s. ř. by proto mělo být respektováno jeho systematické zařazení v rámci ostatních zastavovacích důvodů, a to podle mého názoru dvěma směry. Jednak tím, že soudy budou při rozhodování o zastavení exekuce respektovat principiální smysl konkrétního ustanovení písm. a) až h) bez ohledu na jejich doslovný gramatický výklad⁷⁶, a dále tím, že aplikace zastavovacích důvodů uvedených v § 268 odst. 1 o. s. ř. bude co do svého rozsahu alespoň rámcově srovnatelná. Domnívám se, že v současné judikatuře tomu tak není, přičemž oba dva nastíněné problémy mají bezprostřední význam právě pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jak bude vyloženo níže.

Vzhledem k již zdůrazňovanému požadavku zásadní srovnatelnosti jednotlivých důvodů zastavení exekuce vymezených v § 268 odst. 1 o. s. ř. se jeví jako vhodné alespoň rámcově vymežit, na jaké případy jednotlivá ustanovení míří, a to se zaměřením na jejich možnou kolizi se zastavovacím důvodem podle písm. h).

Podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. *výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným*. Toto ustanovení tedy míří na případy, v nichž exekuční titul postrádá vlastnost vykonatelnosti. Vykonatelnost rozhodnutí přitom můžeme rozlišit dvojího typu, jednak se jedná o vykonatelnost formální (tj. rozhodnutí má takové náležitosti, které pro něj předepisuje zákon)⁷⁷, a dále o vykonatelnost materiální (exekuční titul

⁷⁵ K obdobným závěrům srov. dále např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. září 2005, sp. zn. 20 Cdo 1962/2004 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2432/2010. Z judikatury Ústavního soudu srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. II. ÚS 2357/16 či náleží ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20.

⁷⁶ V souladu s konstantní judikaturou Ústavního soudu, podle něhož obecné soudy nejsou absolutně vázány doslovným zněním zákona, ale jsou dokonce povinny se od něj odchýlit, pokud to účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku, vyžaduje (srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96). Podle Ústavního soudu „*Při výkladu a aplikaci právních předpisů nelze pomíjet jejich účel a smysl, který není možné hledat jen ve slovech a větách toho kterého předpisu, ve kterém je třeba vždy nalézat i principy uznávané demokratickými právními státy.*“ (náleží Ústavního soudu ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 1648/10).

⁷⁷ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 143

zejména musí určit osobu oprávněnou a povinnou, povinnost musí být stanovena určitě, aby ji bylo možné ze strany povinného objektivně splnit, musí být určena lhůta k plnění apod.).⁷⁸

Pro rozhodnutí o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je rozhodný stav k okamžiku zahájení exekučního řízení. Pokud by rozhodnutí, které je podkladem pro vedení exekuce, nabylo vykonatelnosti až v průběhu exekučního řízení (tj. v okamžiku zahájení by tuto vlastnost postrádalo), musí být exekuce přesto zastavena.⁷⁹ Namítne-li účastník nedostatek vykonatelnosti exekučního titulu, je soud povinen tuto skutečnost přezkoumat (v praxi se jedná zejména o přezkum procesu doručování exekučního titulu v nalézacím řízení), a nesmí se tedy spokojit pouze s tím, že exekuční titul je opatřen doložkou vykonatelnosti.⁸⁰ Nedostatek vykonatelnosti rozhodnutí v okamžiku zahájení exekučního řízení tak není možné následně zhojit. Tato skutečnost však nebrání oprávněnému podat nový exekuční návrh a zahájit na podkladě nyní již vykonatelného rozhodnutí nové exekuční řízení.

Uvedený závěr koresponduje se shora zdůrazňovanou zásadou, podle níž je třeba se oprostít od ryze gramatického výkladu tam, kde to vzhledem ke smyslu a účelu zákona není přiléhavé. V tomto případě je proto nutné § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., podle něhož bude exekuce zastavena, pokud se rozhodnutí *dosud* nestalo vykonatelným, vyložit tak, že ani dodatečně nabytá vlastnost vykonatelnosti nemůže tuto zásadní formální vadu exekučního titulu zhojit.⁸¹ Stejně tak nelze uvedené ustanovení vykládat tak, že pokud vlastnost vykonatelnosti postrádá jiný exekuční titul než (soudní) *rozhodnutí*, nelze exekuci zastavit podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.⁸² Nadto by k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. mělo být přistoupeno rovněž tehdy, pokud exekuční titul ve skutečnosti neexistuje (tj. takové „rozhodnutí“, které ve skutečnosti exekučním titulem není);⁸³ k návrhům na odklon od soudobé judikatury dovozující v případě exekuce vedené na podkladě nicotného „exekučního titulu“ její zastavení podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. srov. dále kapitulu třetí.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1600/2021. Exekuční soud je tedy povinen posoudit, zda rozhodnutí ukládá povinnost, která je dostatečně konkrétně vymezena (zda není formulována neurčitě, vágně), zda odpovídá zákonem vymezeným způsobům exekuce apod. (srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2004, sp. zn. 20 Cdo 965/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3682/2010 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2012, sp. zn. 20 Cdo 3305/2010).

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1152/2010

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1261/2005 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1296/2005

⁸¹ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 149

⁸² Tamtéž, s. 147

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1560/2005; dále KŮRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 363

Interpretace § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., která nerespektuje shora předestřený systematický výklad předmětného ustanovení, a k jeho výkladu přistupuje značně restriktivním způsobem, zapříčiňuje podle mého názoru nepřijatelné rozšiřování okolností vedoucích k zastavení exekuce podle „sběrného“ ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., které současně vede k jeho nežádoucí kazuističnosti. Uvedený problém se manifestuje rovněž při výkladu dalších ustanovení § 268 odst. 1 o. s. ř., jak bude demonstrováno níže.

Podle § 268 odst. 1 písm. b) o. s. ř. *výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže rozhodnutí, které je podkladem výkonu, bylo po nařízení výkonu zrušeno nebo se stalo neúčinným*. Zastavit exekuci podle tohoto ustanovení je tedy možné jen tehdy, pokud byl exekuční titul pravomocně zrušen, případně se stal neúčinným poté, co byla exekuce zahájena.⁸⁴ Pokud by exekuční titul byl zrušen, resp. se stal neúčinným dříve, taková skutečnost by měla vést k zamítnutí exekučního návrhu.⁸⁵ V praxi však soud v době vydání pověření takovou informaci mít nemusí (například že rozhodnutí bylo v mezidobí po podání exekučního návrhu do vydání pověření zrušeno), a mohou tak nastat případy, že je exekuce zahájena na podkladě již zrušeného, případně neúčinného exekučního titulu.

Kasíková⁸⁶ dovozuje, že podle § 268 odst. 1 písm. b) o. s. ř. je třeba exekuci zastavit také tehdy, pokud se exekuční titul stal před pověřením soudního exekutora (ze zákona nebo v důsledku jiného rozhodnutí či právní skutečnosti) neúčinným. Naopak Svoboda soudí, že rozdíl mezi § 268 odst. 1 písm. a) a písm. b) o. s. ř. je vyjádřen právě časovým rozlišením toho, kdy došlo ke skutečnosti, že exekuční titul již není způsobilým podkladem pro vedení exekuce, neboť „ztrácí svoji „právní účinnost“ (tedy vlastnost vykonatelnosti).“⁸⁷ Já osobně se kloním k názoru Svobody, podle něhož je-li exekuční titul zrušen, příp. se stal neúčinným předtím, než byla exekuce zahájena, měla by být zastavena podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., neboť se domnívám, že právě tento názor vystihuje principiální odlišnost mezi oběma zastavovacími důvody. V každém případě však podle mého názoru není možné uvedený nedostatek exekučního titulu promítnout do zastavení exekuce podle „sběrného“ ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. *výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení*. Jak již bylo v obecné rovině vyloženo

⁸⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1284; Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28. 9. 1965, sp. zn. 4 Cz 118/65

⁸⁵ Judikatura dovodila, že je-li neúčinnost exekučního titulu zjevná, pak k této skutečnosti je soud povinen přihlédnout a vydat pokyn soudnímu exekutorovi k zamítnutí exekučního návrhu, neboť by postrádalo smysl, aby se taková otázka stala předmětem až řízení o zastavení exekuce (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1702/2009)

⁸⁶ KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 475

⁸⁷ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 158

výše, zastavení exekuce podle tohoto ustanovení představuje projev dispoziční zásady. Je proto bez dalšího zřejmé, že k zastavení exekuce je v tomto případě nezbytný návrh oprávněného, soud v žádném případě nemůže rozhodovat z moci úřední.⁸⁸ Musí se však jednat o výslovný návrh oprávněného, který se zastavení exekuce domáhá, vyloučeno je tak například návrh presumovat na základě doložky dle ustanovení § 101 odst. 4 o. s. ř., podle něhož vyzve-li soud účastníka, aby se vyjádřil o určitém návrhu, který se dotýká postupu a vedení řízení, může připojit doložku, že nevyjádří-li se účastník v určité lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námitky.⁸⁹

Oprávněný svůj návrh nemusí žádným způsobem odůvodňovat, je proto nerozhodné, jaké důvody jej k podání takového návrhu vedly. Je však třeba poznamenat, že odůvodnění takového návrhu není v praxi vhodné opomíjet, a to z důvodu rozhodnutí soudu o nákladech exekučního řízení. Pakliže by soud dospěl k závěru o zavinění oprávněného, mohl by rozhodnout o jeho povinnosti nahradit povinnému náklady exekuce.⁹⁰ Zastavení exekuce k návrhu oprávněného současně neznamena, že by exekuce nemohla být vedena znovu, podá-li oprávněný nový exekuční návrh (za situace, není-li jeho nárok již promlčen, v případě, že by povinný námitku promlčení vznesl)⁹¹. K již zmíněnému judikaturnímu odklonu od absolutní přednosti zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména při současném podání návrhu povinného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. srov. dále kapitulu čtvrtou.

Podle § 268 odst. 1 písm. d) o. s. ř. *výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a 322 vyloučeny nebo majetek, ze kterého nelze vymáhanou pohledávku uspokojit*. Uvedený zastavovací důvod je možné z povahy věci užít za předpokladu, je-li exekuce vedena prodejem movitých či nemovitých věcí povinného.⁹² Přihlédneme-li však opět k prosazovaným zásadám principiální odlišitelnosti jednotlivých důvodů zastavení exekuce, je třeba souhlasit se Svobodou⁹³, který označuje za nekoncepční náhled Nejvyššího soudu, podle něhož je-li provádění exekuce prodejem věcí povinného zřejmě nevhodným způsobem (vzhledem k nepoměru prospěchu oprávněného a újmy povinného), měla

⁸⁸ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251 – 276 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 113

⁸⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 1981 sp. zn. Cpj 159/79. Odlišnou situaci představuje presumpce fikce souhlasu oprávněného se zastavením exekuce soudním exekutorem podle § 55 odst. 3 e. ř. (k tomu srov. podrobněji například KLAPKA, Š. Zastavení exekuce soudním exekutorem na základě fikce souhlasu účastníků. *Komorní listy*, 2011, č. 3, s. 17-19)

⁹⁰ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251 – 276 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 113

⁹¹ LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 303–654)*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 2147

⁹² KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 475-476

⁹³ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 187

by být exekuce zastavena podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a nikoli podle § 268 odst. 1 písm. d) o. s. ř.⁹⁴ Vzhledem k tomu, že účelem ustanovení § 268 odst. 1 písm. d) o. s. ř. je zachovat určitou míru proporcionality mezi zájmy oprávněného na vymožení plnění a zájmem povinného na zachování lidské a „ekonomické“ důstojnosti (s přihlédnutím k tomu, že účelem exekuce je toliko vymoci plnění, které nebylo poskytnuto povinným dobrovolně, nikoli jeho potrestání), je za takové situace vhodnější aplikovat právě ustanovení § 268 odst. 1 písm. d) o. s. ř.⁹⁵ V opačném případě opět dochází k nadměrnému zatěžování § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dalšími kazuistickými důvody zastavení exekuce, což je podle mého názoru nejen nekoncepční, ale také věcně nesprávné.

Podle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř. *výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů.* Toto ustanovení je projevem principu procesní ekonomie⁹⁶, jehož důsledkem je zastavení exekuce v případech, kdy její vedení není dále účelné. Vzhledem k odlišnosti provádění exekuce od průběhu výkonu rozhodnutí platí, že závěr o bezúčelnosti dalšího provádění exekuce by měl zásadně pocházet od soudního exekutora, který po lustračních a součinnostních úkonech za účelem zjištění majetku povinného může sám exekuci zastavit, pokud nezjistí žádný, případně jen nepatrný majetek povinného.⁹⁷ Předpokladem takového postupu je, že s ním oprávněný nevyjádří nesouhlas, neboť v opačném případě by o zastavení exekuce byl oprávněn rozhodnout jen exekuční soud. Domnívám se, že u zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř. zpravidla nedochází k jeho „výkladové“ kolizi s jinými zastavovacími důvody, a problémy ohledně priority jeho aplikace zde proto nevznikají.

Podle § 268 odst. 1 písm. f) o. s. ř. *výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže bylo pravomocně rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí (§ 267).* K zastavení exekuce podle tohoto ustanovení může dojít tehdy, pokud soud (pravomocně) rozhodl o excindační (vylučovací) žalobě třetí osoby, že konkrétní věc, právo, nebo jiná majetková hodnota se z exekuce vylučuje. V praxi tak dochází v těchto případech pouze k částečnému zastavení exekuce (§ 268 odst. 4 o. s. ř.), a to ohledně takto vyloučených věcí, s výjimkou situace, pokud by vyloučená věc či jiná majetková hodnota byla jedinou exekučně postiženou věcí, resp. by byly vyloučeny všechny postižené věci.⁹⁸ Jak bylo uvedeno, podmínkou zastavení exekuce podle tohoto ustanovení je úspěch třetí osoby v řízení

⁹⁴ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2000, sp. zn. 21 Cdo 698/2000

⁹⁵ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 187

⁹⁶ KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 476

⁹⁷ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4128/2016

⁹⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1288

o excindační žalobě (řízení se vede podle části třetí občanského soudního řádu, přičemž pasivně věcně legitimován je oprávněný, nikoli povinný).⁹⁹ Tato třetí osoba, která má k postižené věci zpravidla právo vlastnické (méně často se může jednat také např. o držbu), je tak pro ochranu svého práva povinna vynaložit příslušnou procesní aktivitu spočívající v podání excindační žaloby. Zajímavou otázkou (z hlediska zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.) představuje řešení situace, kdy by exekuční soud s naprostou jistotou věděl, že exekucí postižená věc nepatří povinnému, ale neznámé třetí osobě (např. by taková informace vyplynula ze spisu). Je zřejmé, že vlastnické právo třetí osoby je třeba chránit (tj. nepřipustit, aby věc, k níž má vlastnické právo, byla exekučně postižena), a exekuci ohledně této věci částečně zastavit; otázkou však je, podle jakého ustanovení by měl soud postupovat. Jak bylo již řečeno, podstatou ustanovení § 268 odst. 1 písm. f) o. s. ř. je zastavení exekuce na podkladě pravomocného rozhodnutí o excindační žalobě. V takovém případě se proto nejeví jako vhodný takový výklad, který by připouštěl exekuci zastavit podle tohoto ustanovení i tehdy, pokud soud rozhodne o vyloučení takové věci, aniž by podkladem takového rozhodnutí bylo právě pravomocné rozhodnutí o vylučovací žalobě. Za takové situace třeba za účelem ochrany vlastnického práva třetí osoby exekuci zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.¹⁰⁰

Podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. *výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku.* Podle tohoto ustanovení je možné exekuci zastavit tehdy, pokud právo přiznané exekučním titulem zaniklo jinak než vymožením takového plnění soudním exekutorem v rámci exekuce.¹⁰¹ Jeho podstatou přitom je, aby nebylo exekučně vymáháno právo, které již neexistuje, opak by byl v rozporu s účelem exekučního řízení.¹⁰² Výjimku svého druhu představují rozsudky pro zmeškání, neboť exekuci lze podle tohoto ustanovení zastavit i tehdy, pokud k zániku práva jimi přiznaného došlo již před vydáním takového rozhodnutí. V doktríně se však můžeme setkat s názorem, podle něhož tato výjimka pro kontumační rozsudky není vhodně nastavena, například podle Lavického je „*konceptně nesprávná a z komparativního pohledu ojedinělá.*“¹⁰³ S tímto názorem se osobně ztotožňuji, podle mého soudu jsou takto nekonceptní výjimky nevhodné a nepřispívají k přehlednosti právní úpravy.

⁹⁹ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 168

¹⁰⁰ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 208-209

¹⁰¹ KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 476-477

¹⁰² TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 171

¹⁰³ LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 189

Mezi v úvahu přicházející způsoby zániku práva patří například splnění vymáhané povinnosti, dohoda účastníků či započtení.¹⁰⁴ Právě zánik práva započtením představuje potenciálně problematickou otázku, při níž může dojít ke střetávání důvodu pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) a písm. h) o. s. ř. Judikatura dovodila, že námitku započtení může povinný uplatnit vůči oprávněnému bez zřetele k tomu, zda vzájemná pohledávka vznikla před vydáním exekučního titulu, či až po jeho vydání; zánik pohledávky nastává k okamžiku, kdy se pohledávky setkají.¹⁰⁵ Přitom platí, že „*setkají-li se po vydání exekučního titulu (bez ohledu na to, zda se kompenzační projev stal perfektním před jeho vydáním či po něm), jde o důvod zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. Dojde-li k setkání pohledávek před vydáním exekučního titulu (za podmínky, že byl kompenzační úkon učiněn až po vydání exekučního titulu), je namíste zastavit exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.*“¹⁰⁶ Pokud však pohledávky zanikly před vydáním exekučního titulu, a rovněž i kompenzační projev byl učiněn před jeho vydáním, exekuce by být zastavována neměla, neboť povinný měl tuto skutečnost tvrdit a prokázat již v nalézacím řízení.¹⁰⁷

Pokud se ovšem přidržíme nastíněného principu, podle něhož není správné nedůvodně rozšiřovat důvody pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. tam, kde to není (vzhledem k principiálnímu zakotvení dalších důvodů zastavení exekuce podle § 268) nezbytné, lze o shora učiněném judikaturním závěru pochybovat. Pokud platí, že kompenzační projev může být povinným učiněn pouze po vydání exekučního titulu (neboť pokud byl proveden ještě před jeho vydáním, byl takovou okolností povinný povinen tvrdit a prokázat již v řízení nalézacím), jeví se jako nadbytečné rozlišovat mezi tím, zda tento kompenzační projev způsobil zánik práva (okamžikem, kdy se vzájemné pohledávky oprávněného a povinného setkaly) před vydáním exekučního titulu či po něm. V obou případech by měla být exekuce zastavena podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., jak prosazuje například Svoboda.¹⁰⁸ Lpět bez dalšího na gramatickém výkladu tohoto ustanovení (srov. „výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže *po vydání rozhodnutí* zaniklo právo jím přiznané), není podle mého názoru přiléhavé, neboť by mělo být přihlíženo zejména

¹⁰⁴ KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 477

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1380/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1106/2013 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3316/2013

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1973/2020, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1380/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1106/2013 či stanovisko kolegia Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 1981, sp. zn. Cpj 159/79

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1570/2003, dále srov. např. STŘELEČEK, M. *Započtení v exekučním řízení*. *Komorní listy*, 2016, č. 3, s. 24

¹⁰⁸ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 239-240. Podle Svobody by měly soudy ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. vykládat systematicky tak, že nikoliv právo, ale právní jednání, jehož se povinný dovolává (tj. kompenzační projev) musel vzniknout po vydání exekučního titulu.

k účelu takového ustanovení. Tento výklad zároveň zabraňuje přílišné kazuističnost zastavovacího důvodu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Nad rámec již výše uvedeného je vhodné zmínit, že v literatuře¹⁰⁹ i judikatuře¹¹⁰ se lze setkat i s názorem, že samotná možnost povinného započíst vzájemnou pohledávku za oprávněným až ve fázi exekučního řízení, by měla být soudy připouštěna zdrženlivě, a to s přihlédnutím k ustanovení § 1987 odst. 2 o. z.¹¹¹ Za situace, kdy oprávněný disponuje pohledávkou judikátní (tj. přiznanou exekučním titulem), kdežto povinný má pouze pohledávku nejudikátní (tj. povinný může vznést námitku započtení až v exekučním řízení, aniž by svůj nárok předtím uplatnil žalobou, vedl nalézací řízení a získal exekuční titul)¹¹², by mělo být respektováno, že vzhledem k zásadnímu rozdílu mezi řízením nalézacím a vykonávacím nelze v rámci rozhodování o návrhu na zastavení exekuce z důvodu započtení vést složité dokazování, a je-li pohledávka nejistá či neurčitá, nelze ji v exekučním řízení započíst.¹¹³ Já osobně se s tímto názorem ztotožňuji a domnívám se, že lze jen kvitovat Petruv¹¹⁴ návrh *de lege ferenda* k doplnění třetího odstavce § 1987 o. z., podle něhož by v exekučním řízení byly způsobilé k započtení jen ty pohledávky povinného, jejichž existence, resp. výše, nejsou mezi účastníky sporné. Není přípustné, aby se řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce z důvodu započtení stalo druhým nalézacím řízením, v němž se povede dokazování o tom, zda povinný (aniž by podal žalobu, zaplatil soudní poplatek, splnil svou povinnost tvrzení a důkazní a unesl příslušná břemena) má vůči oprávněnému započitatelnou pohledávku, příp. v jaké výši.

Konečně podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. *výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže výkon rozhodnutí je nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.* Jak bylo již zmíněno, toto ustanovení představuje do určité míry „sběrnou“ kategorii¹¹⁵ dalších důvodů vedoucích k zastavení exekuce. Jak bylo již zdůrazňováno v předchozí části, která se věnovala

¹⁰⁹ PETR, B. K problematice námitky započtení pohledávky v řízení o zastavení exekuce. *Právní rozhledy*, 2018, č. 10, s. 366-367

¹¹⁰ Srov. např. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. 24 Co 1863/2017

¹¹¹ Podle § 1987 odst. 2 o. z. pohledávka nejistá nebo neurčitá k započtení způsobilá není.

¹¹² Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1380/2004 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1106/2013

¹¹³ Nejvyšší soud v rozsudku velkého senátu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020, uvedl, že „*smyslem a účelem vykládaného ustanovení je ochrana věřitele pasivní pohledávky před tím, aby dlužník pasivní pohledávky zabránil jejímu uspokojení či toto uspokojení oddálil jednostranným započtením své sporné (nejisté či neurčité) pohledávky za věřitelem pasivní pohledávky, a dosáhl toho, že místo uspokojení pasivní pohledávky bude mezi stranami veden spor o existenci a výši aktivní pohledávky. Nejistou nebo neurčitou ve smyslu vykládaného ustanovení je tudíž (zásadně, viz dále) právě pohledávka ilikvidní, tj. pohledávka, která je co do základu a/nebo výše sporná (nejistá), a jejíž uplatnění vůči dlužníku (věřiteli pasivní pohledávky) formou námitky započtení vyvolá (namísto jednoznačného, tj. oběma dotčenými stranami akceptovaného zániku obou pohledávek v rozsahu, v jakém se kryjí) spory o existenci či výši aktivní pohledávky.*“

¹¹⁴ PETR, B. K problematice námitky započtení pohledávky v řízení o zastavení exekuce. *Právní rozhledy*, 2018, č. 10, s. 366-367

¹¹⁵ MAXA, H. Zastavení exekuce a postup dle § 271 OSŘ. *Právní rozhledy*, 2017, č. 13-14, s. 485

obecnému vymezení důvodů zastavení exekuce zakotvených v § 268 odst. 1 písm. a) až g) o. s. ř. ve vztahu k § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., domnívám se, že je-li možné na konkrétní okolnost odůvodňující zastavení exekuce aplikovat některé z těchto ustanovení (byť principálně a ne výslovně), není možné aplikovat důvod podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Toto ustanovení zároveň umožňuje, že výčet okolností odůvodňujících zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. není uzavřený.

2.2. Demonstrativní výčet důvodů zastavení exekuce

Výčet okolností odůvodňujících zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 tedy není uzavřený. Podle Ústavního soudu platí, že „*zatímco důvody zakotvené pod písmeny a) až g) jsou důvody konkrétními, důvod uvedený pod písmenem h) je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat, resp. podrobit konkrétnímu popisu.*“¹¹⁶ Je totiž zřejmé, že nelze dopředu předvídat a legislativně ošetřit veškeré v úvahu přicházející okolnosti, které se mohou v budoucnu objevit, a které by měly vést k zastavení exekuce.

Zákon tedy umožňuje, aby exekuce byla zastavena také tehdy, je-li z *jiných důvodů* její další provádění nepřijatelné. Je zřejmé, že při zachování systematického výkladu § 268 odst. 1 o. s. ř. musíme zákonitě dojít k závěru, že těmito *jinými důvody* má zákon na mysli důvody odlišné od těch, které jsou vymezeny v § 268 odst. 1 písm. a) až g) o. s. ř.¹¹⁷ Tímto způsobem lze však upřesnit výklad tohoto ustanovení pouze negativně (tj. co takovými důvody podle písm. h) není).

Otázkou však zůstává, co těmito *jinými důvody* rozumět lze, tj. jaké okolnosti pod toto ustanovení podřadit. Jak již bylo zmíněno, primárně je třeba se zaměřit na to, aby tyto důvody byly svou povahou srovnatelné s důvody zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř. Judikatura okolnosti vedoucí k zastavení exekuce podle písm. h) obecně charakterizuje tak, že se musí jednat o „*takové okolnosti, pro které další provádění výkonu je způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), na nichž je výkon rozhodnutí (jakožto procesní institut) vybudován, anebo je protichůdné účelu, který se jím sleduje, totiž zajistit (efektivní) splnění povinnosti vyplývající z vykonávaného titulu*“¹¹⁸

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. II. ÚS 2357/16, dále např. nález ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3011/2011, shodně též KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 477

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2018, sp. zn. II. ÚS 502/17, nález Ústavního soudu ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. II. ÚS 2357/16, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1508/98, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1932/2005, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1394/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2162/2020 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2.8.2019, sp. zn. 8 Afs 250/2018

Domnívám se tedy, že pro to, aby exekuční soud mohl rozhodnout o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., měly by být ve věci dány obdobně závažné důvody, které by mohly vést k zastavení exekuce podle jiných ustanovení § 268 odst. 1 o. s. ř. K tomuto závěru se přiklání i judikatura, podle Nejvyššího soudu platí, že „[v] případech prohlášení nepřipustnosti výkonu rozhodnutí (exekuce) musí jít o okolnosti, které se v uvedených směrech vyznačují odpovídající relevancí, resp. působí intenzívně a v podstatné míře; přirozeným smyslem výkonu totiž je, aby byl proveden, nikoli zastaven. Tomu odpovídá i míra ochrany, jež je poskytována povinnému, a která je (osobně) limitována též tím, že dobrovolně nesplnil to, co mu bylo autoritativním výrokem uloženo.“¹¹⁹

Jelikož je § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. ustanovením s „relativně neurčitou hypotézou“¹²⁰, obecným soudům je tak při jeho výkladu zachována poměrně značná volnost. Podle Nejvyššího soudu je možné mít výklad tohoto ustanovení „za nesprávný [jen] tehdy, lze-li učinit spolehlivý závěr, že takové určení hypotézy z objektivních hledisek - logických nebo věcných - nemůže obstat.“¹²¹ Kučera označuje formulaci § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dokonce za „velmi pružnou“, umožňující značně široký judikatorní výklad.¹²²

Lze si proto položit otázku, jaké potenciální výhody či nevýhody demonstrativní (a stále se rozšiřující) výčet okolností odůvodňujících zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přináší? Zřejmým pozitivem takového judikatorního přístupu, který umožňuje dovozovat stále nové okolnosti, při jejichž zjištění je třeba přistoupit k zastavení exekuce, je, že judikatura není strnulá, zkostnatělá, a může tak pružně reagovat na nastalé situace či předem nepředvídaný (a nežádoucí) vývoj, kterým se právní praxe vydává. Aplikace § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. tak umožňuje oprostít se od ryze formalistického přístupu, podle něhož soudy pouze přezkoumají, zda v projednávané věci jsou splněny okolnosti pro zastavení exekuce ze zákonem taxativně vypočtených důvodů, a v případě, že na řešenou situaci žádný takový důvod nedopadá, exekuci nezastaví, byť v projednávané věci zjistí mimořádné okolnosti, pro něž se jeví nepřipustné plnění vymáhat. Ústavní soud ve své konstantní judikatuře vychází z premisy, že „netoleruje orgánům

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 467/2020. Obdobně např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2000, sp. zn. 20 Cdo 1508/98, usnesení ze dne 22. září 2005, sp. zn. 20 Cdo 1962/2004, usnesení ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2432/2010, usnesení ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1394/2012, usnesení ze dne 2. 12. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2162/2020 či usnesení ze dne 4. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1210/2020. Z judikatury Ústavního soudu dále například usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 2707/16

¹²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3011/2011 či usnesení ze dne 2. 12. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2162/2020

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1508/98, obdobně například usnesení ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 4289/2013, usnesení ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1394/2012 či usnesení ze dne 4. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1210/2020

¹²² KUČERA, Z. Osud vymáhané pohledávky po skončení exekuce. Část II. *Soukromé právo*. Praha, č. 10, 2020, s. 3-4

veřejné moci a především obecným soudům formalistický postup za použití v podstatě sofistického odůvodňování zřejmé nespravedlnosti [...] obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku, a že povinnost soudů nalézat právo neznamena pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad.“¹²³ Opačný postup obecných soudů by podle Ústavního soudu představoval přepjatý formalismus, který je v „extrémním rozporu s principy spravedlnosti“.¹²⁴ I v případě, že by zákonodárce přistoupil k taxativnímu vypočtení jiných důvodů podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přímo do znění zákona, v souladu se shora předestřenou judikaturou Ústavního soudu by proto bylo možné uvažovat o tom, zda se obecné soudy nemají od doslovného znění odchýlit tak, aby zachovaly smysl a účel zákona či respektovaly ústavní principy. Za současného znění zákona tak ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. umožňuje soudům komplexně zohlednit všechny podstatné okolnosti projednávané věci a zastavit exekuci například také tehdy, pokud usoudí, že by vymožení přiznaného plnění uráželo „obyčejné lidské citění“¹²⁵ či by představovalo zjevnou nespravedlnost.¹²⁶

Naopak za negativa demonstrativního výčtu důvodů vedoucích k zastavení exekuce lze zcela jistě považovat zásah do právní jistoty, legitimního očekávání účastníků exekučního řízení příp. třetích osob, a riziko kazuističnosti právní úpravy (k tomu srov. kapitolu 2.4) či retroaktivního působení judikatury.¹²⁷

Určitou nesystémovost § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. přitom akcentuje i Ústavní soud. Smysl tohoto ustanovení však spatřuje v tom, že *[b]yť zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu představuje bezpochyby výjimku z pravidla, jejíž uplatnění bude ze své podstaty "nesystémové" z pohledu tradiční role exekučního soudu v exekučním řízení, je nutné "systémovost" takové výjimky spatřovat právě v ústavním pověření každého soudu chránit základní*

¹²³ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. I. ÚS 2736/07. Obdobně např. též nález Ústavního soudu ze dne 19.06.2014, sp. zn. II. ÚS 980/13 či nález Ústavního soudu ze dne 13. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 62/08

¹²⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2000, sp. zn. III. ÚS 150/99

¹²⁵ SVOBODA, K. Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů. *Komorní listy*. 2019, č. 2, s. 13

¹²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16, nález Ústavního soudu ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. II. ÚS 2357/16 či nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20

¹²⁷ Otázkou, zda na zpětnou účinnost (působnost) judikatury lze vůbec pohlížet skrze standardy retroaktivity se zabývali například Petr a Maxa, podle nichž v kontinentálním právu (oproti systému common law) může retroaktivně působit jen právní předpis, nikoli soudní praxe. Dle jejich soudu by judikatura (a judikatura Ústavního soudu teprve) „zřejmě retroaktivní účinky (ve smyslu právě retroaktivity) mít neměla.“ Srov. PETR, B., MAXA, H. Rozhodčí doložka sjednaná ve spotřebitelské smlouvě – judikatorní vrtkavost. *Právní rozhledy*, 2015, č. 4, s. 137

*práva a svobody jednotlivců. I v exekučním řízení totiž musí soudy dbát, aby byla "zajištěna spravedlivá ochrana soukromých práv a oprávněných zájmů účastníků" (§ 1 občanského soudního řádu) a aby "práv nebylo zneužíváno" (§ 2 téhož zákona).*¹²⁸

Judikatura Ústavního i Nejvyššího soudu § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. vykládá tak, že účelem tohoto ustanovení je rovněž odstranit zjištěnou „zjevnou nespravedlnost“, pokud by výkon konkrétního exekučního titulu byl dokonce v kolizi s principy právního státu.¹²⁹

Principiálně lze proto v souladu s konstantní judikaturou shrnout kritéria pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. do 5 základních bodů, které, budou-li v projednávané věci zjištěny, mohou vést k zastavení exekuce. Jsou jimi: „1) výkon rozhodnutí by byl v rozporu s procesními zásadami, na nichž je vybudován; 2) výkon rozhodnutí by byl v rozporu s účelem, který se jím sleduje, totiž zajistit efektivní splnění povinnosti vyplývající z vykonávaného titulu; 3) došlo-li ke zneužití práva na soudní ochranu podáním šikanózního exekučního návrhu; 4) výkon rozhodnutí by znamenal popření základních principů právního státu; 5) vedl-li by výkon rozhodnutí k zjevné nespravedlnosti.“¹³⁰ Jednotlivé body se mohou vzájemně doplňovat, není vyloučeno, že v konkrétní věci bude naplněno dokonce vícero uvedených kritérií. Důležité je však rovněž poznamenat, že zjištění těchto bodů nemusí vést k *automatickému* zastavení exekuce, podle Ústavního soudu je nutné zohlednit například i legitimní očekávání oprávněného.¹³¹

Domnívám se, že ačkoliv výklad písm. h) potenciálně připouští širokou škálu okolností podřaditelných pod tento důvod zastavení exekuce, měla by jeho aplikace v konkrétních věcech být střídavá a soudy by měly inklinovat spíše k restriktivnímu výkladu. Navzdory tomu, že zásada priority restriktivního výkladu okolností vedoucích k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je v judikatuře relativně ustálená (resp. soudy tento svůj záměr ve svých rozhodnutích výslovně zdůrazňují), je však možné v praxi pozorovat postupné rozšiřování důvodů podřaditelných pod toto ustanovení. Jak bude podrobně rozebráno v dalších částech práce, stále rozšiřování okolností podřaditelných pod § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. vede ke značné složitosti, nepřehlednosti a nesystémovosti předmětné judikatury.

Nadto se judikatura sama stává v podstatě jediným vodítkem pro další judikaturní směřování. Například Zweilhofer tento nově nastolený fenomén označuje za „judikaturu pro judikaturu“, a podrobuje jej kritice spočívající v tom, že exekuční soudy svá rozhodnutí vůbec

¹²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20

¹²⁹ Například nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14, dále nález Ústavního soudu ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. II. ÚS 2357/16 či nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2018, sp. zn. II. ÚS 502/17

¹³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20, v judikatuře Nejvyššího správního soudu srov. přiměřeně např. závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 8. 2019, sp. zn. 8 Afs 250/2018

¹³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20

neopírají o platnou právní úpravu, ale vycházejí pouze ze (své) předchozí judikatury.¹³² Tato skutečnost má svůj význam i pro účastníky exekučního řízení, kteří se bez dobré znalosti velice rozsáhlé judikatury prakticky neobejdou. Tento stav podle mého názoru rozhodně nelze považovat za žádoucí.

2.3. Kategorizace důvodů zastavení exekuce

Důvody zastavení exekuce lze také různými způsoby kategorizovat. Možný způsob jejich členění představuje například rozdělení na důvody zastavení exekuce, které vytvářejí překážku věci pravomocně rozhodnuté (*res iudicata*), a které nikoli¹³³, na členění podle okamžiku, kdy je možné jejich naplnění zkoumat (tj. zda již před zahájením exekuce, či pouze v jejím průběhu)¹³⁴, zda se důvod pro zastavení exekuce zjistil „mimo“ exekuční řízení¹³⁵, či zda zastavení exekuce je důsledkem absolutní či relativní nepřipustnosti exekuce.¹³⁶

Za zásadní pro účely této práce však lze označit členění trojí – na důvody zastavení exekuce s částečně sporným charakterem¹³⁷, dále na důvody obecné a zvláštní, a na prioritní a neprioritní.

Mezi důvody zastavení exekuce s částečně sporným charakterem lze zařadit vedle opozičních sporů (zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř.), tzv. spory impugnační, upravené právě v rámci ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Tato úprava umožňuje „*v podstatě [...] každému, kdo se cítí být dotčen ve svých právech vedením exekuce, aby uplatnil její nepřipustnost.*“¹³⁸ O impugnačním sporu však nelze hovořit ve všech případech, v nichž soud zastaví exekuci podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Již z gramatického vyjádření je zřejmé, že mezi stranami musí existovat spor, tj. navrhne-li povinný zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. pro nepřipustnost jejího vedení, a oprávněný vyjádří negativní stanovisko, vzniká mezi stranami spor. Pro zahájení impugnačního sporu je proto nezbytný dispoziční úkon povinného, tedy návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Impugnační spor je takovým exekučním sporem, který se projednává v rámci vedeného exekučního řízení (na rozdíl od dalších exekučních sporů, které jsou projednávány v řízení nalézacím, příkladem lze uvést spor vylučovací či poddlužnické spory).¹³⁹ Právě z toho důvodu, že v rámci řízení exekučního mezi sebou strany vedou spor¹⁴⁰, musí úprava impugnačních sporů

¹³² ZWIEFELHOFER, M.: Rozhodčí doložky aneb „quo vadis“ judikatury? [online]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/rozhodci-dolozky-aneb-quo-vadis-judikatury/> [22. 8. 2022]

¹³³ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 135-136

¹³⁴ Tamtéž, s. 138

¹³⁵ Tamtéž, s. 139

¹³⁶ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 99

¹³⁷ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 138

¹³⁸ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 115

¹³⁹ Tamtéž, s. 110

¹⁴⁰ FIALA, J. Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (Exekuční spory). *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, XVI (1972), s. 109

vykazovat určitou míru odlišnosti. Podle Nejvyššího soudu jsou impugnační spory „*ve své podstatě nalézacími řízeními, která se odehrávají uvnitř vykonávacího řízení.*“¹⁴¹ V literatuře se přitom můžeme setkat i s názorem, že impugnační (a opoziční) spory by vzhledem ke své povaze v rámci řízení exekučního řazeny vůbec být neměly. Například Lavický takovou úpravu označuje za nekoncepční, neboť exekuční řízení není koncipováno tak, aby v něm soud mohl řešit spory o právo, které mezi účastníky vyvstanou.¹⁴² S takto paušálním závěrem, podle něhož by exekuční spory měly být zcela vyloučeny z exekučního řízení, se osobně neztotožňuji, nicméně domnívám se, že je skutečně vhodné trvat na tom, aby bylo respektováno, že exekuční řízení slouží primárně toliko k nucenému vymožení plnění přiznaného exekučním titulem, a spory v rámci něho vznikající by měly být omezeny tak, aby se z exekučního řízení nestalo druhé řízení nalézací.

Specifiky impugnačního sporu jsou proto zejména zásadní povinnost soudu nařídit jednání (§ 269 odst. 2 o. s. ř.), a dále břemeno tvrzení a břemeno důkazní, které tíží účastníky řízení. Je tomu tak proto, že exekuční soud v těchto případech činí nejen právní posouzení věci, ale řeší též otázky skutkové. Pokud tedy soud nevychází pouze z obsahu spisu a nečiní toliko právní posouzení projednávané věci, ale musí posuzovat též skutkové otázky na základě provedeného dokazování, je povinen nařídit ve věci jednání. Bez jednání může soud rozhodnout pouze za situace, pokud tvrzení účastníků ohledně skutečností rozhodných pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. jsou shodná, a liší se tak pouze v právním posouzení.¹⁴³

Účastníci exekučního řízení jsou proto zatíženi břemenem tvrdit a prokazovat rozhodné skutečnosti týkající se (ne)přípustnosti vedení exekuce. Podle Nejvyššího soudu „*[f]akt, že účastníci jsou v průběhu řízení o zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) nebo h) o. s. ř. zatíženi ohledně skutečností rozhodných podle hmotného práva, k nimž mají přístup výhradně oni [...] nejen povinností, ale i břemenem je tvrdit a prokazovat, vyplývá z ve své podstatě sporného charakteru řízení o tzv. opozičním nebo tzv. impugnačním sporu. Ve vykonávacím řízení platí, že soud zjišťuje z úřední povinnosti skutečnosti ryze procesního charakteru, zatímco při zjišťování skutečností, jež jsou rozhodující podle hmotného práva (např. právě námitka zápočtu ze strany povinného), se uplatní, stejně jako ve sporném řízení, zásada projednací.*“ (podtrženo L. H.).¹⁴⁴ Domnívám se, že tento závěr je pro otázku přípustnosti věcného přezkumu exekučního titulu velice důležitý. Lze z něho totiž dovodit, že věcný přezkum

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4299/2018

¹⁴² LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 191. Dále též například MAXA, H. Zastavení exekuce a postup dle § 271 OSŘ. *Právní rozhledy*, 2017, č. 13-14, s. 485

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.9.2006, sp. zn. 20 Cdo 2714/2005 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1757/2009

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.1.2017, sp. zn. 20 Cdo 5510/2016. Shodně též například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.7.2019, sp. zn. 20 Cdo 2074/2019

exekučního titulu (tj. přezkum exekučního titulu z hlediska *hmotného* práva), je přípustný pouze tehdy, pokud povinný zahájí impugnační spor podáním návrhu na zastavení exekuce z důvodu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., v němž bude tvrdit a prokazovat skutečnosti rozhodné pro závěr o nepřípustnosti vedení exekuce. Jak bude demonstrováno v kapitole věnované věcnému přezkumu exekučního titulu, domnívám se, že soudy se těchto závěrů beze zbytku nedrží a k zastavení exekuce pro nepřípustnost přistupují i tehdy, pokud povinný břemena tvrzení a důkazní neunes, a dokonce i tehdy, pokud povinný je v řízení zcela pasivní, tj. návrh na zastavení exekuce ani nepodá. Nabízí se proto otázka, do jaké míry je judikatura vrcholných soudů v této problematice vzájemně konformní.

Další možnou kategorizací představuje členění důvodů zastavení exekuce na obecné a zvláštní. Toto členění se týká výlučně exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu. Judikatura dovodila, že důvody obecné představují ty důvody, které jsou vypočteny v § 268 o. s. ř., zvláštní kategorii poté představují důvody vymezené v zákoně o rozhodčím řízení, konkrétně v jeho ustanovení § 35 z. r. ř.¹⁴⁵

Toto členění je z praktického hlediska velice významné, a to především stran aplikace těchto ustanovení v řízení o zastavení exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu ve spotřebitelských věcech. Otevírá totiž otázku, jaký je vzájemný vztah těchto dvou ustanovení, tj. zda § 35 z. r. ř. představuje speciální úpravu k § 268 odst. 1 o. s. ř. (zda se uplatní zásada *lex specialis derogat legi generali*), či zda obě ustanovení stojí vedle sebe, aniž by jedno vylučovalo aplikaci druhého. V této souvislosti je rovněž nutné ve stručnosti zmínit dvě zásadní novely zákona o rozhodčím řízení, a to novelu provedenou zákonem č. 19/2012 Sb., která s účinností od 1. 4. 2012 doplnila ustanovení § 35 z. r. ř., resp. rozšířila důvody pro zastavení exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu.¹⁴⁶ Další novela § 35 z. r. ř. byla poté provedena zákonem

¹⁴⁵ Srov. například usnesení Nejvyššího ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008, usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3194/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 864/2016. Podrobněji k tomuto členění srov. např. BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1202 a násl.

¹⁴⁶ Podle § 35 odst. 1 z. r. ř. ve znění od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016, *i když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, bez ohledu na lhůtu stanovenou v § 32 odst. 1, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu (§ 268 o. s. ř. – pozn. autorky) i tehdy, jestliže*

a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f),

b) jsou důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy podle § 31 písm. a) až f), h) nebo pokud jsou dány důvody podle § 31 písm. g) a rozhodčí nález neobsahuje poučení o právu podat návrh na jeho zrušení soudu,

c) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno,

d) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.

č. 258/2016 Sb., s účinností od 1. 12. 2016.¹⁴⁷ Pro řízení o zastavení exekuce vedené na podkladě rozhodčího nálezu vydaného ve spotřebitelských věcech (jimiž se soudy v praxi zabývají nejvíce) je zásadní především vzájemný poměr § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) z. ř. s. (ve znění od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016). V řízení o zastavení exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu, byl-li rozhodčí nález vydán do 31. 3. 2012 totiž problémy nevznikají, neboť judikatura dovodila, že na řízení o zastavení exekuce se aplikuje ta právní úprava, která byla účinná ke dni vydání rozhodčího nálezu¹⁴⁸; v těchto řízeních tak soudy bez dalšího aplikují úpravu § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Praktickým důsledkům vzájemného vztahu obecných a zvláštních důvodů zastavení exekuce, jež zde byly charakterizovány, se věnuje kapitola 3.3.

Konečně třetí možnou kategorizaci představuje členění důvodů zastavení exekuce na prioritní a neprioritní. Uvedené členění dovodila recentní judikatura¹⁴⁹ v souvislosti s oprávněním exekučního soudu přistoupit k zastavení takové exekuce, která již byla v minulosti zastavena, ovšem z „neprioritního“ důvodu. Podrobněji k tomuto členění a jeho praktickým důsledkům srov. kapitolu čtvrtou.

2.4. Důvody zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Tato podkapitola je věnována schematickému rozřazení jednotlivých judikaturou dovozených důvodů, pro které je třeba exekuci zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to v návaznosti na jejich principiální vymezení v předchozích podkapitolách. Je však nutné zmínit, že tento výčet není v žádném případě uzavřený, neboť stále dochází k nalézání dalších důvodů zapříčiňujících zastavení exekuce podle tohoto ustanovení. Cílem tohoto stručného schematického rozčlenění je zejména upozornit na relativní nekonceptnost judikatury v této oblasti (byť jsem si vědoma, že vzhledem k povaze ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je určitá míra nekonceptnosti očekávatelná, otázkou však je, zda je v současné podobě stále udržitelná), a také její rozrůstající se kazuističnosti. Věcný přezkum exekučního titulu přitom představuje pouze určitou výseč problematiky zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

¹⁴⁷ Podle § 35 odst. 1 z. r. ř. ve znění od 1. 12. 2016, *i když nepodala návrh na zrušení rozhodčího nálezu soudem, může strana, proti níž byl soudem nařízen výkon rozhodčího nálezu, bez ohledu na lhůtu stanovenou v § 32 odst. 1, podat návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí kromě důvodů uvedených ve zvláštním předpisu i tehdy, jestliže*

a) rozhodčí nález je stížen některou vadou uvedenou v § 31 písm. a), d) nebo f),

b) strana, která musí mít zákonného zástupce, nebyla v řízení takovým zástupcem zastoupena a její jednání nebylo ani dodatečně schváleno,

c) ten, kdo vystupoval v rozhodčím řízení jménem strany nebo jejího zákonného zástupce, nebyl k tomu zmocněn a jeho jednání nebylo ani dodatečně schváleno.

¹⁴⁸ Srov. např. usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014

¹⁴⁹ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 798/2022

Analýzou příslušné literatury¹⁵⁰ a judikatury¹⁵¹ můžeme rozlišit 7 množin důvodů pro zastavení exekuce podle písm. h).

První skupina zahrnuje zastavení exekuce z důvodu pochybení při vydávání pověření (tj. při samotném zahájení exekuce)¹⁵², kam lze zařadit zejména případy, kde je exekuce zahájena na základě nezpůsobilého exekučního titulu (k tomu srov. kapitolu 3); dále je-li exekuční řízení zahájeno, aniž by byly splněny podmínky řízení (např. je-li ve věci dán nedostatek pravomoci soudu, nedostatek způsobilosti být účastníkem), případně neprokázal-li oprávněný přechod práv a povinností z exekučního titulu způsobilými listinami¹⁵³; je-li právo přiznané exekučním titulem již prekludováno¹⁵⁴; byla-li exekuce zahájena po předložení exekučního titulu toliko v neověřené kopii¹⁵⁵, a dále v jiných specifických případech (např. povinný není majitelem postiženého účtu při provádění exekuce příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, případně došlo-li k vyklizení i příslušníků společné domácnosti povinného, kterým však svědčí právo nájmu).¹⁵⁶

Druhá skupina poté sestává z rušivých okolností při provádění exekuce, které jsou svou povahou natolik významné, že ospravedlňují její zastavení. Příkladem může být jednání oprávněného, který odmítne poskytnout povinnému součinnost (např. odmítne řádně nabídnuté plnění, které mu povinný poskytuje)¹⁵⁷, případně byla-li mezi věřitelem a dlužníkem sjednána dohoda, podle níž je budoucí oprávněný před podáním exekučního návrhu povinen tento svůj záměr dlužníku oznámit, a věřitel tuto dohodu podáním exekučního návrhu porušil.¹⁵⁸

Do třetí skupiny lze dále zařadit specifické jednání povinného, příp. specifické jednání obou účastníků, pro které je nezbytné exekuci zastavit. Sem lze zařadit například již zmiňované započtení (tj. zastavení exekuce v důsledku kompenzačního projevu povinného),¹⁵⁹ dále zastavení exekuce z důvodu, že došlo k převzetí dluhu povinného třetí osobou předtím, než byla exekuce

¹⁵⁰ Například KŮRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 387, SVOBODA, K., SMOLÍK, P. LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1280-1297, JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251 – 276 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 117-119, MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 103, TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 175-180 a další

¹⁵¹ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1394/2012 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1210/2020 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2162/2020

¹⁵² KŮRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 390

¹⁵³ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 76

¹⁵⁴ KŮRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 389-390

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2544/2006

¹⁵⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P. LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1293, dále Stanovisko kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 12. 1983, sp. zn. Cpj 40/83

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 72/2011

¹⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 4289/2013

¹⁵⁹ K návrhu, aby exekuce byla v důsledku započtení pohledávky povinného zastavována podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. srov. kapitolu 2.1

zahájena, případně též skutečnost, že účastníci exekučního řízení v minulosti uzavřeli dohodu o plnění ve splátkách podle splátkového kalendáře či oprávněný vyjádřil souhlas s tím, že ačkoli povinnému již uplynula lhůta k dobrovolnému vyklizení bytu v souladu s obsahem exekučního titulu, povinný může byt nadále užívat.¹⁶⁰

Čtvrtou kategorií představuje relativně vzácná situace, kdy Ústavní soud přistoupí ke zrušení právního předpisu (resp. častěji pouze jeho části), pokud shledá jeho neústavnost. Podle § 71 odst. 2 z. ú. s. totiž platí, že ostatní pravomocná rozhodnutí vydaná na základě právního předpisu, který byl zrušen, zůstávají nedotčena; práva a povinnosti podle takových rozhodnutí však nelze vykonávat.¹⁶¹

Do páté skupiny je možné zařadit nevhodný způsob provádění exekuce či nepřiměřený rozsah prováděné exekuce zvolený soudním exekutorem. O nevhodný způsob provádění exekuce půjde tehdy, pokud soudní exekutor k vymození pohledávky v relativně nízké výši zvolí nepřiměřený způsob jejího výkonu.¹⁶² Jak bylo však již zmíněno (srov. kapitolu 1.4), v rozporu se zásadou přiměřenosti není, pokud exekučním titulem přiznané plnění nelze (v přiměřeném čase) vymoci jiným způsobem než tím, který se na první pohled jeví vzhledem k nepoměru výše vymáhané pohledávky a hodnoty exekučně postiženého majetku jako nevhodný.¹⁶³ Tento závěr podle mého názoru odpovídá účelu exekučního řízení, jímž je nucený výkon exekučního titulu. Nepřiměřeným rozsahem prováděné exekuce je třeba poté rozumět situaci, kdy soudní exekutor vydá více exekučních příkazů, než je k vymození plnění přiznaného exekučním titulem přiměřené. V takovém případě je exekuční soud oprávněn zastavit exekuci co do exekučních příkazů, které majetek povinného postihují nepřiměřeně (§ 268 odst. 1 písm. h) ve spojení s § 268 odst. 4 o. s. ř.).¹⁶⁴ Specifický judikaturou dovozený důvod pro zastavení exekuce pro nepřiměřený způsob vymáhání pak představuje například situace, je-li exekučním titulem vykonatelné rozhodnutí správce daně (např. v případě vymáhání daňového nedoplatku), přičemž správce daně při volbě způsobu vymáhání takového exekučního titulu zvolí takový způsob, který představuje značný

¹⁶⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1295, dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1962/2004 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 20 Cdo 709/2003

¹⁶¹ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. I. ÚS 3599/15 či nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 1224/16

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2000, sp. zn. 21 Cdo 698/2000 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2103/2002

¹⁶³ LUKEŠ, O. Přiměřenost exekuce nebo zánik vymahatelnosti práva?. *Právní rozhledy*, 2009, č. 15, s. 555-556

¹⁶⁴ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2003, sp. zn. 14 Co 98/2003 či Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 26 Cdo 53/2015

nepoměr mezi výší nákladů spojených s jeho vymáháním (které ponese daňový subjekt) a výší vymáhaného plnění.¹⁶⁵

Šestou kategorií představují další zvláštní okolnosti, pro které judikatura dovodila nepřipustnost exekuce. Do této sběrné množiny lze zařadit například promlčení práva přiznaného exekučním titulem (pokud povinný vznese námitku promlčení),¹⁶⁶ dále rozhodne-li insolvenční soud o osvobození dlužníka od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení podle § 414 ins. z. (taková pohledávka má v exekučním řízení režim pohledávky promlčené, exekuci je proto potřeba v tomto rozsahu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit), dále například neoprávněné vedení exekuce poté, co poddlužník povinného již vyplatil pohledávku oprávněnému,¹⁶⁷ dále je-li exekučně postižen takový majetek, který povinný spravuje sice vlastním jménem, ale nikoliv na vlastní účet (jestliže exekuční postižení tohoto majetku není podle zvláštního předpisu přípustné),¹⁶⁸ případně byl-li exekuční titul vydán soudním exekutorem protizákonně (soudní exekutor byl povinen přihlásit svou pohledávku na náhradu nákladů exekučního řízení do insolvenčního řízení, ten tak však neučinil a místo toho nezákonně vymáhal svou pohledávku na základě vydaného příkazu k úhradě nákladů exekuce exekučně).¹⁶⁹

Konečně sedmá skupina obsahuje důvody vedoucí k zastavení exekuce pro nepřipustnost z důvodu vad exekučního titulu (a to takových, které „nezpůsobují jeho materiální nevykonatelnost“¹⁷⁰), kam lze zařadit zejména případy, kdy oprávněný nemá na plnění přiznané exekučním titulem (z pohledu hmotného práva) nárok, dále pokud by provedení exekuce znamenalo popření zásad spravedlnosti (resp. by vedlo ke zjevné nespravedlnosti, resp. odporovalo principům právního státu), stejně tak jako pro takové jednání oprávněného, které nemůže v právním státě požívat právní ochrany¹⁷¹ (např. šikanózní exekuční návrh či vydání exekučního titulu v důsledku trestného činu oprávněného).¹⁷² Právě této výše z velice obsáhlé a výše představené materie zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. se budou věnovat následující kapitoly.

¹⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 4. 2018, č. j. 7 As 310/2017-25 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1766/2019

¹⁶⁶ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 18. 2. 1981, sp. zn. Cpj 159/79, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4914/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4465/2009 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4453/2009

¹⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2357/2021

¹⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2021, sp. zn. 20 Cdo 3298/2020

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2018, sp. zn. II. ÚS 502/17 či nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4274/18

¹⁷⁰ KŮRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, s. 387

¹⁷¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád*. Komentář. 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2021, s. 1291

¹⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1394/2012

Domnívám se, že toto schematické rozčlenění judikaturou dovozených okolností vedoucích k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (které v žádném případě nelze považovat za konečné a vyčerpávající) dobře demonstruje, jak široká problematika zastavení exekuce pro její „nepřípustnost“ v současné době je. Tato oblast zahrnuje relativně nesourodé a značně kazuistické důvody, a ačkoliv ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. bylo zákonodárcem konstruováno jako relativně neurčité ustanovení (resp. ustanovení s relativně neurčitou hypotézou), jak bylo zmiňováno výše, domnívám se, že není zcela naplněn judikaturou zdůrazňovaný požadavek na restriktivní výklad předmětného ustanovení, a současně dochází k relativizaci členění civilního procesu na řízení nalézací a řízení vykonávací. Jsem přesvědčena, že z vykonávacího řízení se nesmí stát další nalézací řízení, v němž bude již jednou nalezené právo znovu věcně přezkoumáváno.

2.5. Dílčí shrnutí

Po 1. 1. 2013 se návrh na zastavení exekuce stal jediným prostředkem obrany povinného proti samotnému vedení exekuce. Důvody, pro něž je třeba probíhající exekuci zastavit, jsou koncentrovány především v § 268 o. s. ř. Zatímco důvody uvedené v § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř. jsou relativně konkrétní, ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. představuje „sběrnou“ kategorii dalších okolností, pro které není vedení exekuce přípustné. V souladu se smyslem a účelem exekučního řízení a principem zásadní srovnatelnosti jednotlivých důvodů pro zastavení exekuce, by okolnosti podřaditelné pod písm. h) měly být vykládány restriktivně (tj. musí se jednat o okolnosti, které musí mít určitou intenzitu). Lze-li za pomoci systematického výkladu dospět k závěru, že exekuce by měla být zastavena pro některý z důvodů podřaditelných pod ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř., je nepřípustné rozšiřovat již tak velice obsáhlou kategorii okolností vedoucích k zastavení exekuce podle písm. h). Důvody pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř. je proto nutné vykládat v souladu s jejich principiálním smyslem a účelem, v rámci jejich systematického zařazení v oblasti komplexní úpravy zastavení exekuce; nelze proto akceptovat jejich formalistický výklad. Tímto způsobem je možné zabránit nežádoucí kazuističnosti úpravy zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Navrženy byly proto některé v úvahu přicházející změny ve výkladu, resp. aplikaci důvodů pro zastavení exekuce, a to zejména u § 268 odst. 1 písm. a), b), d), f) a g) o. s. ř. tak, aby nebylo nadužíváno sběrné ustanovení písm. h).

Rozebrán byl rovněž principiální smysl a účel samotného ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. tak, jak jej dovodila judikatura, a zdůrazněny některé podstatné výhody a nevýhody plynoucí z relativně neurčité hypotézy takové právní normy. V závěru této části byla rovněž

provedena kategorizace důvodů zastavení exekuce, a provedena schematická analýza judikaturou dovozených okolností vedoucích k zastavení exekuce podle písm. h).

Lze shrnout, že současná judikatura podle mého názoru nepřipustně rozšiřuje důvody vedoucí k zastavení exekuce pro její nepřipustnost, a to v případech, kdy by pouhým odklonem od čistě gramatického výkladu mohla bez větších potíží dospět k závěru o zastavení exekuce podle jiného ustanovení § 268 odst. 1 o. s. ř. Domnívám se, že není možné „zneužívat“ neurčitost tohoto sběrného ustanovení, což vede k značné nepřehlednosti a kazuističnosti judikatury. Soudy by proto měly důsledně dodržovat zmíněný princip přednosti zastavovacích důvodů podle § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř. a k zastavení exekuce podle písm. h) přistoupit pouze tehdy, pokud aplikace jiného důvodu nepřichází v dané věci v úvahu.

3. Věcný přezkum exekučního titulu

Následující kapitola se v návaznosti na již učiněné závěry předchozích částí věnuje určité výše shora představené problematice zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to otázkami věcného přezkumu exekučního titulu, a to jak samotnou přípustností takového postupu, šíří a podmínkami přezkumu, tak vybranými problematickými otázkami, které se v souvislosti s judikaturními závěry zejména Nejvyššího a Ústavního soudu objevují.

3.1. Zásada nepřípustnosti věcného přezkumu exekučního titulu

Již v úvodu bylo zdůrazňováno, že předtím, než soud pověří soudního exekutora vedením exekuce, je z úřední povinnosti povinen přezkoumat, zda exekuční titul byl vydán orgánem, který k tomu má pravomoc, zda je vykonatelný, zda jsou oprávněný i povinný věcně legitimováni, právo není prekludováno atp.¹⁷³ Jinými slovy je povinen posoudit, zda exekuční titul předkládaný oprávněným, je způsobilým titulem pro vedení exekuce; v praxi půjde nejčastěji o posouzení materiální a formální vykonatelnosti exekučního titulu. Takový přezkum je však nutné zásadně odlišovat od jeho přezkumu *věcného*.¹⁷⁴ Věcným přezkumem exekučního titulu rozumíme totiž situaci, kdy soud exekuční titul přezkoumává z hlediska jeho věcné správnosti, tj. jeho souladu s hmotným právem.

Je přitom výrazem ustálené soudní praxe, že v exekučním řízení otázku věcné správnosti exekučního titulu není možné otevírat, soud je oprávněn pouze k přezkumu jeho formální stránky. Na těchto závěrech se ustálila již prvorepubliková judikatura, například Nejvyšší soud Československé republiky ve svém rozhodnutí ze dne 13. 5. 1932, sp. zn. R I 155/32 uzavřel, že: „*exekučnímu soudu nepřisluší přezkum výměru neb výkazu nedoplatků po stránce věcné. Ale zkoumání otázky, zda výkaz nedoplatků je exekučním titulem, netýká se věcné správnosti výkazu, nýbrž čistě formální stránky, a tuto náleží řešiti soudu.*“ Shodné závěry přitom zastává i judikatura soudobá, Ústavní i Nejvyšší soud se shodují v tom, že exekuční soud není oprávněn posuzovat věcnou správnost exekučního titulu (tj. provádět jeho věcný přezkum z pohledu hmotného práva), naopak je jeho obsahem vázán a musí z něho vycházet.¹⁷⁵ Tento výchozí princip nelze zvrátit ani

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98

¹⁷⁴ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251 – 276 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 132-133

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 554/2002, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1570/2003, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4548/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3894/2013, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1274/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. 20 Cdo 5642/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1556/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1812/2021, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. 20 Cdo 3538/2021. Z judikatury Ústavního soudu například náleží Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11, či náleží Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11

tím, že budou v exekučním řízení vznášeny námitky týkající se tvrzených vad nalézacího řízení, z něhož exekuční titul pochází.¹⁷⁶ Soud v exekučním řízení musí vycházet toliko z exekučního titulu opatřeného doložkou vykonatelnosti, čímž se projevuje zásada formalizace předpokladů exekučního řízení.¹⁷⁷

Účelem této výchozí zásady exekučního řízení přitom zjevně není za každou cenu, samoúčelně, trvat na vymožení exekučním titulem přiznaného plnění, byť exekuční titul neodpovídá hmotnému právu (tj. například povinný není subjektem hmotněprávní povinnosti, exekuční titul přiznává plnění rozporné s dobrými mravy atp.). Je proto namístě si položit otázku, z jakého důvodu je zásada zákazu věcného přezkumu exekučního titulu v exekučním řízení vůbec zachovávána, tj. zda pro její zakotvení existují legitimní důvody.

Jeden z do úvahy přicházejících důvodů již byl v předchozích částech práce zmíněn, a to zásadní odlišení nalézacího a vykonávacího řízení. Bylo již výše zdůrazněno, že nalézací a vykonávací řízení jakožto dva druhy civilního procesu se zřetelně odlišují svým účelem, ale též odlišnými procesními postupy. Nalézací řízení je tak uzpůsobeno k tomu, aby v jeho rámci probíhalo (mnohdy velice rozsáhlé) dokazování, resp. aby v něm účastníci vedli spory o právo. Účelem nalézacího řízení tedy je, aby soud právo našel a postavil tak na jisto, co právem je (příp. aby právo vytvořil, je-li soudní rozhodnutí právní skutečností); účelem vykonávacího řízení je pak již jen zajistit nucený výkon exekučního titulu, nebylo-li plněno dobrovolně. Toto principiální odlišení by proto neměla zásadněji narušovat ani úprava tzv. impugnačních sporů. Macur v této souvislosti hovoří o „přísné dělbě kompetencí“ mezi orgány nalézacího a vykonávacího řízení.¹⁷⁸ Je třeba doplnit, že tak tomu bude samozřejmě pouze za předpokladu, že vykonávaný exekuční titul pochází z nalézacího řízení (typicky soudní rozhodnutí, odlišně tomu bude např. u notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti). Nepochází-li však exekuční titul z řízení nalézacího (ať již zmíněný notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, případně rozhodčí nález, u něhož strany sjednáním rozhodčí doložky či smlouvy o rozhodci vyňaly svůj spor z pravomoci civilního soudu), do úvahy přichází rovněž otázka pravomoci orgánu. Jak dovozuje Lavický, „[b]ude-li exekučním titulem rozhodnutí mající původ mimo civilní soudnictví, bude přezkum jeho věcné správnosti v exekučním řízení znamenat [...] že soud bude v exekučním řízení rozhodovat právní otázku, k jejímuž projednání a rozhodnutí by v nalézacím řízení vůbec neměl pravomoc.“¹⁷⁹

¹⁷⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2006, sp. zn. IV. ÚS 530/06, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1558/2006 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 20 Cdo 3547/2006. Dále KŮRKA, V., SVOBODA, K. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, s. 27

¹⁷⁷ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 21 a s. 37

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 17

¹⁷⁹ LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 190

Dalším důvodem, proč by nemělo být v exekučním řízení přípustné přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu, je jeho právní moc.¹⁸⁰ Právní moc představuje dodatečně nabytou vlastnost rozhodnutí, které nabývá po splnění zákonem vyžadovaných předpokladů.¹⁸¹ Důsledkem právní moci rozhodnutí je jednak konečnost řízení (tzv. formální stránka právní moci), jednak jeho závaznost a nezměnitelnost (materiální stránka právní moci).¹⁸² Právní moc zajišťuje, aby otázka, která byla předmětem posuzování, nebyla v budoucnu posuzována opakovaně (překážka *res iudicata*). Pakliže soud v exekučním řízení přistoupí k hodnocení souladu obsahu exekučního titulu s hmotným právem, pak institut právní moci nepřipustně prolamuje.¹⁸³

Odlišně je nutno posuzovat i otázku věcné legitimace účastníků. Zatímco v nalézacím řízení se posouzení věcné legitimace odvíjí od toho, zda žalobci skutečně náleží hmotné subjektivní právo, kterého se žalobou domáhá (aktivní věcná legitimace), resp. zda žalovaný je skutečně nositelem subjektivní hmotněprávní povinnosti, jejíhož splnění se žalobce domáhá (pasivní věcná legitimace);¹⁸⁴ v exekučním řízení oproti tomu pro posouzení věcné legitimace účastníků soud nevychází z poměrů hmotného práva, ale zůstává striktně v oblasti práva procesního¹⁸⁵, neboť před pověřením soudního exekutora pouze porovnává, zda oprávněnému skutečně svědčí oprávnění podle exekučního titulu, resp. zda povinného skutečně zatěžuje povinnost exekučním titulem vymezená.¹⁸⁶

Zmínit lze v této souvislosti rovněž zásadu presumpce správnosti exekučního titulu; zásadně platí, že byl-li nárok exekučním titulem přiznán, lze presumovat, že byl odůvodněn a na jisto postaven.¹⁸⁷ Tento předpoklad věcné správnosti exekučního titulu je rovněž odůvodněn tím, že procesní právo obsahuje dostatek možností, jak případně nesprávné rozhodnutí napravit (zejména lze zdůraznit garanci v podobě řádných opravných prostředků).¹⁸⁸

Závěrem lze zmínit rovněž v právním státě zásadní požadavek zachování právní jistoty účastníků řízení. Oprávněný, kterému již byl jeho nárok pravomocným a vykonatelným exekučním titulem jednou přisouzen (poté, co oprávněný absolvoval celé řízení nalézací, a to

¹⁸⁰ Opět s výjimkou exekučních titulů, které právní moci nenabývají (např. notářský zápis se svolením k vykonatelnosti), resp. exekučních titulů předběžně vykonatelných.

¹⁸¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha:Leges, 2018, s. 282

¹⁸² Tamtéž, s. 285-293

¹⁸³ LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 191

¹⁸⁴ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 1373/2005 či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2837/2007

¹⁸⁵ MACUR, J. *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného*. Brno: Masarykova univerzita, 1993, s. 144-146

¹⁸⁶ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 124-125

¹⁸⁷ HORA, V. *Exekuční právo*. Nákladem právníckého knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1938, s. 13

¹⁸⁸ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 62

případně kromě řízení u soudu prvního stupně i spolu s řízením odvolacím či dokonce dovolacím; bylo prováděno rozsáhlé dokazování apod.), očekává, že po absolvování tohoto procesu se již domůže splnění povinnosti, která byla povinnému exekučním titulem uložena. Pakliže by byl exekuční soud oprávněn znovu jeho nárok z pohledu hmotného práva posuzovat, došlo by k narušení právní jistoty oprávněného; stát by v takovém případě selhával v zajištění vymahatelnosti práva. Takový přístup by byl zjevně nevhodný rovněž z pohledu hospodárnosti řízení, neboť pokud bude nárok oprávněného neustále opakovaně přezkoumáván, lze pochybovat o efektivnosti takových řízení.¹⁸⁹

Neplatí ovšem, že povinný nemůže nepřipustností exekuce z důvodů spočívajících v hmotném právu argumentovat v exekučním řízení nikdy; doktrína naopak dovodila, že je přípustné, aby povinný navrhl zastavení exekuce tehdy, pokud právo přiznané exekučním titulem neexistuje. To však povinný může s úspěchem učinit toliko tehdy, pokud takové skutečnosti způsobující nepřipustnost exekuce, nastaly až *po* vzniku exekučního titulu¹⁹⁰ (tzv. *nova producta*).¹⁹¹ Pokud nastaly dříve, měl jejich existenci povinný tvrdit a prokazovat již v řízení nalézacím; pakliže tak neučinil, a exekuční titul nabyl vlastností právní moci a vykonatelnosti, jde to k jeho tíži, a takové skutečnosti by již neměly být v exekučním řízení zohledňovány.

Podle mého názoru je tak z výše předestřených důvodů zřejmé, že zásada zákazu věcného přezkumu exekučního titulu neexistuje samoúčelně, resp. nepředstavuje pouhé lpění na akademických zásadách odlišení řízení nalézacího a vykonávacího, ale má velice významné důsledky pro právní praxi.

Ačkoliv se ovšem může na první pohled zdát, že doktrína i judikatura se na nepřipustnosti přezkumu věcné správnosti exekučního titulu shodují, v praxi tomu tak beze zbytku není. Judikatura totiž dovodila, že v exekučním řízení lze hodnotit i zásadní vady exekučního titulu.¹⁹² Podle Ústavního soudu „procesu výkonu rozhodnutí lze podrobit pouze některé exekuční tituly, a to ty, jež nejsou zatíženy žádnou vadou. Pokud lze na exekuční titul nahlížet jako na vadný, nelze jej vykonat.“¹⁹³ Pokud je tedy v exekučním řízení zjištěno, že exekuční titul, který má být v exekuci vykonán, trpí zásadními vadami (a to jinými, než vadami formálními, např. absencí vlastnosti vykonatelnosti, jak bylo řečeno výše), není možné na jeho podkladě exekuci vést.¹⁹⁴

¹⁸⁹ MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, s. 59, s. 62

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 63

¹⁹¹ LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 189

¹⁹² Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15

¹⁹³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15

¹⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1812/2021

Takovou exekuci, která je na podkladě (věcně) vadného exekučního titulu vedena, je proto nutné zastavit pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Judikatura tak postupem času zásadu zákazu věcného přezkumu exekučního titulu do určité míry relativizovala, když dovodila, že z této zásady existují „obecně přijímané výjimky.“¹⁹⁵ Nutno říci, že odklon vrcholných soudů od této zásady nenastal najednou, ale prošel určitým postupným vývojem (k tomu srov. následující kapitoly). Zpočátku tak soudy k této otázce přistupovaly relativně opatrně, a věcný přezkum připouštěly jen v naprosto mimořádných situacích. Postupně se ale tyto výjimky začaly množit a v současné době se již můžeme setkat s názorem, že judikatura tuto mimořádnou výjimku transformovala fakticky až do obecně zastávaného pravidla.¹⁹⁶

Jak bylo již zmíněno, judikatura tak nepostupovala samoučelně, jejím záměrem bylo v konkrétních projednávaných případech zabránit tomu, aby exekuční řízení sloužilo k výkonu takových exekučních titulů, jimiž by došlo k popírání základních principů právního státu či k průchodu zjevné nespravedlnosti, jak bude podrobně rozebráno níže (k tomu srov. zejména kapitolu 3.2). Je však otázka, zda ve všech případech, v nichž soudy dovodily výjimku ze zásady zákazu věcného přezkumu exekučního titulu, byl takový postup legitimní, dostatečně odůvodněný, příp. zda byl dokonce vůbec přípustný. Osobně se domnívám, že nikoli.

Zajímavá je rovněž ta skutečnost, že judikatura tento postup, jímž odmítá výkon exekučních titulů, který by podle jejích závěrů odporoval principům demokratického právního státu, neoznačuje za věcný přezkum exekučního titulu, naopak zdůrazňuje, že se o věcný přezkum *nejedná*.¹⁹⁷

Následující podkapitoly se proto budou věnovat analýze a kritickému zhodnocení judikatury vrcholných článků soudní soustavy ve vztahu k věcnému přezkumu exekučního titulu v exekučním řízení, a to u třech vybraných exekučních titulů – notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, rozhodčímu nálezu a soudnímu rozhodnutí. Tyto tři typy exekučních titulů jsem zvolila proto, neboť se možností jejich věcného přezkumu judikatura zabývala nejvíce, a domnívám se, že právě na nich je tak možné určité problematické otázky a související problémy nejlépe demonstrovat.

¹⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 9/15 či nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 3962/18

¹⁹⁶ MÁDR, J. Význam procesního prostředí pro vymahatelnost práva. *Komorní listy*, 2019, č. 4, s. 49

¹⁹⁷ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016, podle něhož se „*nejedná o věcný přezkum exekučního titulu, je-li ve smyslu nálezů Ústavního soudu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11, a ze dne 11. prosince 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12, zkoumáno, zda je úvěrová smlouva neplatná pro rozpor s dobrými mravy*“. Dále srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1983/2021

3.2. Věcný přezkum exekučního titulu je-li jím notářský zápis se svolením k vykonatelnosti

Prvním z rozebíraných exekučních titulů, u nichž soudy dovodily možnost jejich věcnou správnost v exekučním řízení přezkoumávat, je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti. Na prvním místě byl tento typ exekučního titulu zvolen zcela záměrně, a to proto, že na rozdíl od dalších exekučních titulů vymezených v § 40 odst. 1 e. ř. vykazuje řadu specifíků. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti představuje zvláštní typ notářského zápisu¹⁹⁸, jehož podstata spočívá v možnosti jeho přímé vykonatelnosti cestou exekučního řízení. Ačkoliv se notářský zápis se svolením k vykonatelnosti od ostatních typů exekučních titulů zcela zásadně odlišuje, zákonodárce jejich úpravu zařadil bez významných odlišností vedle sebe.¹⁹⁹ Na podkladě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti (který je podle § 6 odst. 1 n. ř. veřejnou listinou) tedy může soud pověřit soudního exekutora vedením exekuce, aniž by oprávněný absolvoval nalézací řízení, v němž by se domáhal přiznání svého nároku.²⁰⁰ Notářský zápis také samozřejmě nenabývá právní moci.

Právní úprava rozlišuje tři typy notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti. Prvním typem, upraveným v § 71a odst. 1 n. ř., je takový notářský zápis, který v sobě zahrnuje závazkový právní vztah; tedy sám notářský zápis zachycuje hmotněprávní jednání dvou či více subjektů, v praxi půjde nejčastěji o smlouvu, případně o narovnání.²⁰¹ Druhý typ představuje notářský zápis podle § 71a odst. 2 n. ř., jehož obsahem je nikoli samotné hmotněprávní jednání účastníků (budoucího oprávněného a povinného) zakládající závazek, ale pouze jednostranné uznání dluhu dlužníkem.²⁰² Obsahem zde tedy není například samotná hmotněprávní smlouva o úvěru, ale pouze písemné prohlášení dlužníka o tom, že dluh již vznikl; toto dlužníkově prohlášení přitom zakládá vyvratitelnou domněnku, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá (§ 2053 o. z.). Nezbytnou náležitostí takového notářského zápisu je označení věřitele, specifikace právního důvodu uznávaného dluhu a jeho výše.²⁰³ Součástí obou těchto typů notářských zápisů vedle uvedeného hmotněprávního jednání vždy musí být rovněž jejich „formální“ část, a to procesní doložka o svolení k přímé vykonatelnosti. Konečně třetím typem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti upraveným v § 71b odst. 1 n. ř. je takový notářský zápis, který žádné hmotněprávní jednání (tedy ani dvoustranné právní jednání dlužníka a věřitele, jímž mezi nimi vzniká závazek, ani jednostranné právní jednání dlužníka, jímž uznává svůj již existující dluh)

¹⁹⁸ JINDŘICH, M. Notářský zápis o hmotněprávním úkonu jako exekuční titul – úvaha de lege ferenda. *Ad Notam*, 2007, č. 5, s. 133

¹⁹⁹ HÖNIG, O. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako exekuční titul. *Komorní listy*, 2018, č. 4, s. 22

²⁰⁰ BUREŠ, J. Notářský zápis se svolením k přímé vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2013, č. 2, s. 29

²⁰¹ BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. *Notářský řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 364

²⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3387/2018

²⁰³ BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. *Notářský řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 365

neobsahuje²⁰⁴; jeho předmětem je pouze svolení k vykonatelnosti.²⁰⁵ V takovém případě notářský zápis obsahuje pouze formální specifikaci dluhu, který má být v případě, že dlužníkem nebude splněn dobrovolně, exekučně vykonán.²⁰⁶ Toto rozčlenění jednotlivých typů notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti je právě pro otázku jejich věcného přezkumu v exekučním řízení stěžejní.

Předně je nutno uvést, že není pravdou, že by soud před pověřením soudního exekutora vedením exekuce na podkladě exekučního titulu, kterým je notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, tento titul žádným způsobem nepřezkoumával, a exekuci vždy automaticky zahájil pouze po jeho předložení. Jak bylo již zdůrazněno, soud je povinen posoudit, zda předkládaný exekuční titul obsahuje všechny potřebné náležitosti.²⁰⁷ Judikatura je proto ustálená v závěru, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti musí splňovat formální náležitosti vymezené v ustanoveních § 62 a násl. n. ř., zejména musí obsahovat přesnou specifikaci (budoucího) oprávněného a povinného, jedná-li se o první typ shora popsaného notářského zápisu, musí obsahovat zejména dostatečně určité právní jednání zakládající závazkový právní vztah, specifikován předmět plnění a doba plnění; dále jedná-li se o popsany druhý typ notářského zápisu, musí tento obsahovat přesně individualizovaný dluh (uvedení jeho právního důvodu a výše), který dlužník uznává; a v případě třetího typu musí dostatečně určitě specifikovat dluh, který v případě nedobrovolného splnění, bude moci být exekvován.²⁰⁸ Samozřejmostí rovněž je, že takový notářský zápis musí obsahovat doložku umožňující jeho přímou vykonatelnost (pokud by soud zjistil, že taková doložka chybí, nejde o exekuční titul podle § 40 odst. 1 písm. d) e. ř. a exekuce vůbec nebude zahájena, resp. musí být podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. pro nepřipustnost zastavena).²⁰⁹ V takovém případě můžeme hovořit o prověření *formálních* požadavků kladených na exekuční titul, zde proto kontroverze nevznikají.

Odlišně je ovšem třeba hodnotit nedostatky *věcné*, tj. jakým způsobem se má exekuční soud vypořádat se situací, tvrdí-li povinný, že oprávněný nemá na plnění, kterého se v exekuci

²⁰⁴ SVOBODA, K. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako vysvobození dlužníka?. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 5, s. 33-35

²⁰⁵ Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 2184/2013, „Dohodou oprávněné a povinné osoby, obsaženou v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti, závazkové právní vztahy nevznikají, nemění se a ani nezanikají. Dohoda podle § 71a [po novele § 71b – pozn. L.H.] notářského řádu proto nemá (sama o sobě) hmotněprávní povahu; jde o jednu z náležitostí, kterou musí notářský zápis se svolením k vykonatelnosti obsahovat, aby byl ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 písm. d) ex. ř. z materiálního hlediska vykonatelný“

²⁰⁶ SVOBODA, K. Exekuce na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. *Právní rozhledy*, 2018, č. 6, s. 207

²⁰⁷ KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 286

²⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3125/2017, přiměřeně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. dubna 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98

²⁰⁹ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 92

vedené na podkladě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, hmotněprávní nárok. Vzhledem k již zmíněné odlišnosti notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti od jiných typů exekučních titulů je třeba dát za pravdu těm, kteří upozorňují na skutečnost, že na rozdíl například od rozhodčího nálezu či soudního rozhodnutí, není před vydáním exekučního titulu ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti zajištěn žádný mechanismus kontroly, zda nárok oprávněného není pouze fiktivní, tedy zda je skutečně opřen o reálně existující hmotněprávní nárok vůči povinnému (dlužníku).²¹⁰ V takovém případě je podle mého názoru legitimní si položit otázku, zda je v souladu se zásadami exekučního řízení, aby bylo v jeho rámci vymáháno po povinném plnění, které ve skutečnosti nedluží (povinnost, která mu byla exekučním titulem uložena, ve skutečnosti neexistuje). Část doktríny v této souvislosti upozorňuje i na potenciální rizika související s úmyslným sepisováním notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti ohledně neexistujících dluhů, jimiž je možné docílit „tunelování“ obchodních společností jejich statutárními orgány.²¹¹ Současně je však nutné mít na paměti shora rozebranou výchozí zásadu exekučního řízení, a sice zákaz věcného přezkumu exekučního titulu. Jak bylo uvedeno, soud v exekučním řízení není oprávněn posuzovat věcnou správnost exekučního titulu, naopak je jeho obsahem bez dalšího vázán.

Jak tedy zabránit tomu, aby byl v exekučním řízení vymáhán neexistující dluh povinného? Jedním z možných způsobů je, aby soulad notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti s hmotným právem zkoumal sám notář, který notářský zápis sepisuje.²¹² V takovém případě by věcně nesprávný exekuční titul vůbec nevznikl, na jeho podkladě by tedy ani nemohla být exekuce vedena. Domnívám se však, že k takovému posouzení nemá notář dostatek podkladů (s výjimkou situace, je-li například obsah uzavírané smlouvy v rozporu s kogentními ustanoveními zákona, což bude pro notáře na první pohled zřejmé). Konstrukce, aby notář při pořizování notářského zápisu prováděl ve své podstatě „malé nalézací řízení“, je podle mého názoru neudržitelná a věcně nesprávná; taková role notáři nepřísluší. V literatuře se můžeme setkat dokonce se závěrem, že notář vůbec není oprávněn soulad právního jednání s hmotným právem posuzovat.²¹³ Pouze na okraj je možno uvést, že podle judikatury notářský zápis se svolením k vykonatelnosti

²¹⁰ SVOBODA, K. Kdy a jak přezkoumat notářský nebo exekutorský zápis. *Ad Notam*, 2009, č. 5, s. 162-164

²¹¹ BOHÁČEK, M. Čemu (také) slouží exekuce na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 422 - 429

²¹² KOUBA, V. Ještě jednou k notářským zápisům se svolením k vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2009, č. 6, s. 206-207 či BOHÁČEK, M. Čemu (také) slouží exekuce na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 425

²¹³ BARTOŠ, J. Exekuce nařízená na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2011, č. 4, s. 12-14

nepředstavuje překážku *res iudicata*²¹⁴, oprávněnému proto nic nebrání obrátit se s žalobou na nalézací soud, jíž se bude domáhat přiznání svého nároku. V takovém případě by samozřejmě byla oprávněnost hmotněprávního nároku žalobce soudem v nalézacím řízení řádně posouzena a oprávněnému by tak nemělo hrozit, že jeho nárok bude povinným v exekučním řízení zpochybněn (bude-li exekuční řízení vedeno na podkladě exekučního titulu v podobě soudního rozhodnutí); domnívám se ovšem, že takový postup by byl zcela v rozporu se zakotvením notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti jako exekučního titulu v rámci § 40 odst. 1 písm. d) e. ř., v praxi proto téměř nelze takový postup od oprávněného očekávat.

Judikatura dovodila, že „*způsobilost tohoto notářského zápisu být exekučním titulem není závislá na tom, zda v něm vtělený závazek skutečně existuje.*“²¹⁵ I v takovém případě bude proto exekuce zahájena. Současně však byl přijat (do značné míry diskutabilní) názor, že nelze zbavit povinného práva namítat, že povinnost, která mu z notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti vyplývá, podle hmotného práva neexistuje (příp. je absolutně neplatná). Nejvyšší soud tak uzavřel, že „*nařídí-li soud podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti exekuci, ačkoli oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.*“²¹⁶ Judikatura na shora položenou otázku, tj. jakým způsobem zabránit vymáhání neexistující dluhu povinného, tedy odpověděla tím způsobem, že připustila, aby soud v exekučním řízení přezkoumal věcnou správnost takového exekučního titulu, a shledá-li jeho rozpor s hmotným právem, exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. pro nepřipustnost zastaví.²¹⁷ Podkladem pro takové rozhodnutí je návrh povinného na zastavení exekuce, požaduje se tedy určitá procesní aktivita povinného (v souladu s dispoziční zásadou). Výjimku představuje pouze situace, pokud je neexistence dluhu bez dalšího zřejmá již ze samotného exekučního titulu.²¹⁸

Návrh povinného se vyžaduje zejména proto, že soudu nemusí (a zpravidla nebude) pouze z předloženého notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti zřejmé, zda oprávněný má na vymáhané plnění skutečně hmotněprávní nárok. Pokud má povinný za to, že nárok neexistuje, je povinen návrh na zastavení exekuce (s odkazem na § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.) podat.²¹⁹

²¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 2184/2013

²¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2214/2005

²¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000, shodně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1012/2000, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3266/2013 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3125/2017

²¹⁷ Judikatura tak akcentuje formální charakter notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti (srov. SVOBODA, K., JÍCHA, L., KREJSTA, J., HOZMAN, D., ÚŠELOVÁ, V., KOCINEC, J. a kol. *Exekuční řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 257)

²¹⁸ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 99

²¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2910/2007

V takovém případě je exekuční soud povinen v rámci řízení o návrhu na zastavení exekuce zkoumat, zda má oprávněný na plnění, které je v exekuci nuceně vymáháno, skutečně hmotněprávní nárok.²²⁰ Účastníky v takovém případě zatěžují břemena tvrdit a prokazovat rozhodné skutečnosti (srov. výklad o impugnačních sporech). Důsledkem takového postupu tedy je, že v rámci exekučního řízení dochází k řešení otázky, která by byla za normálních okolností předmětem řízení nalézacího; účastníci budou nuceni předkládat důkazní prostředky, exekuční soud bude provádět dokazování, zjišťovat skutkový stav a posuzovat, zda nárok oprávněného je v souladu s hmotným právem. Shledá-li, že není, je povinen exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

Je však tento postup v souladu se smyslem a účelem exekučního řízení? Osobně se domnívám, že nikoli. Jak již bylo zdůrazněno, exekuční řízení má sloužit pouze k nucenému výkonu exekučních titulů, jeho předmětem nemá být nahrazovat řízení nalézací. Jak konstatuje Svoboda, „[z] řízení o výkon rozhodnutí (o exekuci) se stává kvazinalézací řízení, jehož cílem je nikoli provedení exekučního titulu, ale přezkoumání kauzy, která k vynesení exekučního titulu vedla [...] Tento paradox je o to větší, že řízení o výkon rozhodnutí (stejně tak i řízení o exekuci dle exekučního řádu) není sporným řízením.“²²¹ Exekuční řízení není uzpůsobeno k tomu, aby v jeho rámci probíhalo prakticky sporné nalézací řízení, exekuční soud zásadně není povolán k tomu, aby řešil spory o právo. Kromě toho je podle mého názoru důležité zohlednit i fakt, že se povinný dobrovolně rozhodl notářský zápis se svolením k vykonatelnosti uzavřít, tj. sám existenci dluhu uznal.

Jakým způsobem by tedy bylo možné dosáhnout toho, aby exekuce nebyla vedena pro neexistující nárok oprávněného, a současně aby nebyly popírány základní principy exekučního řízení? Domnívám se, že dosáhnout tohoto cíle by bylo možné za pomoci tzv. určovací žaloby podle § 80 o. s. ř. Podle tohoto ustanovení „*Určení, zda tu právní poměr nebo právo je či není, se lze žalobou domáhat jen tehdy, je-li na tom naléhavý právní zájem.*“ Toto řešení však dosud judikatura odmítá s argumentací, že na určení neplatnosti notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti není naléhavý právní zájem, a to ani tehdy, je-li na jeho podkladě vedena exekuce.²²² Podle Nejvyššího soudu má být tato otázka řešena jako otázka předběžná v rámci řízení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., neboť určovací žalobou nelze vyřešit

²²⁰ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 477/2007 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3266/2013

²²¹ SVOBODA, K. Kdy a jak přezkoumat notářský nebo exekutorský zápis. *Ad Notam*, 2009, č. 5, s. 163

²²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1292/2003, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 33 Odo 546/2005, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2953/2007 či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4507/2014

takovou otázku, která má význam jen pro jiné souběžně probíhající řízení.²²³ K tomuto závěru dospěl Nejvyšší soud zejména z toho důvodu, že ani určení, že dluh, který povinný v notářském zápisu se svolením k vykonatelnosti uznal, neexistuje, nemá vliv na vykonatelnost takového exekučního titulu; proto povinný (žalobce) nemůže naplnit podmínku naléhavého právního zájmu podle § 80 o. s. ř., neboť jeho právní postavení se ani v případě úspěchu v řízení o určovací žalobě nezmění. Tento argument je samozřejmě velmi pádný, domnívám se však, že je třeba se na danou problematiku dívat komplexně. Nepřipustíme-li možnost povinného domáhat se určovací žalobou určení, že dluh ve skutečnosti neexistuje, musíme zákonitě připustit, že v takovém případě se k návrhu povinného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. exekuční řízení transformuje v podstatě ve sporné nalézací řízení. Domnívám se, že za této situace by bylo vhodnější vydat se cestou určovací žaloby, která by pro účely exekučního řízení vyřešila předběžnou otázku týkající se oprávněnosti nároku oprávněného z pohledu hmotného práva. V takovém případě by exekuční soud měl postaveno na jisto, zda oprávněným vymáhaný nárok plynoucí z exekučního titulu ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je v souladu s hmotným právem, a exekuce může být nadále vedena, či nikoli. Ve druhém případě by měla být exekuce zastavena podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., neboť vyšlo najevo, že je vedena na podkladě nezpůsobilého exekučního titulu. Je proto otázkou dalšího judikaturního směřování, zda judikatura setrvá na prezentovaném názoru o nepřipustnosti určovací žaloby, či se od těchto závěrů v budoucnu odkloní.

Lze shrnout, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je do značné míry specifickým exekučním titulem, na který tak nelze bez dalšího aplikovat shora předestřené důvody, které *a priori* zabraňují hmotněprávnímu přezkumu exekučního titulu. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti nepochází z nalézacího řízení, absentují u něho mechanismy kontroly oprávněnosti nároku oprávněného z pohledu hmotného práva; ochrana (resp. obrana) povinného v souladu s principy spravedlivého procesu zakotvenými zejména v čl. 36 odst. 1 LZPS se proto koncentruje až do fáze exekučního řízení. Z tohoto důvodu se domnívám, že byť je samotná možnost věcného přezkumu exekučního titulu velice problematická, a přistupováno by k ní mělo být (pokud vůbec) v naprosto mimořádných případech, v případě exekučního titulu ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti jsou zde ony závažné okolnosti, pro které je legitimní možnost jeho věcného přezkumu připustit, podle mého názoru přítomny. Za tyto okolnosti považuji právě to, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je exekučním titulem velice specifickým, u něhož absentují mechanismy kontroly v souladu s ústavní zásadou práva na

²²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 33 Odo 546/2005

spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 LZPS, na rozdíl od dalších exekučních titulů, jakými jsou například rozhodčí nálezy či soudní rozhodnutí. Domnívám se, že by bylo v rozporu s principem práva na soudní a jinou právní ochranu, aby se povinný nemohl bránit situaci spočívající v tom, že je vůči němu exekučně vymáhána povinnost, kterou ve skutečnosti nemá.

Přesto však podle mého názoru není možné exekuční řízení transformovat ve sporné nalézací řízení, v němž bude exekuční soud suplovat roli nalézacího soudu. Takový postup by byl v rozporu se smyslem a účelem celého vykonávacího řízení. Je proto na místě na jedné straně zajistit ochranu povinného vzhledem ke zvláštní povaze tohoto exekučního titulu, ale s respektem povaze a odlišností exekučního řízení, čehož lze podle mého názoru docílit právě za pomoci určovací žaloby. Je proto otázkou, jakým směrem se judikatura bude v této oblasti v následujících letech vyvíjet.

3.3. Věcný přezkum exekučního titulu je-li jím rozhodčí nález

Dalším typem exekučního titulu, u něhož vznikají kontroverze týkající se možnosti jeho věcného přezkumu ve fázi exekučního řízení, je rozhodčí nález. Judikatura týkající se přezkumu rozhodčího nálezu jakožto (ne)způsobilého exekučního titulu je mimořádně obsáhlá a především relativně dynamicky se vyvíjející, a to zejména v oblasti rozhodčích nálezů vydávaných ve sporech mezi podnikatelem na straně jedné a spotřebitelem na straně druhé. Ačkoliv, jak již bylo řečeno, není od 1. 12. 2016, kdy nabyla účinnosti novela zákona o rozhodčím řízení,²²⁴ možné v případě majetkového sporu ze smluv uzavřených mezi podnikatelem a spotřebitelem, aby se strany dohodly na založení pravomoci rozhodce²²⁵, v exekučním řízení jsou soudy povinny se dosud zabývat značným množstvím případů spotřebitelských rozhodčích smluv uzavřených před touto změnou právní úpravy. Uvedenou problematiku je proto třeba z tohoto důvodu stále považovat za aktuální.

Samotné vynětí sporů ze spotřebitelských smluv z režimu rozhodčího řízení, tj. obecný zákaz sjednat si ve vztahu mezi spotřebitelem a podnikatelem rozhodčí doložku, resp. smlouvu o rozhodci, bylo přitom již před rokem 2016, kdy byla tato úprava přijata, relativně kontroverzní. Rozhodčí řízení bylo považováno za vhodnou alternativu k občanskému soudnímu řízení (a rozhodčí nálezy k soudním rozhodnutím jakožto exekučním titulům),²²⁶ když mezi jeho nesporné výhody patří zejména možnost zvolit si rozhodce podle svého výběru, dále rychlost a neformálnost takového řízení, například formou dohody na jednoinstančnosti řízení,

²²⁴ Provedená zákonem č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru

²²⁵ Srov. § 2 odst. 1 z. r. ř.

²²⁶ SVOBODA, K. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy*, 2019, č. 7-8, s. 221

rozhodování podle zásad spravedlnosti apod.²²⁷ V neposlední řadě využití rozhodčího řízení znamenalo také značné odbřemenění justice. Postupně však stále více vycházelo najevo, že tyto výhody, které rozhodčí řízení přináší, se prosazují především ve vztazích mezi podnikateli navzájem. Naopak ve vztazích mezi podnikateli a spotřebiteli, v nichž spotřebitel představuje slabší stranu hodnou zvláštní ochrany, docházelo v některých případech k tomu, že v rozhodčím řízení nebyla tato ochrana spotřebiteli dostatečným způsobem poskytnuta. V praxi patrně nejčastější situací, kterou jsou soudy dodnes nuceny v této souvislosti posuzovat, je sjednání rozhodčí smlouvy v rámci smlouvy o spotřebitelském úvěru. V takovém případě se smluvní strany, tedy podnikatel poskytující spotřebitelský úvěr, a úvěrovaný spotřebitel, dohodli buď samostatnou rozhodčí smlouvou, případně ujednáním v rámci obchodních podmínek podnikatele, na tom, že majetkové spory z tohoto závazku vzniknuvší budou projednávány a rozhodnuty namísto obecného soudu zvoleným rozhodcem.

Na jedné straně lze v takovém smluvním ujednání spatřovat toliko projev soukromoprávní zásady smluvní volnosti, na straně druhé bylo však zřejmé, že podnikatelé rozhodčí doložky využívali zejména k tomu, aby relativně snadno získali vůči spotřebiteli, který neplnil své závazky z uzavřené smlouvy o úvěru řádně a včas, vykonatelný exekuční titul, na jehož podkladě mohli bezodkladně zahájit exekuční řízení na majetek povinného.²²⁸ Jak uvádí Bělohlávek, již to, že podnikatel, který návrh smlouvy vytvořil, do ní začlenil smlouvu o rozhodci, dává najevo, že takový podnikatel předpokládá, že mu bude prospěšná.²²⁹ Vzhledem k formulářové podobě smlouvy si spotřebitelé přitom často ani nebyli vědomi, že by souhlasili s vynětím sporu z pravomoci obecných soudů a založením pravomoci rozhodce, případně si nebyli dostatečně vědomi důsledků takového ujednání.²³⁰ Nadto byl tento rozhodce povolán k rozhodnutí sporu ze smlouvy o spotřebitelském úvěru určen jednostranně podnikatelem (často se jednalo o opakování týchž osob, které byly podnikatelem navrhovány jako v úvahu přicházející rozhodci), a zmiňována tak byla i otázka možné finanční závislosti rozhodce na podnikateli a z toho plynoucí potenciální tendenčnost jeho rozhodování, resp. preferování zájmů žalujícího podnikatele před žalovaným spotřebitelem. Je pravdou, že v takovýchto rozhodčích řízeních rozhodci často rozhodčí žalobě podnikatele vyhověli, a to aniž by se podrobně (případně vůbec) věnovali přezkumu podnikatelem uplatněného nároku z pohledu hmotného práva, například souladem požadovaného plnění

²²⁷ RYŠAVÝ, L. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 21-24

²²⁸ PETR, B., MAXA, H. Rozhodčí doložka sjednaná ve spotřebitelské smlouvě – judikatorní vrtkavost. *Právní rozhledy*, 2015, č. 4, s. 137

²²⁹ BĚLOHLÁVEK, J. A. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 63

²³⁰ VLACHOVÁ, B. Rozhodčí nález jako exekuční titul. *Komorní listy*, 2017, č. 3, s. 23

s dobrými mravy (zejména tehdy, rozhodoval-li rozhodce rozhodčím nálezem obdobou rozsudku pro uznání podle § 153a o. s. ř.).²³¹

Bylo proto nutné zvážit, zda rozhodčí řízení v takové podobě představuje proces, který by dostatečným způsobem garantoval ochranu spotřebitele jakožto slabší smluvní strany, na rozdíl od řízení před obecnými soudy. Jak bylo již zmíněno, zákonodárce na shora předestřenou neblahou praxi reagoval nejprve novelou zákona o rozhodčím řízení, provedenou zákonem č. 19/2012 Sb. (s účinností od 1. 4. 2012), v níž se nakonec ještě nepřiklonil k úplnému zákazu vedení rozhodčího řízení ve sporech mezi podnikateli a spotřebiteli, byť i tato varianta byla na stole.²³² Namísto toho byla do zákona o rozhodčím řízení instalována řada institutů sloužících k ochraně spotřebitele (například požadavek sjednání rozhodčí smlouvy samostatně vedle smlouvy hlavní, stanovení základních obsahových požadavků na rozhodčí smlouvu sjednávanou se spotřebitelem, poučení spotřebitele o hlavních odlišnostech rozhodčího řízení oproti řízení před obecnými soudy apod.).²³³ Pro účely této práce nejvýznamnější změnu představuje především novelizované znění § 31 z. r. ř., a to konkrétně ustanovení § 31 písm. g) z. r. ř., podle něhož „Soud na návrh kterékoliv strany zruší rozhodčí nález, jestliže rozhodce nebo stálý rozhodčí soud rozhodoval spor ze spotřebitelské smlouvy v rozporu s právními předpisy stanovenými na ochranu spotřebitele nebo ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem.“

Toto ustanovení tak výslovně umožnilo věcný přezkum rozhodčího nálezu obecným soudem. Kritizována byla ovšem relativní neurčitost tohoto ustanovení a abstraktní pojmy „rozpor s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem“.²³⁴ Ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) z. r. ř. poté umožňovalo, aby strana, proti níž byl nařízen výkon rozhodčího nálezu, podala návrh na zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí (resp. návrh na zastavení exekuce) bez ohledu na tříměsíční lhůtu od doručení rozhodčího nálezu podle § 32 odst. 1 z. r. ř. kromě důvodů uvedených v § 268 o. s. ř. také tehdy, jestliže jsou důvody pro zrušení rozhodčího nálezu vydaného ve sporu ze spotřebitelské smlouvy podle § 31 písm. g) z. r. ř. (pokud takový rozhodčí nález neobsahoval poučení o právu podat obecnému soudu návrh na jeho zrušení). Jak bylo již zmíněno, v takovém případě bylo nutné probíhající exekuční řízení přerušit a uložit povinnému, aby do 30 dnů podal u obecného soudu návrh na zrušení takového rozhodčího nálezu (§ 35 odst. 2 z. r. ř.).²³⁵

²³¹ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011

²³² BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 5, s. 15 - 16

²³³ Tamtéž, s. 15-21

²³⁴ SADECKÝ, L. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*. 2012, č. 5, s. 155

²³⁵ Uvedené ustanovení představuje výjimku z pravidla, že řízení o výkonu rozhodnutí (resp. exekuci) nelze přerušit (§ 254 odst. 2 o. s. ř., § 35 odst. 5 e. ř.).

Zákonodárce tak vytvořil situaci, kdy rozhodčí řízení upravené (jediným) zákonem o rozhodčím řízení fakticky rozdělil na dva typy – na rozhodčí řízení určené pro majetkoprávní spory vyplývající ze vztahu mezi podnikatelem a spotřebitelem, a na rozhodčí řízení v ostatních případech.²³⁶ Ani takové řešení se však postupem času neukázalo jako vhodné, a s účinností od 1. 12. 2016 byla proto arbitrabilita spotřebitelských sporů zákonem definitivně vyloučena (zákon č. 258/2016 Sb.). Vzhledem k úplnému zákazu sjednání rozhodčích smluv ve vztazích mezi podnikateli a spotřebiteli také došlo ke zrušení § 35 odst. 1 písm. b) z. r. ř. Podle přechodných ustanovení zákona č. 258/2016 Sb. se přitom platnost rozhodčí smlouvy posuzuje podle zákona o rozhodčím řízení ve znění účinném v době uzavření dané rozhodčí smlouvy, a již zahájená rozhodčí řízení se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů.²³⁷ Přechodná ustanovení však výslovně neřešila otázku, jaké znění zákona se aplikuje na řízení o návrhu na zastavení exekuce. Doktrína²³⁸ i judikatura²³⁹ však dovodily, že i v případě zastavení exekuce vedené na podkladě rozhodčího nálezu je třeba aplikovat zákon o rozhodčím řízení ve znění účinném k okamžiku, kdy byl rozhodčí nález v dané věci vydán. Bylo-li účelem novely zákona o rozhodčím řízení zvýšit ochranu spotřebitelů jakožto slabší strany, nelze dovozovat, že by záměrem zákonodárce bylo zbavit spotřebitele práva podat návrh na zastavení exekuce z tohoto důvodu.²⁴⁰

Kromě pozitivní právní úpravy v zákoně o rozhodčím řízení je však pro problematiku možnosti věcného přezkumu exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezu zásadní také judikatura vrcholných článků soudní soustavy. Bylo již zmíněno, že judikatura týkající se zastavení exekuce vedené na podkladě rozhodčího nálezu jakožto exekučního titulu je velice bohatá a rozmanitá. Jejím dalším charakteristickým znakem je relativně překotný vývoj, neboť v průběhu času docházelo k jejímu dynamickému rozvoji, kdy vrcholné články soudní soustavy překonávaly své dosavadní judikатурní závěry a přizpůsobovaly tak judikaturu rozvíjející se praxi. Následující podkapitoly se budou věnovat analýze této judikatury týkající se možnosti věcného přezkumu rozhodčího nálezu v exekučním řízení, a to se zaměřením na vybrané otázky, neboť jak bylo řečeno, vzhledem k mimořádné obsáhlosti této problematiky není účelem této práce ji beze zbytku vyčerpát, ale poukázat na problematické aspekty, se kterými se právní praxe musí vypořádat.

²³⁶ DOBIÁŠ, P. a kol. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 17

²³⁷ Čl. IX., body 1 a 2 přechodných ustanovení zákona č. 258/2016 Sb.

²³⁸ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 30-32

²³⁹ Srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 864/2016 či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 33 Cdo 913/2014

²⁴⁰ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 31-32

Jak bylo již naznačeno, předmětná judikatura je značně rozmanitá, a především vzájemně provázaná, jednotlivé otázky, kterými se soudy zabývaly, proto v praxi nebylo možné od sebe striktně beze zbytku oddělit, když v jednotlivých projednávaných věcech bylo nutné se zabývat často několika problematickými body najednou, podle povahy konkrétního případu. Pro účely přehlednosti a systematiky této práce jsem však následující část práce rozdělila do celkem 4 okruhů, v nichž se budu věnovat jednotlivým problematickým aspektům věcného přezkumu exekučních titulů v podobě rozhodčích nálezů vydaných ve spotřebitelských sporech odděleně. Domnívám se, že uvedená systematika rovněž lépe prezentuje, jakým způsobem docházelo ze strany vrcholných soudů k postupnému rozšiřování výjimek ze zásady zákazu věcného přezkumu exekučního titulu.

3.3.1. Rozhodčí nález byl vydán, aniž byla uzavřena rozhodčí smlouva

Prvním okruhem, se kterým se judikatura při rozhodování o zastavení exekuce vedené na podkladě rozhodčího nálezu v souvislosti s otázkou věcného přezkumu takového exekučního titulu byla nucena vypořádat, byla problematika samotného sjednání (uzavření) rozhodčí smlouvy, tedy založení pravomoci rozhodce k vedení rozhodčího řízení a vydání rozhodčího nálezu (§ 2 odst. 1 z. r. ř.).

Jak bylo již opakovaně zdůrazňováno, v souladu se zásadou zákazu věcného přezkumu exekučního titulu v exekučním řízení nejsou exekuční soudy oprávněny hodnotit věcnou správnost exekučního titulu (ten již není předmětem přezkumu), jsou povinny pouze posoudit, zda jsou splněny předpoklady pro pověření soudního exekutora vedením exekuce na jeho podkladě. Zabývat se tak mohou především otázkami pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, absencí jeho vykonatelnosti či věcné legitimace účastníků.

Judikatura je ustálená v závěru, že přezkum rozhodčího nálezu obecnými soudy (resp. obecně rozsah pravomoci obecných soudů ingerovat do rozhodčího řízení) musí být omezen do té míry, aby rozhodčí řízení nebylo zcela vyprázdněno, resp. postrádalo svůj smysl, ale na druhé straně aby i v rozhodčím řízení byla poskytována dostatečná právní ochrana a nebyly popírány principy spravedlivého procesu.²⁴¹ Podle Nejvyššího soudu „[k]ontrolní funkce soudů nezahrnuje přezkum věcné správnosti rozhodčího nálezu (rozpor s hmotným právem), neboť by se tím z řízení o zrušení rozhodčího nálezu stávalo kvazi odvolací řízení. Kontrola se proto může zaměřovat pouze na posouzení stěžejních otázek procesní povahy, např. zda rozhodčí řízení vůbec mohlo proběhnout, zda v něm nebyla popřena některá významná procesní práva stran, popř. zda rozhodčí nález sám netrpí vadami procedurálního rázu“²⁴² Jsou-li podle Nejvyššího soudu takto omezeny

²⁴¹ Srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07

²⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1156/2013

obecné soudy v řízení o zrušení rozhodčího nález, domnívám se, že tím spíše jsou omezeny soudy v exekučním řízení.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, exekuční soudy sice zásadně nejsou oprávněny provádět věcný přezkum exekučního titulu z hlediska jeho souladu s hmotným právem, jsou však povinny před pověřením soudního exekutora vedením exekuce prověřit, zda předkládaný exekuční titul je vykonatelný. Trpí-li exekuční titul nedostatkem vykonatelnosti, musí být exekuční návrh zamítnut, případně již probíhající exekuce musí být podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. zastavena. Ve vztahu k rozhodčímu nálezu jakožto exekučnímu titulu byla proto judikatura postavena před otázkou, zda rozhodčí nález vydaný ve věci, v níž nebyla sjednána rozhodčí smlouva, představuje způsobilý exekuční titul v souladu s § 40 odst. 1 písm. c) e. ř. (jinými slovy zda absence rozhodčí smlouvy má vliv na vykonatelnost rozhodčího nález), respektive zda vůbec lze (až) v exekučním řízení přihlídnout k námitce povinného, že rozhodčí smlouva nebyla sjednána.

Nejvyšší soud na predestrenou otázku odpověděl kladně, když vycházel z předpokladu, že v případě absence rozhodčí smlouvy nebyl rozhodce oprávněn rozhodčí nález vydat²⁴³, a takový rozhodčí nález proto nemůže být způsobilým exekučním titulem.²⁴⁴ Ke shodnému závěru dospěl ve své judikatuře i Ústavní soud.²⁴⁵ V literatuře²⁴⁶ se však lze setkat s námitkou poukazující i na určitý problematický aspekt tohoto závěru, spočívající v tom, že do určité míry „obchází“ úpravu zákona o rozhodčím řízení, konkrétně ustanovení § 15 odst. 2 z. r. ř.²⁴⁷ Toto ustanovení totiž ukládalo povinnost případnou námitku nedostatku pravomoci rozhodce zakládající se například právě na neexistenci rozhodčí smlouvy vznést nejpozději při prvním úkonu v rámci rozhodčího řízení.²⁴⁸ Z takové úpravy by přitom bylo možno usuzovat, že nelze-li v takovém případě vznést

²⁴³ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005

²⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2209/2011. Za nesprávný je proto třeba považovat závěr vyjádřený například v usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 26. 10. 2010 č. j. 13 Co 453/2010-34 či v usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 8. 11. 2010 č. j. 32 Co 411/2010-68, podle něhož namítal-li povinný v návrhu zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. vedené na základě rozhodčího nález, že rozhodčí smlouva nebyla v projednávané věci vůbec sjednána, nelze k takové námitce vznesené až v exekučním řízení přihlídnout, neboť povinný měl tuto okolnost tvrdit již v rozhodčím řízení, případně v řízení o zrušení rozhodčího nález.

²⁴⁵ Srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11 či nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11

²⁴⁶ MIKULCOVÁ, L. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*. 2014, č. 2, s. 53

²⁴⁷ Podle § 15 odst. 2 z. r. ř. „námitku nedostatku pravomoci, zakládající se na neexistenci, neplatnosti nebo zániku rozhodčí smlouvy, nejde-li o neplatnost z důvodu, že ve věci nebylo možno rozhodčí smlouvu uzavřít, může strana vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé.“ Výjimku zákon předpokládal pouze ve sporech ze spotřebitelských smluv (srov. § 15 odst. 2 z. r. ř. ve znění od 1. 4. 2012 do 1. 12. 2016). Tato výjimka byla zrušena spolu s novelou zákona o rozhodčím řízení, kterou došlo ke zrušení arbitrability spotřebitelských sporů (zákon č. 258/2016 Sb.).

²⁴⁸ Ustanovení § 15 odst. 2 z. r. ř. ve znění účinném ode dne 1. 4. 2012 této povinnosti spotřebitele zprostito.

námítku nedostatku pravomoci později v rozhodčím řízení, tím spíše by nemělo být umožněno povinnému, aby tuto argumentaci snesl až v řízení exekučním.

Nejvyšší soud se s uvedenou námítkou vypořádal s argumentací, že ze zákona o rozhodčím řízení nelze dovodit, že by pouhá pasivita povinného (tj. nevznesení námítky neexistence rozhodčí smlouvy) mohla založit pravomoc rozhodce. Rovněž podle Nejvyššího soudu vzhledem k systematickému zařazení ustanovení § 15 do části třetí zákona o rozhodčím řízení (rubrika „rozhodčí řízení“), jej nelze aplikovat na zastavení exekuce vedené na podkladě rozhodčího nálezu (část čtvrtá zákona). Nejvyšší soud tak uzavřel, že nebyla-li rozhodčí smlouva uzavřena, rozhodčí nález nemůže být způsobilým exekučním titulem bez zřetele k tomu, zda nedostatek pravomoci rozhodce povinný namítal v rozhodčím řízení či nikoliv.²⁴⁹ Tento závěr byl aprobován rovněž Ústavním soudem, podle něhož z ustanovení § 15 z. r. ř. neplyne zákaz zkoumat pravomoc rozhodce v exekučním řízení, neboť toto ustanovení lze aplikovat pouze v rámci vedeného rozhodčího řízení.²⁵⁰

Domnívám se, že uvedený postup (tj. posuzování, zda rozhodčí nález byl vydán rozhodcem na základě existující rozhodčí doložky, resp. smlouvy o rozhodci) nelze označit za věcný přezkum exekučního titulu v pravém slova smyslu (věcný přezkum *stricto sensu*). Exekuční soud v takovém případě neposuzuje rozhodčí nález z hlediska obsahového, tj. z hlediska jeho souladu s hmotným právem, resp. jeho věcné správnosti, ale posuzuje toliko otázku pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal. Jinými slovy exekuční soud v takovém případě posuzuje toliko to, zda daný rozhodčí nález představuje způsobilý exekuční titul (zda netrpí nedostatkem vykonatelnosti). Bude-li v exekučním řízení zjištěno, že rozhodčí nález byl vydán ve věci, v níž vůbec nedošlo ke sjednání rozhodčí smlouvy, je nutné takový rozhodčí nález považovat v souladu se závěry Nejvyššího soudu za nicotný právní akt (paakt).²⁵¹ Je proto nasnadě, že byla-li exekuce nařízena na podkladě nezpůsobilého exekučního titulu (resp. exekučního titulu nicotného), musí být exekuce zastavena, a to i z úřední povinnosti (bez návrhu povinného).²⁵² V opačném případě by došlo k porušení práva povinného na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 LZPS.²⁵³ Domnívám se, že o tomto závěru již v judikatuře spory nevznikají.

²⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2209/2011

²⁵⁰ Srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11

²⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1828/2011

²⁵² Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1923/2011, podle něhož „[b]yla-li exekuce nařízena, ačkoliv orgán, který rozhodnutí vydal, nebyl oprávněn rozhodovat o otázce pojaté do rozhodnutí, musí být exekuce v každém stádiu i bez návrhu [...] zastavena.“

²⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11

Za problematické ovšem považují judikaturní závěry stran toho, podle jakého ustanovení § 268 o. s. ř. má být exekuce zastavena. Judikatura dovodila, že nicotnost rozhodčího nálezu v důsledku neexistence rozhodčí smlouvy představuje jiný důvod, pro který je vedení exekuce nepřijatelné. V takovém případě proto dochází k zastavování exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.²⁵⁴ Jak bylo již podrobně rozebráno v kapitole druhé, k zastavení exekuce podle „sběrného“ ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. by však mělo docházet pouze tehdy, pokud není možné exekuci zastavit podle jiného ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř. s přihlédnutím k jeho smyslu a účelu. Odklonem od čistě gramatického výkladu ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. lze přitom dovodit, že podle tohoto ustanovení je třeba zastavit exekuci i za předpokladu, že exekuční titul ve skutečnosti neexistuje (tj. jde-li o *paakt*, srov. blíže kapitolu 2.1). Domnívám se proto, že v případě nicotnosti rozhodčího nálezu z důvodu absence rozhodčí smlouvy, by měla být exekuce zastavena podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.²⁵⁵

Závěrem této části je třeba zmínit, že Nejvyšší soud ve své judikatuře důsledně rozlišoval mezi dvěma kategoriemi, a sice odlišoval *neexistující* rozhodčí smlouvou, které byla věnována tato kapitola, a naproti tomu rozhodčí smlouvou (toliko) *neplatnou*. Problematice neplatných rozhodčích smluv se budou věnovat následující části práce.

3.3.2. Rozhodčí smlouva neobsahuje transparentní pravidla pro určení rozhodce

Jak bylo uvedeno, další oblastí, kterou bylo třeba se v souvislosti s exekucí rozhodčích nálezů zabývat, byla problematika *neplatnosti* rozhodčí smlouvy, tedy kategorie odlišné od její výše rozebrané neexistence. Právě v této oblasti se judikatura vyvíjela nejvíce bouřlivě a překotně, a nutno říci, že se tak stalo do značné míry na úkor právní jistoty účastníků exekučních řízení a zásady předvídatelnosti judikatury. Zcela zřejmým účelem přezkumu (ne)platnosti rozhodčích smluv byla snaha poskytnout spotřebiteli, proti němuž byl vydán rozhodčí nález, dostatečnou právní ochranu, neboť jak bylo již zmíněno, v řadě případů se jim takové ochrany v rámci rozhodčího řízení nedostalo. Nezanedbatelný vliv na vývoj judikatury v tomto směru měla rovněž judikatura Soudního dvora Evropské unie a evropské právo jako celek (srov. níže).²⁵⁶

Na úvod lze zmínit, že samotná možnost přezkoumávat v exekučním řízení rozhodčí smlouvu z hlediska její (ne)platnosti představovala velice problematickou otázku. Judikatura

²⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1923/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1828/2011 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1367/2018

²⁵⁵ K tomuto závěru dospěl například Krajský soud v Plzni ve svém usnesení ze dne 18. 3. 2011, č. j. 61 Co 48/2011-27 (dovolání proti němu bylo odmítnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011 sp. zn. 20 Cdo 2227/2011). Obdobně srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007

²⁵⁶ HAVELKA, L., KONDELOVÁ, A., PAVEL, A., ŠIPULOVÁ, K. Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009–2011. Spotřebitelské právo v rozhodovací praxi českých soudů (2. část). *Právní rozhledy*, 2014, č. 8, s. 295-304

původně setrvala na závěru, že takový postup exekučnímu soudu zásadně nepřísluší.²⁵⁷ Nejvyšší soud například v usnesení ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006 uvedl, že „[n]ení-li tu rozhodčí smlouvy, není rozhodce oprávněn o majetkovém sporu rozhodnout. (...) Jiná situace by nastala v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně. V takovém případě by pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu založena byla; obrana žalovaného by spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu.“ Z uvedeného vyplývá, že v případě neexistence rozhodčí smlouvy je nutno exekuci *ex officio* zastavit, naopak v případě neplatné rozhodčí smlouvy je třeba, aby žalovaný (povinný) nejprve podal žalobu na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 z. r. ř., a teprve bude-li jeho žalobě obecným soudem vyhověno, je možné exekuci na podkladě takového rozhodnutí zastavit; jinými slovy neplatnost rozhodčí smlouvy nebylo možné v exekučním řízení ze strany exekučního soudu zkoumat. Takovýto závěr podle mého názoru vychází právě z důsledného odlišování smyslu a účelu exekučního řízení oproti účelu řízení nalézacího (resp. rozhodčího), v němž by zásadně nemělo docházet k přezkumu exekučního titulu, ale toliko k zajištění jeho nuceného výkonu. Na druhé straně bylo však také opakovaně zmiňováno, že v exekučním řízení lze vykonat pouze takové exekuční tituly, které nejsou zatíženy zásadními vadami, a v případě nezpůsobilého exekučního titulu je nutné exekuci zastavit. Nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, přitom nezpůsobilost exekučního titulu k jeho výkonu v rámci exekučního řízení zcela jistě představuje.

Tento Nejvyšším soudem zastávaný názor rozlišující na straně jedné neexistenci rozhodčí smlouvy vedoucí k zastavení exekuce z úřední povinnosti, a na straně druhé neplatnost rozhodčí smlouvy, kterou není možné v exekučním řízení bez dalšího zohlednit, byl však následně zpochybněn Ústavním soudem. Ústavní soud totiž ve svých nálezech dovodil, že rozhodoval-li rozhodce na podkladě neplatné rozhodčí smlouvy, není jím vydaný rozhodčí nálezh způsobilým exekučním titulem, přičemž není vyloučeno, aby se touto otázkou zabýval soud i v řízení exekučním.²⁵⁸ Ústavní soud tak v neplatnosti rozhodčí smlouvy, na základě níž byl rozhodčí nálezh vydán, shledal právě onu zásadní vadu exekučního titulu, kterou je exekuční soud povinen zkoumat, a pro kterou není možné takový rozhodčí nálezh v exekučním řízení vykonat.

Ústavní soud těmito závěry rozvedl myšlenku vyjádřenou v usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010. V tomto rozhodnutí Nejvyšší

²⁵⁷ DERKA, L. Rozhodčí nálezh vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky není nicotný právní akt. In: BĚLOHLÁVEK, A. J., KOVÁŘOVÁ, D., HAVLÍČEK, K. (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 67

²⁵⁸ Nálezh Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012. sp. zn. IV. ÚS 2735/11 a ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/12. K tomu srov. dále například MUZIKÁŘ, V., MUZIKÁŘOVÁ, A. Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 6, s. 21-26

soud posuzoval platnost rozhodčí smlouvy, která neobsahovala určení rozhodce *ad hoc*, ale odkazovala pouze na seznam rozhodců vydaný právníkou osobou, která ovšem není stálým rozhodčím soudem. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce, kterému náleží pravomoc rozhodčí nález vydat, respektive konkrétní způsob pro jeho určení, ale odkazuje pouze na rozhodčí řád vydaný právníkou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak je taková rozhodčí smlouva *neplatná* pro obcházení zákona.²⁵⁹ K takové neplatnosti je přitom třeba přihlížet *ex officio*, jedná se tedy o neplatnost absolutní (§ 39 obč. zák., resp. § 588 o. z.).²⁶⁰ Na tomto místě je rovněž vhodné zmínit, že uvedený závěr velkého senátu Nejvyššího soudu ukončil do té doby velice nepřehlednou a rozporuplnou judikaturu vrcholných soudů, neboť předestřená otázka jimi byla rozhodována odlišně.²⁶¹

Zlomové rozhodnutí představuje poté usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, kterým se odklonil od své dosavadní (výše popsané) judikatury rozlišující mezi neexistencí rozhodčí smlouvy a její „pouhou“ neplatností. Nejvyšší soud konkrétně uvedl, že „[b]yl-li rozhodce určen odkazem na „rozhodčí řád“ vydaný právníkou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, pak rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu, podle něhož by mohla být nařízena exekuce, jelikož rozhodce určený na základě absolutně neplatné rozhodčí doložky (§ 39 obč. zák.) neměl k vydání rozhodčího nálezu podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc. Byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena a zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stadiu pro nepřípustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.“ Podle Nejvyššího soudu je v takovém případě z důvodu neplatnosti rozhodčí doložky třeba exekuci *ex officio* zastavit, a to aniž by povinný byl nucen nejprve podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 z. r. ř.²⁶² Z uvedeného rozhodnutí je patrný významný vliv judikatury Soudního dvora Evropské unie,

²⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010

²⁶⁰ KOTÁPIŠOVÁ, P. Rozhodčí nález jako titul pro výkon rozhodnutí. *Soukromé právo*. 2021, IX(10), s. 27

²⁶¹ Srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007 či usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008, z nichž usnesení velkého senátu vychází, a naproti tomu překonané usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008. Podrobněji k této změně judikatury srov. např. KVARDOVÁ, B. Přezkum platnosti rozhodčí doložky v rámci exekučního řízení. *Komorní listy*, 2014, č. 1, s. 16-21 či KOS, J.: Pohled na vývoj a změnu judikatury Nejvyššího soud ČR týkající se rozhodčích doložek a postavení arbitrážních center [online]. www.epravo.cz, 10.8.2011. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pohled-na-vyvoj-a-zmenu-judikatury-nejvyssiho-soudu-crtykajici-se-rozhodcich-dolozek-a-postaveni-arbitraznich-center-75637.html> [21. 8. 2022]

²⁶² Ke kritice „necitlivé“ změny judikatury způsobené tímto usnesením velkého senátu Nejvyššího soudu (zejm. její nepředvídatelnosti a náhlosti) srov. např. LISSE, L. Stanovisko Nejvyššího soudu k rozhodčím doložkám arbitrážních center. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 250-251

především jeho rozhodnutí *Asturcom*²⁶³, v němž Soudní dvůr dovedl povinnost soudu zabývat se z úřední povinnosti nepřiměřeností rozhodčí doložky obsažené ve smlouvě mezi podnikatelem a spotřebitelem i ve fázi výkonu rozhodčího nálezu, byť výslovný odkaz na toto rozhodnutí v textu usnesení Nejvyššího soudu nenalezneme.²⁶⁴

Nejvyšší soud tedy tímto rozhodnutím rozšířil okruh okolností vedoucích k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. o případ, je-li rozhodčí smlouva, na jejímž základě byl rozhodčí nález jakožto exekuční titul vydán, neplatná pro netransparentní určení rozhodce. Je ovšem nutno zmínit, že závěr o nemožnosti zkoumat platnost rozhodčí smlouvy (až) v exekučním řízení Nejvyšší soud zastával nadále v případech jiných důvodů neplatnosti rozhodčí smlouvy, například ve svém usnesení ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3712/2012 výslovně uvedl, že exekučnímu soudu je zapovězeno přezkoumávat, zda rozhodčí smlouva neobsahuje taková ustanovení, která by jednostranným zvýhodněním podnikatele způsobila „významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele“, a to právě s odkazem na nemožnost přezkoumávat exekuční titul z hlediska jeho věcné správnosti.²⁶⁵

Osobně se domnívám, že přezkum platnosti rozhodčí smlouvy, na jejímž podkladě byl rozhodčí nález vydán, skutečně znamená klasický věcný přezkum exekučního titulu, lhotejnost, zda se jedná o přezkum transparentního určení rozhodce, či o přezkum (ne)přiměřenosti rozhodčí smlouvy ve vztahu ke spotřebiteli. Otázka tak podle mého názoru nestojí tak, zda se o věcný přezkum v těchto případech jedná, ale zda lze takto dovozenou výjimku z pravidla o obecném zákazu věcného přezkumu exekučního titulu považovat za legitimní, resp. opodstatněnou. V tomto směru je tak podle mého názoru určující rozlišovat, zda rozhodčí smlouva byla mezi stranami vůbec uzavřena (pokud ne, pak exekuční soud *stricto sensu* do obsahu exekučního titulu nezasahuje, pouze přezkoumává pravomoc rozhodce rozhodčí nález vydat; srov. závěry předchozí kapitoly týkající se neexistenční rozhodčí smlouvy), anebo zda je na sjednanou rozhodčí smlouvu třeba hledět jako na neplatnou. Jelikož však závěr o neplatnosti rozhodčí smlouvy činí exekuční soud až poté, co rozhodčí nález vč. rozhodčí smlouvy věcně, obsahově přezkoumá, jedná se podle mého soudu o věcný přezkum exekučního titulu, který by v exekučním řízení mít místo zásadně neměl.

²⁶³ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. 10. 2009, sp. zn. C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones SL* proti *Cristina Rodríguez Nogueira*

²⁶⁴ Podrobněji k rozsudku C-40/08 srov. např. *FABIAN, P.* Možnost přezkumu nepřiměřenosti rozhodčích doložek ve smyslu směrnice Rady č. 93/13/EHS v rámci řízení o výkonu rozhodčího nálezu v České republice. *Jurisprudence*. 2018, č. 2, s. 25-31, dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/moznost-prezkumu-neprimerenosti-rozhodcich-dolozek-ve-smyslu-smernice-rady-c-93-13-ehs-v-ramci-rizeni-o-vykonu-rozhodciho-nalezu-v-ceske-republice.dm-317.pdf> [4. 9. 2022]

²⁶⁵ Od těchto závěrů se však Nejvyšší soud později odklonil a dovedl, že i v tomto případě lze rozhodčí smlouvu z těchto důvodů přezkoumávat a exekuci proto podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

Nejvyšší soud přesto ve zmiňovaném usnesení sp. zn. 31 Cdo 958/2012 výslovně uvedl, že zkoumá-li exekuční soud otázku, zda byl exekuční titul vydán orgánem, který k tomu měl pravomoc, byť tak činí prostřednictvím přezkumu platnosti rozhodčí smlouvy z důvodu (ne)transparentnosti určení rozhodce, pak se o věcný přezkum exekučního titulu *nejedná*.²⁶⁶ Zjistí-li tak exekuční soud, že rozhodčí smlouva je pro netransparentní způsob určení rozhodce absolutně neplatná, je podle Nejvyššího soudu povinen exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

Obecný pokyn Nejvyššího soudu k zastavování exekucí vedených na podkladě rozhodčího nálezu pro neplatnost rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního určení rozhodce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. však zapříčiňuje vznik několika problematických aspektů. Hlavní otázkou, kterou si můžeme v tomto případě položit, totiž je, z jakého důvodu Nejvyšší soud dospěl k názoru o nutnosti zastavení exekuce podle „sběrného“ ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a nikoli podle § 35 odst. 1 z. r. ř.? Jak bylo řečeno, ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. by mělo být aplikováno zdrženlivě, toliko tehdy, není-li možné na projednávanou věc aplikovat jiné, speciální ustanovení o zastavení exekuce. V opačném případě dochází k nepřipustnému rozšiřování již velice široké kategorie okolností vedoucích k zastavení exekuce podle písm. h).

První z potenciálně problematických otázek tak tvoří vzájemný vztah těchto dvou ustanovení (§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a § 35 odst. 1 z. r. ř.). Část doktríny (například Macková²⁶⁷ či Mikulcová²⁶⁸) dovozovala, že vztah § 268 odst. 1 o. s. ř. a § 35 odst. 1 z. r. ř. s. (ve znění od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016) se musí řídit zásadou *lex specialis derogat legi generali*, a § 35 odst. 1 z. r. ř. s. aplikovat výlučně jako úpravu speciální. Kromě zdůrazňování záměru zákonodárce (vyjádřeného v důvodové zprávě k zákonu č. 19/2012 Sb.) bylo argumentováno také souvisejícím ustanovením § 35 odst. 2 z. r. ř., podle něhož v případě, že povinný podal návrh podle § 35 odst. 1 z. r. ř. na zastavení exekuce, pak musí být exekuční řízení přerušeno, a povinný je povinen ve lhůtě 30 dnů podat u příslušného soudu návrh na zrušení rozhodčího nálezu. Takové ustanovení v rámci úpravy v občanském soudním řádu nenajdeme, doktrína proto dovozovala, že právě jeho aplikací v případě exekuce z rozhodčího nálezu dojde k „odklizení“ vadného rozhodčího nálezu (tj. rozhodčí nález bude za splnění zákonných předpokladů obecným soudem zrušen), čímž nebude věřiteli způsobovat problémy při opětovném uplatnění jeho nároku u obecného soudu, a to kvůli potenciální překážce věci pravomocně rozhodnuté (*res iudicata*). Jinými slovy řečeno, pakliže

²⁶⁶ K tomu srov. dále BĚLOHLÁVEK, A. J., KOVÁŘOVÁ, D., HAVLÍČEK, K. (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 155-156

²⁶⁷ MACKOVÁ, A. Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 1-2, s. 38

²⁶⁸ MIKULCOVÁ, L. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*. 2014, č. 2, s. 55

bude vadný rozhodčí nález postupem podle § 35 odst. 2 z. r. ř. zrušen, nehrozí, že by věřiteli znemožňoval opětovné uplatnění jeho nároku za dlužníkem, a to na rozdíl od postupu podle občanského soudního řádu, neboť postup podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (ani jiných souvisejících ustanovení) nepředpokládá, že by exekuční titul mohl být exekučním soudem při zastavení exekuce zrušen, předpokládá toliko zastavení exekuce. Je však nutné doplnit, že judikatura se s touto překážkou již vypořádala, Nejvyšší soud například ve svém usnesení ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4460/2014 konstatoval, že „[n]ejde proto o překážku věci rozhodnuté, jestliže o stejné věci, týkající se stejného předmětu řízení a týchž osob bylo již rozhodnuto rozhodčím nálezem vydaným rozhodcem, jenž neměl k vydání takového rozhodčího nálezu pravomoc.“²⁶⁹ Takový rozhodčí nález tak bude v odůvodnění usnesení soudu o zastavení exekuce označen za nezpůsobilý exekuční titul, jelikož však nebyl zrušen, bude nadále existovat, avšak nebude představovat překážku *res iudicata*.²⁷⁰

Navzdory těmto doktrinálním závěrům o specialitě úpravy § 35 z. r. ř. se však judikatura vydala zcela opačným směrem, neboť dovodila, že „[u]stanovení § 35 zákon[a] o rozhodčím řízení [...] nelze mít za speciální k § 268 o. s. ř.“²⁷¹ Jak bylo však výše uvedeno, o tomto kategorickém závěru lze relativně s úspěchem spekulovat.

Další problematický aspekt se zřetelně manifestuje při porovnání znění § 268 odst. 1 o. s. ř. a § 35 odst. 1 z. r. ř. Jak bylo již zmíněno, k zastavení exekuce podle § 268 o. s. ř. může soud přistoupit jak k návrhu účastníka exekučního řízení, tak z úřední povinnosti (srov. § 269 odst. 1 o. s. ř.). Naproti tomu zákon o rozhodčím řízení ovšem předpokládá pro zastavení exekuce podle § 35 odst. 1 z. r. ř. příslušný návrh povinného, tj. soud v takovém případě není oprávněn postupovat z úřední povinnosti. Podle mého názoru lze shrnout, že v takovém případě proti sobě stojí dva zájmy – tím prvním je zájem na tom, aby rozhodčí nález vydaný na podkladě absolutně neplatné rozhodčí doložky, který podle výše uvedené judikatury není způsobilým exekučním titulem, nebyl vykonán²⁷², a na druhé straně požadavek, aby povinní spotřebitelé netěžili ze svého laxního přístupu (nepodání návrhu podle § 35 odst. 1 z. r. ř.), neboť se nejeví jako spravedlivé, aby povinným, kteří byli v celém průběhu rozhodčího a následně exekučního řízení zcela pasivní, byla

²⁶⁹ K tomuto závěru srov. také např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sen. zn. 23 ICdo 19/2015 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2018, sp. zn. 33 Cdo 1029/2017

²⁷⁰ PAŘÍZEK, I. Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 20. s. 715-716

²⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3194/2016. Shodně například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 864/2016

²⁷² Srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15, podle něhož není rozhodné, že povinný nepodal návrh na zastavení exekuce podle § 35 odst. 1 z. r. ř., neboť takový rozhodčí nález není způsobilým exekučním titulem, a exekuci by bylo třeba zastavit i bez takového návrhu povinného.

„vnučována“ ochrana spočívající v zastavení exekuce, navíc za situace, kdy je takové ochrany dosaženo za cenu prolomení zákazu věcného přezkumu exekučního titulu (resp. rozhodčí smlouvy, na základě níž byl rozhodčí nález vydán). Za pádný argument ve prospěch zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. lze však považovat požadavek na zajištění rovnosti mezi povinnými, vůči kterým je exekuční řízení vedeno na základě rozhodčího nálezu, a vůči kterým je vykonáván jiný exekuční titul, neboť těm by svědčilo beneficium postupu exekučního soudu z úřední povinnosti oproti povinným v exekučním řízení z rozhodčího nálezu, kteří by museli podat příslušný návrh.²⁷³

Budeme-li však respektovat judikaturu Ústavního a Nejvyššího soudu, která se přiklonila k řešení prvním, tedy k zastavování exekuce z důvodu nezpůsobilosti rozhodčího nálezu v důsledku neplatné rozhodčí smlouvy podle úpravy obsažené v občanském soudním řádu, a nikoli podle zákona o rozhodčím řízení, domnívám se, že v takovém případě je namíste vznést obdobnou námitku jako v předcházející kapitole, jež se věnovala neexistenci rozhodčí smlouvy. Pokud byl rozhodčí nález vydán na podkladě absolutně neplatné rozhodčí smlouvy, pak takový rozhodčí nález představuje nicotný právní akt (paakt).²⁷⁴ Exekuci je proto nutno zastavit podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a nikoli podle „sběrného“ ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.²⁷⁵

Ačkoliv se domnívám, že judikatura byla v této oblasti původně vedena především snahou o ochranu spotřebitele jako slabší strany, bylo později dovozeno, že uvedené závěry Nejvyššího soudu přijaté v usnesení ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010 se aplikují bez ohledu na povahu subjektů, tj. zda se jedná o spotřebitele či podnikatele.²⁷⁶ V takovém případě by ovšem došlo v zásadě k úplnému vyprázdnění ustanovení § 35 odst. 2 z. r. ř.²⁷⁷, což podle mého názoru zcela jistě nebylo záměrem zákonodárce. Domnívám se, že byla-li poskytnuta větší ochrana spotřebiteli jako slabší straně ve vztahu k podnikateli, který je autorem takové rozhodčí smlouvy, nelze z toho usuzovat na nepoužitelnost ustanovení § 35 z. r. ř. i v případě podnikatele, kterého je třeba v právním styku považovat za profesionála. Podle mého názoru tak není nepřiměřeně přísné po podnikateli požadovat podání příslušného návrhu na zastavení exekuce z rozhodčího nálezu

²⁷³ SVOBODA, K. Aktuální problémy se zastavením exekuce z rozhodčího nálezu. *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 4, s. 101-102

²⁷⁴ PERTHEN, E., MUSIL, M.: Zajímavý posun soudní judikatury ve věci přezkoumávání rozhodčích nálezů jako exekučních titulů [online]. *Epravo.cz*, 21.10.2020. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zajimavy-posun-soudni-judikatury-ve-veci-prezkoumavani-rozhodcich-nalezu-jako-exekucnich-tituluu-112021.html> [4. 9. 2022]

²⁷⁵ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 148-149

²⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3425/2013 či nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10. Srov. dále SVOBODA, K. Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů. *Komorní listy*. 2019, č. 2, s. 12

²⁷⁷ PAŘÍZEK, I. K platnosti rozhodčí doložky u nespotebitele. *Právní rozhledy*. 2014, č. 17, s. 598-599

tak, jak to vyžaduje § 35 odst. 1 z. r. ř., a následné podání žaloby na zrušení takového rozhodčího nálezu, namísto postupu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. z úřední povinnosti.

Další problematický aspekt představuje poté otázka promlčení. Uzavřeme-li totiž, že rozhodčí nález vydaný na základě absolutně neplatné rozhodčí smlouvy je rozhodnutím nicotným (paaktem), ač nebyl postupem podle § 35 odst. 2 z. r. ř. zrušen, musíme si nutně položit otázku, zda podáním rozhodčí žaloby a zahájením rozhodčího řízení na podkladě neplatné rozhodčí smlouvy vůbec došlo ke stavení promlčecí lhůty. Jelikož promlčecí lhůta počala věřiteli běžet dnem, kdy mohla být pohledávka uplatněna u orgánu veřejné moci poprvé, a nedošlo k jejímu stavení okamžikem zahájení rozhodčího řízení, běžela promlčecí lhůta po celou dobu vedení rozhodčího řízení na podkladě absolutně neplatné rozhodčí smlouvy, stejně tak jako po celou dobu exekučního řízení. Jinými slovy věřiteli hrozilo, že zatímco „promeškal čas“ rozhodčím řízením a následným exekučním výkonem nicotného rozhodčího nálezu, jeho pohledávka se mezitím promlčela, čímž by věřitel ztratil možnost se vymožení své pohledávky za dlužníkem kdy domoci (za předpokladu vznesené námitky promlčení).^{278 279}

Takový přístup by byl ovšem vůči věřiteli zjevně nespravedlivý, například Macková v tomto směru upozorňovala, že hlavním smyslem právní úpravy promlčení je nejen poskytnout ochranu právům, ale rovněž dbát na zachovávání právní jistoty.²⁸⁰ Například Pařízek tak dovozoval, že je třeba i v případě, že rozhodčí nález bude označen za nezpůsobilý exekuční titul a exekuce z tohoto důvodu zastavena, aplikovat ustanovení o stavení promlčecí lhůty.²⁸¹ Věřitel totiž nejen že podáním rozhodčí žaloby zahájil rozhodčí řízení předtím, než byl jeho nárok promlčen, ale v zahájeném řízení také řádně pokračoval, resp. po vydání rozhodčího nálezu se následně domáhal jeho nuceného výkonu v exekučním řízení.

Tomuto názoru později přisvědčil i Nejvyšší soud, který uzavřel, že ke stavení promlčecí lhůty došlo i tehdy, pokud bylo rozhodčí řízení vedeno na podkladě absolutně neplatné rozhodčí smlouvy.²⁸² Promlčecí lhůta přitom podle Nejvyššího soudu neběžela ani v případě vedení exekučního řízení na podkladě rozhodčího nálezu, který není v důsledku neplatnosti rozhodčí smlouvy způsobilým exekučním titulem.²⁸³ Tento závěr osobně považuji za správný a vyvážený,

²⁷⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18-2

²⁷⁹ Problematickým se stal zejména výklad ustanovení § 403 odst. 1 obch. zák., podle něhož promlčecí doba přestává běžet, jestliže věřitel zahájí na základě *platné* rozhodčí smlouvy rozhodčí řízení způsobem stanoveným v rozhodčí smlouvě nebo v pravidlech, jimiž se rozhodčí řízení řídí.

²⁸⁰ MACKOVÁ, A. Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 1-2, s. 38

²⁸¹ PAŘÍZEK, I. Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 20. s. 715-717

²⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 23 ICdo 19/2015

²⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 ICdo 41/2014

zohledňující potřebnou ochranu věřitele. Věřitel proto mohl i poté, co byla exekuce zastavena pro nicotnost rozhodčího nálezu, uplatnit svoji pohledávku za dlužníkem u obecného soudu, aniž by mu hrozilo úspěšné vznesení námitky promlčení ze strany dlužníka.

Část literatury však upozorňovala na to, že takové beneficium by nemělo svědčit těm věřitelům (oprávněným), kteří sjednali rozhodčí smlouvu ve znění, které bylo judikaturou označeno za absolutně neplatné.²⁸⁴ Ode dne 11. 5. 2011 (tj. den vydání usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010) totiž měly být věřitelům známy závěry tohoto usnesení Nejvyššího soudu dovozující, že rozhodčí smlouva určující rozhodce toliko odkazem na „arbitrážní centrum“ (právnícké osoby, které nejsou stálými rozhodčími soudy), je absolutně neplatná, a pokud takovou rozhodčí smlouvu uzavřeli i po tomto datu, ačkoliv museli být s těmito závěry obeznámeni, mělo by to jít k jejich tíži, neboť zjevné zneužití práva nemůže požívat právní ochrany (srov. § 8 o. z.). Jinými slovy řečeno, lze-li na straně věřitele dovést zavinění na tom, že vedl rozhodčí řízení na podkladě rozhodčí smlouvy, jejíž neplatnost mu musela být známá, nemělo by se dlužníku umožnit s úspěchem vznést námitku promlčení věřitelova práva? K tomuto závěru nakonec skutečně dospěl Ústavní soud, neboť konstatoval, že „zahájení rozhodčího řízení vede ke stavení promlčecí doby [...] i tehdy, jestliže je později rozhodčí nálezu zrušen nebo je konstatována jeho nevykonatelnost. Pokud věřitelé uplatnili rozhodčí doložku před 11. 5. 2011, [...] činili tak v období neustálené změny rozhodovací praxe obecných soudů k rozhodčím doložkám a použije se na ně ustanovení o stavení promlčecí doby. Neústavní postup (zneužití práva) lze přičítat pouze těm poskytovatelům úvěrů, kteří rozhodčí žaloby podali vědomě po uvedeném datu (nálezu sp. zn. II. ÚS 996/18, bod 53). Jde například o případy, kdy nebankovní úvěrová společnost úmyslně zahájí rozhodčí řízení, přestože je znalá příslušné judikatury o neplatnosti rozhodčích doložek a zároveň si je vědoma skutečnosti, že jí uzavřená smlouva takovou problematickou rozhodčí doložku obsahuje [...]. S takovýmto postupem nemůže být spjato stavení promlčecích lhůt nejen v předmětném rozhodčím řízení, ale ani v případném navazujícím vykonávacím řízení založeném na (neplatném) rozhodčím nálezu.“²⁸⁵ S tímto závěrem se ve své judikatuře ztotožnil rovněž Nejvyšší soud.²⁸⁶

Osobně se s takovým závěrem nemohu beze zbytku ztotožnit, a to ze dvou důvodů. Prvním z nich je skutečnost, že podle závěrů Ústavního soudu závisí otázka stavení promlčecí lhůty na

²⁸⁴ Srov. např. PAŘÍZEK, I. Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 20. s. 716

²⁸⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. I. ÚS 1091/19

²⁸⁶ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2020, sp. zn. 29 ICdo 63/2018, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. 29 ICdo 128/2019

povaze osoby věřitele. Je-li věřitelem „významný poskytovatel nebankovních úvěrů“²⁸⁷, bez dalšího se předpokládá jeho znalost závěrů usnesení sp. zn. 31 Cdo 1945/2010. Ústavní soud se ale nijak blíže nevyjadřuje k otázce, jakým způsobem mají soudy v jednotlivých případech rozeznávat mezi „významnými poskytovateli“, ostatními poskytovateli nebankovních úvěrů, či jinými v úvahu přicházejícími subjekty. Domnívám se, že taková judikatura by byla nepřipustně kazuistická a tyto závěry tak v žádném případě nepřispívají k předvídatelnosti judikatury a právní jistotě, byť její záměr je zřejmý, a to poskytnout právní ochranu spotřebitelům vůči podnikatelům poskytující spotřebitelské úvěry, kteří vůči svým klientům nepřipustně zneužívají svého silnějšího postavení.

Druhá výtká poté směřuje k samotnému „dogmatu“ spočívajícímu v datu 11. 5. 2011, neboť Ústavní soud bez dalšího dovozuje, že od tohoto data musely být věřitelům, kteří v této oblasti podnikají, závěry Nejvyššího soudu známy. Jak ale v recentním rozsudku upozornil Nejvyšší soud²⁸⁸, vzhledem k tomu, že se jednalo o usnesení, nebylo veřejně vyhlášeno, a veřejnost se s ním měla možnost seznámit až 23. 5. 2011, okamžikem zveřejnění na webových stránkách Nejvyššího soudu; ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek bylo zveřejněno až dne 20. 10. 2011. V takovém případě by podle mého názoru měla být vědomost věřitelů dovozována až od okamžiku zveřejnění usnesení velkého senátu v tzv. „Zelené sbírce“ (sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu), případně nejdříve v okamžiku jeho zveřejnění na webových stránkách, nikoli však dříve.

Lze shrnout, že judikatura se v současné době již ustálila v závěrech, že i v exekučním řízení je možné přezkoumávat rozhodčí smlouvu z hlediska její (ne)platnosti v důsledku netransparentního určení rozhodce. Takový postup přitom judikatura za věcný přezkum exekučního titulu (ačkoli se jedná o závěr diskutabilní) nepovažuje. Osobně se domnívám, že se o věcný přezkum ve skutečnosti jedná, a podle mého názoru tak judikatura pouze rozšířila seznam výjimek z obecného zákazu věcného přezkumu exekučního titulu. Na závěry týkající se přezkumu rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního určení rozhodce totiž postupem času navázaly další judikaturou dovozené důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy, které je možné v exekučním řízení zkoumat. Za zásadní a především velice kontroverzní považuji zejména dovození neplatnosti rozhodčí smlouvy v důsledku nesouladu hlavní smlouvy, vedle níž byla rozhodčí smlouva sjednávána (jednalo se zejména o smlouvy o spotřebitelském úvěru), s dobrými mravy, a dále připuštění možnosti v exekučním řízení přezkoumávat, zda věřitel před podpisem smlouvy

²⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. I. ÚS 1091/19

²⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2021, sp. zn. 29 ICdo 42/2021

o spotřebitelském úvěru dostatečně posoudil úvěruschopnost dlužníka (povinného). Těmto dvěma oblastem se proto bude podrobněji věnovat následující část práce.

3.3.3. Neplatnost rozhodčí smlouvy pro rozpor s dobrými mravy a pro neposouzení úvěruschopnosti dlužníka

V předchozích kapitolách byla analyzována judikatura zejména Ústavního a Nejvyššího soudu, v níž se soudy zabývaly vlivem neexistence rozhodčí smlouvy, respektive její neplatnosti v důsledku netransparentního určení rozhodce, na probíhající exekuci. V obou případech bylo dovozeno, že v důsledku neexistující, resp. neplatné rozhodčí smlouvy postrádal rozhodce pravomoc k vydání rozhodčího nálezu, a jím vydaný rozhodčí nález je tak třeba považovat za nezpůsobilý exekuční titul. Exekuce na jeho podkladě vedená proto musela být zastavena. V obou těchto případech však exekuční soud *stricto sensu* neposuzoval z obsahového, resp. věcného hlediska samotný rozhodčí nález jakožto exekuční titul, ale „pouze“ rozhodčí smlouvu, na základě které byla založena pravomoc rozhodce k jeho vydání (ke kritice přezkumu rozhodčí smlouvy z pohledu transparentního určení rozhodce však srov. výše kapitolu 3.3.2). Jinými slovy judikatura z nedostatků rozhodčí smlouvy vyvodila nezpůsobilost rozhodčího nálezu jako exekučního titulu. S vývojem judikatury však došlo k rozšíření rozsahu přezkumu prováděného soudy ve fázi exekučního řízení do té míry, že bylo přistoupeno nejen k přezkumu rozhodčí smlouvy, ale dokonce samotného kontraktačního procesu dlužníka a věřitele (budoucího povinného a oprávněného), který vydanému rozhodčímu nálezu předcházela, a v jehož rámci došlo rovněž ke sjednání rozhodčí smlouvy zakládající pravomoc rozhodce.

V již zmiňovaném nálezu Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11, se Ústavní soud věnoval (byť toliko jako *obiter dictum*) otázce souladu postupu věřitele (úvěrové společnosti) s dobrými mravy. Ústavní soud konkrétně uvedl, že *[p]ovažuje za neakceptovatelné, aby se případné soudní ochrany dostávalo subjektům, které evidentně poškozují práva svých klientů. Ustanovení smluv nebo smluvních podmínek, která jsou formulářově předtištěna a neumožňují jednoznačně slabší straně jejich modifikaci, v sobě skýtají možnost vyvolání nepříznivých následků na straně klienta, kdy nebude dotčena pouze jeho sféra právní, ale zejména sféra osobní. Postupy, kdy klientům jsou vnucována smluvní ujednání v podobě zajištění biankosměnkou, smluvní pokutou ve výši 30 % nebo 45 % dlužné částky za prodlení s platbou splátek v řádu jednotek týdnů či smluvní pokutou ve výši pětinasobku dlužné částky za hrubé porušení smlouvy nebo podmínek, je nutno považovat za nepřijatelné a uvedená ujednání označit za neplatná pro jednoznačný rozpor s dobrými mravy. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že klient takového subjektu smlouvu podepsal, a to dokonce ani v situaci, kdy by ve smluvních podmínkách bylo obsaženo ujednání, že klientovi se takto stanovené smluvní pokuty*

nebo zajištění biankosměnkou nejeví jako nepřiměřené či odporující dobrým mravům. Běžný klient úvěrové společnosti totiž nemůže v případě krátkodobého úvěru dopředu očekávat, ba ani předpokládat, že celková splacená částka bude několikanásobně převyšovat částku půjčenou. Tento předpoklad nelze ani spravedlivě požadovat. Z těchto důvodů by ochraně takových věřitelů neměla být poskytována soudní ochrana, a to ani v exekučním řízení, neboť ochrana takto nabytých práv stojí zcela mimo účel civilního procesu, resp. mimo základní hodnotový rámec práva jako normativního systému.“ Ústavní soud tak připustil, že soud v exekučním řízení by se měl zabývat rovněž přezkumem obsahu smlouvy z hlediska její souladnosti s korektivem dobrých mravů.²⁸⁹ Ke shodnému závěru dospěl Ústavní soud rovněž v nálezu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12. Z citovaného nálezu je zřejmé, že pohnutkou k dovození povinnosti exekučních soudů odmítnout poskytnutí soudní ochrany takovýmto věřitelům v exekučním řízení, byla opět ochrana povinného-spotřebitele, a zájem na tom, nepřipustit v exekuci výkon rozhodčího nálezu přiznávajícího nepřiměřené, resp. nemravné plnění.

Na uvedené závěry navázal Nejvyšší soud, podle něhož je sice exekučnímu soudu zapovězeno přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu, ovšem v souvislosti s uzavíráním úvěrových smluv se (ve smyslu shora uvedených nálezů Ústavního soudu) nejedná o nepřipustný věcný přezkum exekučního titulu, zkoumá-li soud v exekučním řízení, zda úvěrová smlouva není vzhledem ke svému obsahu (s přihlédnutím ke sjednaným smluvním pokutám, smluvním úrokům, úrokům z prodlení, zajištění bianko směnkami, zástavním právem k nemovitým věcem apod.) neplatná pro rozpor s dobrými mravy.²⁹⁰ Exekuční soud je tak povinen se zabývat i okolnostmi uzavírání úvěrové smlouvy a jednotlivými ujednáními smlouvy (zejm. s přihlédnutím k příslušenství pohledávky, výši smluvních pokut, resp. jejich řetězení apod.). Shledá-li, že je taková smlouva vzhledem k rozporu s dobrými mravy neplatná, je třeba dovodit, že neplatná je z toho důvodu i rozhodčí smlouva, v níž si strany smlouvy „hlavní“ sjednaly pravomoc rozhodce.²⁹¹ Rozhodce by v takovém případě neměl pravomoc rozhodčí nález vydat, a ten by tak byl nezpůsobilým exekučním titulem, přestože rozhodčí smlouva vyhovovala požadavkům

²⁸⁹ Srov. dále KUČERA, Z. Osud vymáhané pohledávky po skončení exekuce. Část II. *Soukromé právo*. Praha, č. 10, 2020, s. 6-7

²⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016. Obdobně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1210/2020

²⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2897/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3324/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3852/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2260/2018

dostatečně transparentního určení rozhodce. Takovou exekuci je proto třeba zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.²⁹²

Z uvedeného je zřejmé, že podle Nejvyššího soudu mají soudy v exekučním řízení postupovat tak, že zjištěnou neplatnost „hlavní“ smlouvy pro rozpor s dobrými mravy vztáhnou i na smlouvu rozhodčí. Zde je však nutné zmínit, že judikatura byla přitom dlouhodobě konstantní v tom, že neplatnost hlavní smlouvy nezpůsobuje automaticky také neplatnost rozhodčí smlouvy.²⁹³ Lze si proto klást otázku, zda jsou oba uvedené závěry v souladu.

Nejvyšší soud jejich soulad spatřuje v tom, že neplatnost smlouvy rozhodčí jen v důsledku neplatnosti smlouvy hlavní lze dovodit proto, že na celý kontraktační proces je nutno v těchto případech pohlížet jako na nedílný celek. Vycházel tak ze závěru, že exekuční soud musí přihlídnout ke všem okolnostem dané věci, včetně toho, zda smluvní proces mezi podnikatelem a spotřebitelem ve svém celkovém souhrnu není „postižen kolizí s dobrými mravy, resp. zákonnými principy ochrany spotřebitele jakožto slabší strany.“²⁹⁴ Podle Nejvyššího soudu totiž nelze za této situace přehlížet skutečnost, že v případě uzavírání spotřebitelských smluv (zejména úvěrových) je právě podnikatel v pozici silnější strany smluvního vztahu, který předkládá návrh smlouvy (povětšinou se jedná o smlouvy formulářové) klientovi. Spotřebitelé v takovém případě neměli skutečnou příležitost obsah smlouvy ovlivnit, přičemž smlouva hlavní a smlouva rozhodčí tvořily jeden nedílný celek. Měl-li klient takové úvěrové společnosti zájem smlouvu o spotřebitelském úvěru uzavřít, v naprosté většině případů musel uzavřít i smlouvu rozhodčí (koncept tzv. „take it or leave it“). Ke shodným závěrům dospěl rovněž Ústavní soud, podle něhož exekuční soudy musí přihlížet k tomu, že „smlouva a rozhodčí smlouva spolu v této věci tvoří jeden obchodní konstrukt: Rozhodčí smlouva byla podepsána ve stejný den jako návrh na uzavření smlouvy o revolvingovém úvěru a smlouvy tak byly zcela evidentně provázané, a jedna bez druhé by nebyla možná, což svědčí o charakteru rozhodčí smlouvy coby rozhodčí doložky. Jen z důvodu toho, že rozhodčí smlouva byla sjednána na samostatné listině, nelze tedy v daném případě z ústavněprávního hlediska rezignovat na přezkoumání (a hodnocení prizmatem dobrých mravů) celého kontraktačního procesu, včetně rozhodčí smlouvy.“²⁹⁵ Opačný postup přitom označuje za projev přehnaného právního formalismu.

²⁹² Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1812/2021

²⁹³ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005

²⁹⁴ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 20 Cdo 44/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1449/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1210/2020, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2897/2021

²⁹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 3962/18

Uvedený závěr považuji za velice problematický. Domnívám se, že není pochyb o tom, že exekuční soud při dodržení judikaturou specifikovaného postupu, který byl popsán výše, skutečně věcný přezkum exekučního titulu provádí. Tento závěr lze učinit již s přihlédnutím k tomu, že exekuční soud je v takovém případě v souladu s výše zmíněnou judikaturou povinen přezkoumat obsah smlouvy uzavřené mezi podnikatelem (oprávněným) a spotřebitelem (povinným), a to se zaměřením na mravnost sjednaných plnění, výši a četnost smluvních pokut a dalších utvrzovacích a zajišťovacích institutů, výši smluvních úroků apod. Skutečnost, že judikatura takový postup odmítá výslovně za věcný přezkum označit, na věci nic nemění. Tato relativně nepřehledná a vrtkavá konstrukce dovozující z nemravnosti „hlavní“ smlouvy nemravnost celého kontraktačního procesu, jehož součástí byla i smlouva rozhodčí, která je v důsledku toho neplatná, a rozhodce tudíž neměl pravomoc rozhodčí nález vydat, je podle mého názoru chybná. Ústavní a Nejvyšší soud tak na jednu stranu relativně alibisticky odmítají výslovně připustit, že uvedená judikatura opravňuje exekuční soudy věcný přezkum exekučních titulů provádět, ve skutečnosti však přesně k takovému postupu instruuje, říká-li, že „ochraně takových věřitelů [by] neměla být poskytována soudní ochrana, a to ani v exekučním řízení.“²⁹⁶ V opačném případě by totiž exekuční soud zasáhl do práva povinného na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 LZPS a čl. 6 EÚLP, a dále do práva na ochranu vlastnického práva dle čl. 11 LZPS.²⁹⁷ Podle mého názoru tak snaha věcný přezkum exekučního titulu „zaobalit“ do pouhého přezkumu vykonatelnosti rozhodčího nálezu (resp. pravomoci rozhodce k vydání rozhodčího nálezu)²⁹⁸ není přípustná a odporuje shora předestřeným teoretickým východiskům zakazujícím věcně přezkoumávat obsah exekučního titulu.

Uvedené závěry byly v judikatuře obecných soudů²⁹⁹ i literatuře podrobeny kritice. Například Perthen³⁰⁰ se domnívá, že uvedené závěry jsou, navzdory argumentaci Nejvyššího soudu o jejich souladnosti, vzájemně rozporné, když na jednu stranu zakazují věcný přezkum exekučního titulu a konstatují, že neplatnost „hlavní“ smlouvy nemá automaticky vliv na platnost smlouvy rozhodčí, ale zároveň instruuje exekuční soudy k tomu, přezkoumávat exekuční titul

²⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11

²⁹⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12

²⁹⁸ Srov. dále např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018, podle něhož „Ačkoli přezkum věcné správnosti vykonávaného exekučního titulu není v exekučním řízení přípustný, není vyloučeno, aby se otázka platnosti „hlavní“ smlouvy stala významnou pro hodnocení i na ni navazující rozhodčí smlouvy, a to s tím rozhodným směřováním, jímž je posouzení, zda vzhledem k jejímu obsahu a procesu jejího sjednání byla či nikoli dána pravomoc rozhodce k vydání vykonávaného rozhodčího nálezu.“

²⁹⁹ Srov. např. usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2018, sp. zn. 21 Co 352/2018 či usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2018, sp. zn. 27 Co 282/2018

³⁰⁰ PERTHEN, E.: Bude mít spotřebitel jiný civilní proces než všichni ostatní účastníci včetně dvou nalézacích řízení? [online]. Advokatnidenik.cz, 9.7.2019. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/03/20/bude-mit-spotrebitel-jiny-civilni-proces-nez-vsichni-ostatni-ucastnici-vcetne-dvou-nalezacich-rizeni/> [4. 9. 2022]

z obsahového hlediska s přihlédnutím k jeho souladu s dobrými mravy, a v případě nemravnosti „hlavní“ smlouvy označit za neplatnou rovněž smlouvu rozhodčí. Perthen tak glosuje, že „[j]inými slovy nejde o věcný přezkum, ale má se přezkoumat kontraktační proces a posoudit obsah smlouvy i z pohledu dobrých mravů, tedy má se vlastně přezkoumat vše. Což ale, za využití známého anglického rčení „vypadá to jako kachna, plave to jako kachna, kváká to jako kachna, bude to tedy zpravidla kachna“, jako úplný věcný přezkum v rámci exekučního řízení vypadá.“³⁰¹

Navzdory předestřené kritice však judikatura na svých závěrech setrvala. V praxi jsou tak exekuční soudy povinny (především k návrhu povinného na zastavení exekuce) posuzovat nejen formální předpoklady pro vedení exekuce podle předloženého exekučního titulu, ale vyžádat si například také rozhodčí spis a přezkoumat celý kontraktační proces, jehož součástí byla i rozhodčí smlouva zakládající pravomoc rozhodce. Otázka však nadále vznikala stran toho, jaké konkrétní aspekty musí v tomto případě exekuční soud zohledňovat, neboť bylo dovozeno, že pouhá („běžná“) nemravnost rozhodčím nálezem přiznaného plnění pro tak významný zásah, jakým je zastavení exekuce pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., nedostačuje.³⁰²

Judikatura Nejvyššího soudu za tím účelem vymezila celkem 5 problémových aspektů, kterými je třeba se zabývat (s tím, že tento výčet je však třeba považovat za demonstrativní). Podle Nejvyššího soudu je tak třeba posuzovat: „1) míru a zjevnost rozporu rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy z pohledu hmotného práva (podtrženo L.H.), 2) možné zneužití finanční tísně spotřebitele, 3) míru indicií, které podporují závěr o ekonomické provázanosti rozhodce s oprávněným, 4) způsob ustanovení rozhodce a 5) míru a odůvodněnost pasivity povinného“.³⁰³

Z uvedeného je patrné, že exekuční řízení by se mělo stát v podstatě zvláštním, druhým nalézacím řízením, respektive určitým zákonem nepředvídaným opravným prostředkem proti rozhodčímu nálezu³⁰⁴, neboť jeho obsahem se má stát posuzování věcné správnosti exekučního titulu ze všech shora specifikovaných hledisek, a tedy i z hlediska požadavku na soulad přiznaného

³⁰¹ Tamtéž.

³⁰² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018, podle něhož „není namístě vyhovět návrhu povinného-spotřebitele na zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jenž je odůvodněn tím, že hmotněprávní jednání, které bylo podkladem pro vydání exekučního titulu ve formě rozhodčího nález, dále rozhodčí smlouva na jejímž základě byl vydán rozhodčí nález, jakož i rozhodčí nález ve svém celkovém a společném úhrnu směřují k poškození povinného-spotřebitele, jestliže plnění, které exekuční titul ve formě rozhodčího nálezu povinnému ukládá (a jež je vykonáváno), nelze posoudit jako povinnost, která je ve zjevném (podtrženo L. H.) rozporu s dobrými mravy.“ Shodně též např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1449/2018 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3283/2018

³⁰³ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2019, sp. zn. 20 Cdo 399/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2841/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2897/2021, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1580/2019 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2617/2020

³⁰⁴ SVOBODA, K. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy*, 2019, č. 7-8, s. 221-223

plnění z pohledu hmotného práva. V takovém případě však exekuční soud podle mého názoru nepřipustně zasahuje do pravomocného a vykonatelného exekučního titulu, a to navíc za situace, kdy smluvní strany sjednáním rozhodčí smlouvy vyloučily pravomoc obecných soudů k projednání sporu ze smlouvy. Zanedbatelná není ani otázka pasivity povinného, kterou Nejvyšší soud velí zohledňovat jako jeden z pěti výše vymezených aspektů.

Exekuční soudy totiž mají posoudit, z jakého důvodu a v jaké míře byl povinný v exekučním řízení, ale i dříve, pasivní, tj. z jakého důvodu vznáší své hmotněprávní námitky proti nemravnosti sjednané smlouvy až nyní. Domnívám se, že je nutné vzít v úvahu i to, že spotřebitel (povinný) smlouvu dobrovolně podepsal, tudíž mu její obsah měl být znám, a to i ve vztahu např. k požadovaným smluvním pokutám, výši smluvních úroků, zajišťovacím institutům apod. Byť je spotřebitel slabší stranou smluvního vztahu, měla by na něj být aplikována kritéria odpovídající standardu průměrného spotřebitele³⁰⁵, tj. takového spotřebitele, který zachovává rozumnou míru pozornosti a opatrnosti.³⁰⁶ Ačkoliv je proto třeba respektovat zvláštní ochranu spotřebitele jako slabší smluvní strany, není možné mu takovou ochranu poskytnout vždy a za jakoukoli cenu, když je třeba přihlídnout i k legitimnímu očekávání věřitele (oprávněného), který disponuje vykonatelným exekučním titulem. Je totiž nutné si uvědomit, že spotřebitel mohl své hmotněprávní námitky vůči smlouvě vznášet nejen již v samotném rozhodčím řízení, ale byl oprávněn rovněž podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu soudem podle § 31 z. r. ř.³⁰⁷

Za správné proto považuji závěry Nejvyššího soudu, že instrumenty zakotvené v zákoně o rozhodčím řízení (zejména aktivní obranu žalovaného spotřebitele v rozhodčím řízení či právo podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu obecnému soudu) nemůže povinný bez dalšího obcházet tím, že navzdory své dosavadní pasivitě nalezne bez dalšího automaticky ochranu v řízení o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.³⁰⁸

Výjimku z pravidla, že důvod pasivity povinného v exekučním řízení je třeba zohledňovat jako jeden z aspektů přezkumu rozhodčího nálezu, ovšem představuje podle Nejvyššího soudu situace, kdy vymáhané plnění je natolik nemravné, že jeho nemravnost je patrná na první pohled (je zjevná), v takovém případě je třeba exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit vždy, bez ohledu na pasivitu povinného, a to proto, že další okolnosti projednávané věci se vzhledem

³⁰⁵ BĚLOHLÁVEK, J. A. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 44-45

³⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009

³⁰⁷ SVOBODA, K. Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů. *Komorní listy*. 2019, č. 2, s. 13

³⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1449/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018

k zásadní nemravnosti stávají „podružnými“.³⁰⁹ Důvody pro zastavení exekuce podle tohoto ustanovení je proto třeba shledávat tehdy, je-li „nezbytné zasáhnout z pozic argumentačně mimořádně silných (především ústavněprávních), tj. měl-li by být vykonán rozhodčí náleze, který je svým obsahem v kolizi se základními principy demokratického právního řádu.“³¹⁰

Vzhledem ke shora uvedenému se však nabízí zásadní otázka, a to, jaké konkrétní skutečnosti a okolnosti jednotlivých projednávaných případů je možné pod shora vymezených 5 „problematických aspektů“ podřadit (judikatura Nejvyššího soudu je navíc vymezuje jako neuzavřený výčet, zohledňovaných problematických bodů tedy může být i více), případně jakou měrou a intenzitou mají být v jednotlivých případech naplněny? Uvedené závěry jsou z povahy věci značně abstraktní a neurčité. Podle mého názoru se jedná o velice podstatnou „slabinu“ takového přezkumu, neboť hrozí nárůst kazuističnosti, nepřehlednosti a nepředvídatelnosti judikatury obecných soudů. Jak upozorňuje Svoboda, okolnosti, při jejichž naplnění bude třeba exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit, nelze jednoduše vyčíslit či specifikovat, nejde o „kupecký výpočet“,³¹¹ a hranice zjevného rozporu s dobrými mravy, případně dokonce kolize se základními principy demokratického právního řádu, se tak může v jednotlivých projednávaných věcech (vzhledem k individuálním okolnostem daného případu), značně lišit.³¹² Je proto namístě, aby exekuční soudy při aplikaci shora předestřených judikатурních závěrů postupovaly zdrženlivě a nedocházelo k nepřipustnému rozšiřování věcného přezkumu exekučního titulu, tedy aby tento postup byl aplikován pouze v naprosto výjimečných případech, v nichž je slovy Nejvyššího soudu třeba zasáhnout z „mimořádných, ústavněprávních pozic“.

Další oblast, v níž podle mého názoru došlo k dalšímu rozšíření výjimky ze zásady zákazu věcného přezkumu exekučního titulu, a která úzce souvisí s přezkumem (ne)mravnosti rozhodčím nálezem přiznaného plnění, představuje problematika posuzování úvěruschopnosti dlužníka.

Nutnost přezkoumávat, zda věřitel před poskytnutím úvěru řádně posoudil dlužníkovu úvěruschopnost, a to dokonce až ve fázi exekučního řízení, dovodil Ústavní soud v nález ze dne

³⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1812/2021, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2021, sp. zn. 20 Cdo 644/2021, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1857/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 12. 2020, sp. zn. 20 Cdo 75/2020

³¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017. Obdobně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2200/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. 20 Cdo 5642/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3665/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1449/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1632/2018, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1858/2020 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1812/2021

³¹¹ SVOBODA, K. Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů. *Komorní listy*. 2019, č. 2, s. 13

³¹² Podle Nejvyššího soudu při posuzování souladu výše smluvních úroků s dobrými mravy platí, že je třeba ji vyhodnocovat vzhledem ke všem podstatným okolnostem dané věci, a nepřihlížet toliko k její nominální výši (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1812/2021)

26. 2. 2018, sp. zn. III. ÚS 4129/18. Ústavní soud v něm vycházel ze závěrů rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018 sp. zn. 33 Cdo 2178/2018, jenž zdůraznil, že následky neschopnosti dlužníka splácet poskytnutý úvěr nemají nepříznivé důsledky jen pro jednotlivého dlužníka a jeho bezprostřední okolí, ale také pro společnost jako celek, neboť ta bude zasažena případnou dlužníkovou insolvencí. Celá společnost má proto zájem na tom, aby věřitelé před poskytnutím úvěru řádně zjišťovali dlužníkovy poměry a jeho schopnost úvěr řádně splácet, a zjistí-li, že dlužník zjevně nebude schopen úvěr splácet, pak mu jej neposkytnout. Pokud věřitel tuto svou povinnost poruší (a to jak tím, že poměry dlužníka vůbec nezkontroluje, případně mu úvěr poskytne i tehdy, pokud je z jeho poměrů zřejmé, že úvěr nebude schopen splácet), je taková smlouva o úvěru uzavřená mezi dlužníkem a věřitelem neplatná.³¹³

Ústavní soud nadto upozornil, že povinnost posoudit úvěruschopnost dlužníka-spotřebitele, považuje za výchozí zásadu, kterou je třeba zohledňovat dokonce bez ohledu na to, zda je (resp. byla) věřiteli tato povinnost uložena právními předpisy.³¹⁴ Je zřejmé, že tímto závěrem se Ústavní soud opět pokusil reagovat na současnou problematickou situaci exekučních řízení vedených na podkladě rozhodčích nálezů vydaných ve spotřebitelských věcech. Judikatura totiž došla k závěru, že v některých případech věřitelé ani neměli primární zájem na tom, aby dlužník řádně a včas poskytnutý úvěr splácel, neboť pak by došlo k „aktivaci“ výrazných sankčních mechanismů sjednaných ve smlouvě ve prospěch podnikatele (zejm. vysoké smluvní pokuty).³¹⁵ Argumentaci oprávněné, podle níž zajistila poskytnutý úvěr vysokými smluvními pokutami proto, že jeho poskytnutí bylo vzhledem k poměrům dlužníka značně rizikové, Nejvyšší soud odmítl s tím, že považovala-li oprávněná poskytnutí úvěru za natolik rizikové, neměla nebezpečí nenávratnosti peněžních prostředků zajišťovat vysokými smluvními pokutami, ale neměla úvěr poskytnout vůbec.³¹⁶ Pokud tak přesto učinila, jde to k její tíži.

Rovněž tento závěr je však podle mého názoru problematický, a to zejména s ohledem na to, že na straně věřitele dovozuje povinnosti, které jim v době sjednávání smlouvy zákon

³¹³ Srov. závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018 sp. zn. 33 Cdo 2178/2018

³¹⁴ K zásadě „obezřetnosti“ při uzavírání úvěrových smluv srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 201/2018

³¹⁵ Srov. náleží Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2018, sp. zn. III. ÚS 4129/18, v němž je vnesena otázka, „*proč by měla státní moc poskytovat ochranu právům v podobě vykonávacího řízení subjektu, který nejenže neproověřil finanční možnosti toho, komu půjčil své peníze, ale také toho, kdo úvěr neposkytl s odůvodněnou důvěrou v to, že bude řádně splácen, nýbrž spíše s cílem dosažení (většího) zisku realizací mnohdy násobného zajištění původního dluhu, k němuž žadatel úvěrů – dlužník, ať už z nevědomosti, z bezvýhodnosti aktuální životní situace nebo i z vlastní nezodpovědnosti a lhostejnosti přistoupil.*“

³¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2020, sp. Zn. 20 Cdo 1857/2019

neukládal.³¹⁷ Důsledky neposouzení úvěruschopnosti dlužníka věřitelem jsou přitom v exekučním řízení zásadní, neboť podle Ústavního soudu lze v důsledku porušení této povinnosti dovodit neplatnost úvěrové smlouvy z důvodu rozporu s dobrými mravy, v důsledku čehož bude neplatností stížena i smlouva rozhodčí (neboť tvoří celistvý obchodní konstrukt); rozhodčí nález byl tedy vydán, aniž by k tomu rozhodce měl pravomoc, a exekuci je třeba podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.³¹⁸ Následek v podobě zastavení exekuce přitom podle Ústavního soudu má poskytovatele úvěrů vést k tomu, aby dostatečně pečlivě zkoumali úvěruschopnost dlužníka, neboť jak Ústavní soud konstatoval, „*obecné soudy [by] měly poskytovatele úvěrů vést (i třeba cestou případného zastavení exekuce k návrhu povinného) k přesvědčivému zkoumání toho, zda (budoucí) dlužník nebude mít zjevný problém svůj úvěr splatit.*“³¹⁹ S tímto závěrem se osobně nemohu ztotožnit, neboť exekuce má být podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavena toliko tehdy, je-li její vedení nepřijatelné, a nikoli proto, aby byli věřitelé „vychovávaní“ k náležité ochraně dlužníka-povinného prostřednictvím zevrubného přezkumu jejich úvěruschopnosti. Takový „výchovný“ charakter výkladu uvedeného ustanovení považuji v právním státě za nepřijatelný.

Podle mého názoru je třeba pohlížet na danou problematiku komplexně. Je zřejmé, že zájem o poskytnutí krátkodobých spotřebitelských úvěrů v praxi projevují zejména osoby, jejichž finanční situace není v dané chvíli příznivá, případně dokonce osoby, proti kterým je již vedeno exekuční řízení, což činí posouzení jejich úvěruschopnosti značně problematickým. Rovněž je nutno zohlednit i lehkovážnost samotného dlužníka, který, ač mu musí být zřejmé, že úvěr nebude schopen splácet, úvěrovou smlouvu uzavře,³²⁰ stejně tak jako skutečnost, že povinný v průběhu předcházejícího rozhodčího řízení neprojevil řádnou procesní aktivitu k ochraně svých práv a zůstal pasivní. Nejeví se proto jako spravedlivé veškeré negativní následky přičítat toliko věřiteli (oprávněnému).

Lze shrnout, že rozvíjející se exekuční judikatura v oblasti rozhodčích nálezů jakožto exekučních titulů významným způsobem zasáhla do zásady zákazu věcného přezkumu exekučního titulu, neboť v zájmu ochrany povinných-spotřebitelů přijala závěr, podle něhož přezkum souladu hlavní smlouvy s dobrými mravy, resp. (ne)posouzení úvěruschopnosti dlužníka (spotřebitele)

³¹⁷ Ke stanovení této povinnosti došlo až zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů s účinností od 1. 1. 2011 (srov. § 9 zákona), v současné době je tato povinnost upravena v ustanovení § 86 a násl. zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru.

³¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 3962/18 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.10.2021, sp. zn. 20 Cdo 2897/2021

³¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2018, sp. zn. III. ÚS 4129/18

³²⁰ KADLECOVÁ, E.: Otevřela se Pandorina skříňka věcného přezkumu exekučních titulů v exekučním řízení: To ukáže až čas [online]. Pravo21.cz, 23.7.2019. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/otevrela-se-pandorina-skrinka-vecneho-prezkumu-exekucnich-tituluv-exekucnim-rizeni-to-ukaze-az-cas> [4. 9. 2022]

před uzavřením úvěrové smlouvy, nepředstavuje nepřípustný věcný přezkum exekučního titulu. Je-li v exekučním řízení zjištěna takováto vada, je v souladu s výše uvedenými závěry Ústavního a Nejvyššího soudu třeba uzavřít, že rozhodčí smlouva tvořící se smlouvou hlavní jeden konstrukční celek je neplatná, strany proto platně nezaložily pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu, a exekuce proto musí být podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v celém rozsahu zastavena. Uvedená konstrukce promítající shora uvedené vady kontraktačního procesu do závěru o neplatnosti rozhodčí smlouvy však byla podrobena kritice v tom směru, že bez ohledu na formální označení tohoto postupu za pouhý přezkum vykonatelnosti exekučního titulu, se ve skutečnosti jedná o nepřípustný věcný přezkum exekučního titulu.

3.3.4. Zastřené rozhodčí soudy

Relativně novou oblast, s níž se exekuční judikatura musí v souvislosti exekučními řízeními vedenými na podkladě rozhodčích nálezů vypořádat, představuje problematika tzv. zastřených rozhodčích soudů.

Obecně lze říci, že jednou z relativně častých námitek uplatňovaných v rámci návrhů povinných na zastavení exekuce z rozhodčího nálezu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. představuje námitka podjatosti, respektive nedostatek nezávislosti a nestrannosti rozhodce, který rozhodčí nález vydal. Tato námitka byla založena na skutečnosti, že podnikatel, jakožto autor návrhu úvěrové i rozhodčí smlouvy, navrhoval v rámci rozhodčích smluv stále stejné osoby rozhodců, které pro daného podnikatele rozhodovaly řádově tisíce sporů v rámci rozhodčích řízení, a jejichž výběr neměl spotřebitel při uzavírání smlouvy možnost ovlivnit, neboť smlouva byla uzavřena na předtištěném formuláři. Povinní proto poukazovali na možnou ekonomickou závislost těchto rozhodců na podnikateli, a z toho plynoucí riziko tendenčnosti jejich rozhodování ve prospěch žalujícího podnikatele.

Nejvyšší soud k uvedené argumentaci povinných přistoupil veskrze racionálně, když odmítl, že by pouhé opakování týchž osob jakožto navrhovaných rozhodců v rozhodčích smlouvách mohlo automaticky zakládat stav ekonomické závislosti na podnikateli. Opačný závěr být dovozen zjevně ani nemohl, neboť v takovém případě by byly potenciálně ohroženy i stále rozhodčí soudy, které rovněž mohou být stranami sporu navrhovány za rozhodce opakovaně.³²¹ Podle Nejvyššího soudu by důvodem pro vyloučení konkrétní osoby z funkce rozhodce byl pouze takový vztah k jednotlivým účastníkům (nebo jejich zástupcům), který by dosahoval významné intenzity, například pokud by rozhodce byl současně svědkem v daném rozhodčím řízení, zaměstnancem či příbuzným jednoho z účastníků řízení, pokud by měl zjevně přátelský vztah

³²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3324/2017

k jednomu z účastníků, případně by měl zájem na výsledku řízení z toho důvodu, že by mohl být dotčen na svých právech.³²² Je tedy zřejmé, že na rozhodce musí být (obdobně jako například na soudce) kladeny požadavky na jejich nezávislost a nestrannost³²³, ovšem k jejich vyloučení může dojít až tehdy, pokud jejich vztah k účastníkům či předmětu řízení dosahuje určité intenzity. Je proto nutné přihlížet vždy k okolnostem projednávané věci a závěr o podjatosti rozhodce nelze činit paušálně.³²⁴ Jinými slovy ani skutečnost, že rozhodce rozhodoval tisíce rozhodčích sporů, v nichž jako jeden z účastníků řízení vystupoval týž podnikatel, automaticky nemůže založit stav ekonomické závislosti rozhodce na podnikateli, který by rozhodce vylučoval z projednání sporu.³²⁵

Je však nutné přisvědčit tomu, že ačkoliv jsou výše uvedené závěry racionální, je zřejmé, že v praxi bylo pro povinné-spotřebitele velice obtížné, ne-li nemožné, dostatečně prokázat skutečně existující ekonomickou závislost rozhodce na podnikateli, který jej opakovaně v tisících případech navrhoval za rozhodce pro případné spory z uzavíraných smluv. Na skutečnost, že ačkoliv samotné opakované navrhování téže osoby za rozhodce nepředstavuje *a priori* důvod pro její vyloučení z projednání a rozhodnutí věci, měly by být exekučními soudy vzájemné vztahy mezi rozhodcem a účastníkem rozhodčího řízení zkoumány detailněji, poukázal Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 16. 8. 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19. V uvedeném nálezu rozhodoval Ústavní soud o ústavní stížnosti za situace, kdy jediný rozhodce rozhodoval v posledních letech v celkem 13 000 věcech, v nichž vystupoval na straně věřitele tentýž podnikatel (tzv. „repeat player“). Podle Ústavního soudu tak již tato okolnost měla vést exekuční soud k tomu, aby vzájemné vztahy rozhodce a účastníka rozhodčího řízení přezkoumal blíže. Pakliže tak neučinil, bylo porušeno právo povinného na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 LZPS.³²⁶ Například Ryšavý³²⁷ v souvislosti s rozhodcem označovaným jako „repeat player“ upozorňuje na riziko spočívající v potenciální tendenčnosti jeho rozhodování vzhledem ke snaze „zalíbit se“ konkrétnímu účastníkovi řízení proto, aby jím byl opakovaně „jmenován“ rozhodcem. Uvedená problematika má tak přesah zejména ve vztahu k zásadě rovnosti účastníků. Je proto třeba vždy zkoumat konkrétní okolnosti dané věci za účelem vyloučení pochybností spočívajících v ekonomické závislosti a z toho plynoucí absenci nestrannosti rozhodce.

³²² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2260/2018

³²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012

³²⁴ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1449/2018

³²⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2703/18 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1099/2021

³²⁶ Srov. dále závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2020, sp. zn. II. ÚS 2736/19

³²⁷ RYŠAVÝ, L. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 81-83 a s. 134-135

Výše zmiňovaný náleží Ústavního soudu podle mého názoru upozornil ještě na další významnou skutečnost, a sice, že (vzhledem k obrovskému množství projednávaných a rozhodovaných sporů jediným rozhodcem jmenovaným týmž oprávněným), není vyloučena varianta, že rozhodčí řízení před určeným rozhodcem dokonce fakticky vůbec neprobíhalo, a namísto něho pouze „od stolu“ rozhodoval administrativní aparát rozhodce, který prakticky bez zjišťování skutkového stavu či zkoumání souladu požadovaného plnění s hmotným právem a dobrými mravy, žalujícímu podnikateli bez dalšího vyhověl, čímž došlo k téměř okamžitému „vygenerování“ exekučního titulu. Uvedený systém reflektovala následně i judikatura exekučních soudů, která jej označila za rozhodování „zastřených rozhodčích soudů“. V takovém případě totiž rozhodčí řízení ve skutečnosti neprobíhalo pouze (či dokonce vůbec) před rozhodcem jmenovaným stranami v rozhodčí smlouvě, ale „za podstatného přispění třetí osoby [...], o čemž byla informována výlučně oprávněná [...] a nikoliv též povinná.“³²⁸ Exekuční soudy tak byly v těchto věcech postaveny před otázkou, zda rozhodčí náleží vydaný nikoli na základě projednání rozhodčí žaloby určeným rozhodcem, ale vydaný za (téměř výlučného) přispění administrativního aparátu obchodní společnosti (jejímž společníkem byl mj. oprávněnou jmenovaný rozhodce), je způsobilým exekučním titulem.

Krajský soud v Praze³²⁹ dospěl k závěru, že rozhodčí doložka, v níž byla jména jednotlivých rozhodců uvedena jen pro vyvolání fiktivního dojmu, že jedna ze zde uvedených osob bude v rozhodčím řízení rozhodovat, ale ve skutečnosti rozhodoval fakticky skrytý rozhodčí soud (o čemž byla oprávněná, na rozdíl od povinného, zpravena) je absolutně neplatná podle § 3 odst. 3 a odst. 5 z. r. ř., resp. podle § 588 o. z. pro rozpor se zákonem a pro narušování veřejného pořádku. Krajský soud v Praze tedy vycházel z toho, že „[a]niž by [...] zabíhal do (zásadně nepřípustného) věcného přezkumu rozhodčího nálezu z hlediska objektivně nedostatečného zkoumání úvěruschopnosti povinného (jak akcentoval soud prvního stupně) a také z hlediska přiznání některých zjevně nemravných nároků, je zřejmé, že celá rozhodčí doložka byla účelovým konstruktem oprávněné a uvedené rozhodčí společnosti s cílem mimosoudního získání zcela vyhovujícího exekučního titulu a další obchodní spolupráce. Nejde tedy jen o podjatost rozhodce, ale o součást systému na výrobu vyhovujících exekučních titulů.“³³⁰ Vzhledem k absolutní neplatnosti rozhodčí doložky proto uzavřel, že rozhodce neměl k vydání rozhodčího nálezu

³²⁸ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2019, č. j. 35 Co 330/2019-286, dostupné z:

https://justice.cz/documents/14569/1865919/35Co_330_2019_10/2cacb9d1-d326-40d5-9176-2b4156fc4cf4

[4. 9. 2022], vycházející ze závěrů usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. 17 Co 23/2019

³²⁹ Usnesení Krajského soudu v Praze, ze dne 8. 8. 2019 č. j. 27 Co 135/2019-296, dostupné z:

<https://www.justice.cz/documents/17929/2180502/Si+1-2020+p%C5%99%C3%ADloha.pdf/66e6b674-644f-4b85-837a-b5746c8ef916> [4. 9. 2022]

³³⁰ Tamtéž

(exekučního titulu) pravomoc, a rozhodčí nález je proto nicotným aktem (paaktem). Jelikož byla exekuce nařízena na podkladě nezpůsobilého exekučního titulu, je třeba ji v celém rozsahu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

Tento závěr považuji za správný, neboť rozhodčí nález, který ve skutečnosti nebyl vydán stranami určeným rozhodcem, navíc za situace, kdy rozhodčí řízení nebylo ani fakticky řádně vedeno, podle mého názoru nemůže představovat způsobilý exekuční titul, na jehož podkladě by mohla být exekuce vedena. V takovém případě je proto nutné poskytnout povinnému ochranu v podobě odmítnutí výkonu takového nezpůsobilého exekučního titulu. Výhodu takového postupu spatřuji rovněž v tom, že exekuční soud navíc v takovém případě bude přihlížet toliko k tomu, zda exekuční titul byl vydán osobou, která k tomu měla pravomoc, a nebude tak nucen exekuční titul přezkoumávat z hlediska jeho souladu s hmotným právem, zejména nebude nucen přezkoumávat soulad rozhodčím nálezem přiznaného plnění s dobrými mravy či dostatečné zkoumání úvěruschopnosti spotřebitele ze strany věřitele.

Lze shrnout, že exekuční judikatura posuzující způsobilost rozhodčích nálezů jakožto exekučních titulů je stále velice živá a dynamická, neboť dosud dochází k dalšímu rozšiřování v úvahu přicházejících důvodů vedoucích k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku nedostatku pravomoci rozhodce k vydání rozhodčího nálezu. Přestože je však podle mého názoru zcela správné poskytovat spotřebiteli zvýšenou ochranu jakožto slabší straně právních vztahů, je nutné zohledňovat, že pro zajištění takové ochrany slouží především instituty v rámci rozhodčího, respektive nalézacího řízení. Považuji proto za velice problematické takovou ochranu v podobě prakticky „druhého“ nalézacího řízení, resp. zákonem neupraveného mimořádného opravného prostředku (v podobě přezkumu mravnosti kontraktčního procesu, sjednaných zajišťovacích institutů, výše smluvních úroků z prodlení či zkoumání úvěruschopnosti) spotřebitelům poskytovat až ve fázi exekučního řízení, a to postupem, který fakticky představuje zásadně nepřipustný věcný přezkum exekučního titulu. Výjimku však podle mého názoru mohou představovat zcela excesivní případy, v nichž exekučním titulem je takový rozhodčí nález, který nepochází z řádného rozhodčího řízení vedeného před stranami určeným rozhodcem, ale který byl vydán v rámci *de facto* „umělého generování“ exekučních titulů zastřeným rozhodčím soudem, o jehož existenci byl informován výlučně oprávněný, a který fakticky představoval jeho dlouholetého obchodního partnera. V tomto případě tak nelze než uzavřít, že rozhodčí řízení fakticky neprobíhalo, rozhodčí nález nebyl vydán stranami určeným rozhodcem, ale toliko administrativním aparátem soukromé společnosti. Takový rozhodčí nález proto nebyl vydán orgánem, který k jeho vydání měl pravomoc, a jako takový nepředstavuje způsobilý exekuční titul; exekuce na jeho podkladě vedená by proto měla být zastavena. Ačkoliv,

jak bylo opakovaně zmiňováno, by důvody zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. neměly být nedůvodně rozšiřovány, domnívám se, že v takto excesivních případech by odmítnutí výkonu takového exekučního titulu mělo být namístě.

3.3.5. Dílčí shrnutí a návrhy de lege ferenda

Problematika exekučních řízení vedených na podkladě exekučního titulu v podobě rozhodčího nálezu ve spotřebitelských sporech je v současné době mimořádně obsáhlá, dynamická, a do značné míry nepřehledná. Přestože zákonodárce s účinností od 1. 12. 2016 přistoupil ke zrušení dosavadní arbitrability majetkových sporů mezi podnikatelem a spotřebitelem, situace na poli exekučních řízení vedených pro vymožení rozhodčích nálezů vydaných přede dnem 1. 12. 2016 se tak bez dalšího samozřejmě nevyřešila. Judikatura v zájmu ochrany povinných-spotřebitelů, s nimiž podnikatel uzavřel před touto změnou právní úpravy rozhodčí smlouvu, do značné míry relativizovala zásadu věcného přezkumu exekučního titulu tím, že postupně dovozovala další okolnosti, při jejichž zjištění je třeba vedení exekuce považovat za nepřipustné a exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit. Mezi tyto okolnosti zařadila jednak neexistenci rozhodčí smlouvy, dále její neplatnost v důsledku netransparentního určení rozhodce, ale i rozporu hlavní smlouvy s dobrými mravy či neposouzení úvěruschopnosti povinného-spotřebitele. Tato judikatura byla podrobena kritice stran jejího nepřipustného prolamování zásadní dělicí čáry mezi nalézacím a vykonávacím řízením, zasahování do pravomocného a vykonatelného exekučního titulu, a nepřipustného narušování právní jistoty a legitimního očekávání oprávněných.

Ačkoliv uvedená judikatura byla motivována legitimním cílem dosáhnout v projednávaných věcech spravedlivého uspořádání odmítnutím výkonu takových exekučních titulů, které byly z různých důvodů exekučními soudy (zejména pro nemravnost přiznaných plnění, obcházení zákona věřiteli, zneužívání silnějšího postavení apod.) shledány za nepřipustné, je nutné si uvědomit dalekosáhlé důsledky takových judikturních závěrů. Je proto třeba si v takových případech položit otázku, zda takový postup exekučních soudů nepřispívá k destrukci systému civilního procesu, stejně jako absolutnímu popření principu právní jistoty, resp. v širším smyslu právního státu jako celku.

V literatuře se můžeme setkat i s názorem, podle něhož je na judikaturu týkající se výkonu rozhodčích nálezů vydaných ve spotřebitelských věcech třeba nahlížet jako na *ad hoc* reakci na nastalou situaci, a ačkoliv je jako taková do značné míry excesivní, nedovozovat z ní komplexní závěry pro celou oblast vykonávacího řízení. Jak uvádí Mádr, podle jeho názoru je třeba „současnou agónii vymáhání rozhodčích nálezů“ vnímat jako určitou specifickou etapu „nestandardního řešení nestandardní situace“, z tohoto důvodu by závěry touto judikaturou

dovozené měly být vyhrazeny výlučně pro tyto specifické případy, a neměly by být rozšiřovány na další, „normální“ exekuce.³³¹

Zamyslíme-li se však nad prvotními důvody, které zapříčinily takto enormní rozmach exekuční judikatury ve „spotřebitelských“ exekučních řízeních vedených pro výkon rozhodčích nálezů, je podle mého názoru nutné pochybení hledat spíše u zákonodárce nežli u moci soudní. Úprava zákona v rozhodčím řízení se totiž ukázala jako značně nevyhovující. Jak bylo zmíněno v předchozích částech práce, zákonodárce původně oblast rozhodčího řízení vedeného mezi spotřebitelem a podnikatelem v zásadě žádným významnějším způsobem (ve smyslu silnější ochrany spotřebitele) nereguloval; po novele provedené zákonem č. 19/2012 Sb. (s účinností od 1. 4. 2012) jej fakticky rozdělil na rozhodčí řízení „spotřebitelská“ a rozhodčí řízení ostatní. Jelikož se ani tato úprava v praxi neosvědčila, došlo k úplnému vynětí majetkových sporů se spotřebiteli z režimu rozhodčího řízení. Vzhledem ke zneužívání institutu určitým zlomkem podnikatelů (zejména na trhu spotřebitelských úvěrů) tak došlo k úplnému zákazu rozhodčího řízení ve spotřebitelských věcech, což nepovažuji za žádoucí. Podle mého názoru by bylo vhodné se inspirovat například úpravou účinnou na Slovensku, kde zákonodárce přistoupil s účinností od 1. 1. 2015 k úplnému vynětí spotřebitelských sporů ze zákona o rozhodčím řízení (zákon č. 244/2002 Z. z.), a přijetí samostatného zákona o spotřebitelském rozhodčím řízení (zákon č. 335/2014 Z. z., o spotřebitel'skom rozhodcovskom konaní).³³² Tímto způsobem reagoval zákonodárce na obdobnou praxi jako v České republice, spočívající v porušování procesních práv spotřebitelů v rozhodčím řízení, nemožnost spotřebitele se vyjádřit k žalobě, nedostatky při doručování spotřebiteli apod.³³³ V tomto zákoně zákonodárce upravil relativně přísné požadavky kladené na rozhodce rozhodující ve spotřebitelských sporech či zakotvil povinnost učinit součástí každé smlouvy o rozhodci uzavírané se spotřebitelem poučení, jehož znění je uvedeno v příloze zákona č. 335/2014 Z. z. apod.³³⁴

Domnívám se, že by bylo jako návrh *de lege ferenda* vhodné uvažovat o přijetí obdobné právní úpravy jako na Slovensku, která by v samostatném zákoně upravila „spotřebitelské“ rozhodčí řízení jako zvláštní druh obecného rozhodčího řízení. V takovém případě by bylo možné využít výhod, které rozhodčí řízení přináší (jako jsou zejména rychlost, odbornost, relativně nižší náklady, odbřemenění justice apod.) i ve sporech mezi podnikateli a spotřebiteli, aniž by tím byla

³³¹ MÁDR, J. Význam procesního prostředí pro vymahatelnost práva. *Komorní listy*, 2019, č. 4, s. 50

³³² ŠKRINÁR, A., ZÁMOŽÍK, J., GEŠKOVÁ, K. *Rozhodcovské konanie a spotrebiteľské rozhodcovské konanie v systéme práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, s. 28-29, dále podrobně na s. 109-162

³³³ ŠKRINÁR, A. Kam kráčaš, rozhodcovské konanie? In: BĚLOHLÁVEK, A. J., KOVÁŘOVÁ, D., HAVLÍČEK, K. (eds.), *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, s. 131-132

³³⁴ Tamtéž, s. 132-135

dotčena ochrana spotřebitelů jako slabší strany, neboť by tím bylo možné zajistit rovnost účastníků rozhodčího řízení, odbornost a nezávislost rozhodců i důvěryhodnost rozhodčího řízení mezi spotřebiteli. Rovněž by tím měla odpadnout výše předestřená problematika zastřených rozhodčích soudů rozhodujících ve spotřebitelských sporech.

3.4. Věcný přezkum exekučního titulu je-li jím rozhodnutí soudu

V předchozích částech se tato práce věnovala rozboru přípustnosti a rozsahu věcného přezkumu exekučních titulů ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti a rozhodčího nálezu. U prvně jmenovaného bylo řečeno, že věcný přezkum takového exekučního titulu lze považovat za výjimečně přípustný vzhledem k mimořádným okolnostem spočívajícím v absenci mechanismů kontroly jeho souladu s hmotným právem v souladu s ústavní zásadou práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 LZPS. V případě exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezu bylo uvedeno, že ač judikatura (byť nikoli výslovně) fakticky věcný přezkum takového exekučního titulu připustila, vždy tak činila tím způsobem, že závěr o jeho případném nesouladu s hmotným právem (zejm. pro nemravnost přiznaného plnění, neposouzení úvěruschopnosti apod.), promítla do závěru o nedostatku pravomoci jmenovaného rozhodce (ke kritice tohoto postupu však srov. kapitoly 3.3.3 a násl.). Dovedla tedy nezpůsobilost rozhodčího nálezu jako exekučního titulu z té skutečnosti, že exekuční titul nevydala osoba, která k tomu byla způsobilá (měla k tomu pravomoc).

V případě exekučního titulu ve formě rozhodnutí soudu však tyto závěry aplikovat zjevně nelze. Samotná možnost věcného přezkumu takového exekučního titulu by proto měla být *a priori* nepřípustná, neboť v tomto případě nelze shledat nedostatky spočívající v absenci kontrolních mechanismů jeho souladu s hmotným právem (neboť nalézací řízení, z něhož exekuční titul ve formě rozhodnutí soudu pochází, je ovládáno principy spravedlivého procesu, stejně tak v případě soudního rozhodnutí není možné dovést, že by takový exekuční titul byl „*součástí celkového obchodního konstruktů poškozujícího zájmy povinného*“,³³⁵ v důsledku čehož by byl dán nedostatek pravomoci orgánu k jeho vydání obdobně jako v případě rozhodčích nálezů.

V právním státě by mělo být bez dalšího vycházeno z předpokladu, že soud v nalézacím řízení před vydáním rozhodnutí v souladu s principy spravedlivého procesu projednávanou věc na základě zjištěného skutkového stavu řádně posoudil, a jeho rozhodnutí tak je s hmotným právem v souladu. Tato skutečnost je v platném právu podpořena existencí řádných, příp. mimořádných opravných prostředků, které umožňují odstranění případně vadného rozhodnutí. Věcný přezkum takového exekučního titulu by proto v úvahu vůbec přicházet neměl, a to za žádných okolností.

³³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1858/2020

Přezkum exekučního titulu exekučním soudem by se proto měl omezit na posouzení vykonatelnosti předkládaného exekučního titulu či věcné legitimace účastníků, tj. pouze na předpoklady formální.

3.4.1. Výkon soudního rozhodnutí jako popření principů právního státu

Uvedené závěry o nemožnosti věcného přezkumu exekučního titulu ve formě soudního rozhodnutí do značné míry relativizoval Ústavní soud v nálezu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16. V něm dospěl k přesvědčení, že i v případě je-li exekučním titulem soudní rozhodnutí, je možné k jeho věcnému přezkumu ve fázi exekučního řízení přistoupit, a výkon takového exekučního titulu odmítnout. Ke zkoumání opodstatněnosti hmotněprávního nároku až ve fázi exekučního řízení lze podle Ústavního soudu přistoupit ve výjimečných, svou povahou mimořádných případech, kdy by výkon takového rozhodnutí „*znamenal popření základních principů právního státu.*“³³⁶ Takto mimořádné okolnosti spatřoval v projednávané věci Ústavní soud v tom, že nalézací soud uložil žalovanému, který byl osobou těžce zdravotně postiženou (držitelem průkazu ZTP/P), povinnost zaplatit cenu jízdného vč. smluvní pokuty za údajnou „černou jízdu“, tj. využití městské hromadné dopravy bez platného jízdního dokladu, a to za situace, kdy žalovaný jakožto držitel průkazu ZTP/P měl nárok na dopravu bezplatnou. V exekučním řízení byla tak následně vůči povinnému vymáhána povinnost, která mu podle hmotného práva ani vzniknout nemohla. Takovou situaci označil Ústavní soud za absurdní a v právním státě nepřipustnou. Dovodil proto, že exekuci, která byla na základě takového exekučního titulu vedena, je proto třeba podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit, neboť je nutné zohlednit specifické okolnosti projednávané věci, a mimořádně připustit až ve fázi exekučního řízení přezkum opodstatněnosti hmotněprávního nároku oprávněného. Nadto uvedl, že tomuto závěru přitom nebrání ani skutečnost, že povinný se mohl (a měl) bránit již ve fázi řízení nalézacího, a dokonce ani to, že proti rozhodnutí nepodal opravné prostředky.³³⁷ K obdobným závěrům dospěl Ústavní soud i v nálezech ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. II. ÚS 2357/16 a ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 2456/16.

Z uvedeného závěru tedy vyplývá, že ačkoliv existoval pravomocný a vykonatelný exekuční titul v podobě rozsudku nalézacího soudu, který nebyl cestou opravných prostředků odklizen, Ústavní soud dovodil povinnost exekučního soudu k návrhu povinného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. tento exekuční titul přezkoumat, a to z hlediska jeho souladu s hmotným právem. Pakliže exekuční soud po tomto přezkumu shledá, že hmotněprávní

³³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16

³³⁷ Srov. zejm. body 12-17 odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16

nárok oprávněného není dán, je povinen exekuci zastavit, neboť nelze připustit takový výkon rozhodnutí, který by popíral základní principy právního státu.

Tento závěr považuji za značně kontroverzní. Na jednu stranu lze sice Ústavnímu soudu přisvědčit v tom, že uložení povinnosti nahradit cenu jízdného vč. smluvní pokuty za jízdu v městské hromadné dopravě bez platného jízdního dokladu osobě těžce zdravotně postižené, která má nárok na přepravu bezplatnou, lze označit za nespravedlivé. Naproti tomu je však nutné zohlednit skutečnost, že nárok žalobce (později oprávněného) byl již jednou posuzován obecným soudem v nalézacím řízení. Žalovaný přitom nevyužil možností obrany v řízení před soudem prvního stupně (tj. netvrdil ani neprokázal svůj nárok na bezplatnou dopravu), proti rozsudku nepodal opravné prostředky, a svou obranu koncentroval až do řízení exekučního. Jak bylo opakovaně zmiňováno, exekuční řízení slouží k nucenému vymožení dobrovolně nesplněné povinnosti uložené vykonatelným exekučním titulem, není v něm proto místo pro opětovný přezkum hmotněprávního nároku oprávněného. Nadto dochází rovněž k relativizaci právní moci exekučního titulu a narušení právní jistoty oprávněného.

Jak konstatoval Svoboda³³⁸, pokud povinný zaviněně netvrdil a neprokazoval rozhodné skutečnosti již v řízení nalézacím (přičemž taková rozhodující okolnost v podobě nároku na bezplatnou dopravu zjevně nebyla nalézacímu soudu známa), pak z toho nelze usuzovat na zjevnou nespravedlnost, která by musela být odstraněna postupem podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., tj. zastavením exekuce. Jedním z principů právního státu je rovněž zásada *vigilantibus iura scripta sunt*, tj. právo svědčí bdělým (resp. každý je povinen si střežit svá práva). Domnívám se proto, že uvedený závěr Ústavního soudu o možnosti věcného přezkumu soudního rozhodnutí jako exekučního titulu by proto mohl obstát pouze a výlučně za předpokladu, že bude vykládán přísně restriktivně a bude tak vyhrazen skutečně jen pro naprosto mimořádné případy, v nichž se nalézací soud dopustil zjevného excesu, a nebude tak pojmán jako běžné pravidlo, v jehož důsledku budou exekuční soudy potenciálně oprávněny (a dokonce i povinny) věcně přezkoumávat každý exekuční titul ve formě soudního rozhodnutí.

Argumentaci mimořádnými okolnostmi zachoval Ústavní soud rovněž v recentním nálezu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20, v němž posuzoval případ stěžovatelky, která byla jako nezletilá hospitalizována v důsledku psychického onemocnění v psychiatrické léčebně, za což jí byl vyměřen regulační poplatek 60 Kč denně, přičemž celková výše dluhu za rozhodné období činila 4,5 tisíce Kč. Jelikož stěžovatelka dlužnou částku neuhradila (a neučinili tak ani její zákonní zástupci), domáhala se žalobkyně přiznání nároku v nalézacím řízení. V tomto řízení zastupovala

³³⁸ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 255

žalovanou (stěžovatelku) jako opatrovnice její matka, neboť žalovaná (tehdy již zletilá) byla v důsledku duševní poruchy, která nebyla jen přechodného rázu, zbavena způsobilosti k právním úkonům. Opatrovnice však zůstala v řízení zcela nečinná, nalézací soud proto vydal rozsudek, jímž uložil žalované povinnost regulační poplatky vč. příslušenství zaplatit. Povinnost uložená tímto exekučním titulem byla následně proti stěžovatelce vymáhána exekučně. Ústavní soud dospěl k závěru, že povinnost, která byla exekučním titulem stěžovatelce uložena, znamenala s přihlédnutím k okolnostem daného případu zásadní vadu exekučního titulu. Jeho výkon by vedl ke „zjevné nespravedlnosti“, resp. v celkovém důsledku k zásahu do ústředních principů právního státu³³⁹; exekuci na jeho podkladě vedenou proto bylo namíste podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

Rovněž v tomto případě tedy Ústavní soud shledal naplnění oněch mimořádných, výjimečných okolností, které mohou zásah do pravomocného a vykonatelného exekučního titulu ve formě rozhodnutí nalézacího soudu legitimizovat a vést k zastavení exekuce pro nepřipustnost, a to přesto, že Ústavní soud se v uvedeném nálezu dokonce výslovně k zásadě zákazu věcného přezkumu exekučního titulu přihlásil. Konkrétně Ústavní soud uvedl, že *„se s uvedenou doktrínou o (zásadní) nemožnosti přezkumu exekučního titulu až v exekučním řízení ztotožňuje. Z exekuce nelze činit další nalézací řízení, v němž má soud zkoumat do podrobností, co vedlo nalézací soud k vydání exekučního titulu. K základním povinnostem právního státu patří i to, že musí umět zajistit rychlou a efektivní ochranu právům, jejich vymahatelnost, což bez nekompromisně vedené exekuce není možné. Proto je často obtížné hovořit ve vztahu k exekuci a jen ve vztahu k povinnému o "zjevné nespravedlnosti", neboť právě při exekuci vedené v právním státu platí, že "když se kácí les, létají třísky". Navíc se začal pojem zjevné nespravedlnosti běžně používat výlučně ve vztahu k povinnému, a nikoliv též ve vztahu k oprávněnému. Pro oprávněného je totiž zjevně nespravedlivé, nedočká-li se vymožení exekučního titulu proti vůli toho, kdo před tím porušil celou řadu povinností. Přesto však (zcela výjimečně) zjevně nespravedlivé situace mohou nastat pro povinného (až) i v exekučním řízení. A právě proto obsahuje procesní předpis zmírňující (moderační) ustanovení v podobě § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (podtrženo L.H.), které je součástí procesního předpisu od prvního dne jeho účinnosti (1. 4. 1964) a které umožňuje soudu, aby zjevným nespravedlnostem zamezil a aby zastavil výkon rozhodnutí v mimořádných případech. Hodnota právní jistoty oprávněného tedy není absolutní. Účelem § 268 odst. 1 písm. h) občanského*

³³⁹ Ústavní soud konkrétně uvedl, že „[s] principy právního státu totiž přímo souvisí i to, jak se stát postará o své objektivně "slabé" občany, mezi které stěžovatelka nepochybně patřila a patří. Jen obtížně si lze představit slabšího účastníka soudního řízení, než byla stěžovatelka, která nemohla objektivně ovlivnit vývoj svého onemocnění, své rozumové schopnosti a způsob chování své zákonné zástupkyně, která se nestarala o její práva a neplnila své zákonné povinnosti.“

soudního řádu je poskytnout obecným soudům možnost zvážit, zda mimořádné zájmy povinného na zastavení exekuce nepřevažují nad zachováním právní jistoty (legitimního očekávání) oprávněného“

Podle mého názoru výše předestřený závěr Ústavního soudu podněcuje zejména dvě problematické otázky. Tou první je možnost (případně dokonce povinnost?) exekučního soudu přistoupit v rámci řízení o zastavení exekuce *de facto* k provádění testu proporcionality, v němž bude zvažovat jednotlivé okolnosti dané věci a rozhodovat, jakému zájmu (zda zájmu oprávněného či povinného) dá v projednávaném případě přednost, tj. zda exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastaví či nikoli.³⁴⁰ Je však otázkou, zda takový postup nepřispívá právě spíše k tomu, aby se výjimečně (mimořádně) přípustný věcný přezkum exekučního titulu, nestal spíše pravidlem, nežli výjimkou. Podle mého názoru je totiž nutné vždy vycházet z premisy, že opodstatněnost nároku přiznaného exekučním titulem v podobě soudního rozhodnutí byla již postavena najisto nalézacím soudem, který exekuční titul vydal, a v exekučním řízení není místo pro to, aby exekuční soud v jednotlivých projednávaných věcech zvažoval, jakému zájmu dá přednost. Aplikace § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku přezkumu opodstatněnosti nároku z pohledu hmotného práva by v případě exekučních titulů ve formě soudních rozhodnutí měla být (pokud vůbec) vyhrazena pro naprosto excesivní případy, u nichž je rozpor se základními zásadami demokratického právního státu naprosto zjevný. I v takovém případě však stále přetrvává riziko nedostatečné předvídatelnosti judikatury a zásah do legitimního očekávání oprávněného, neboť je zřejmé, že kategorie „výkonu rozhodnutí v rozporu se zásadami právního státu“ je velice neurčitá a potenciálně relativně široká. Pravidelná, až automatická aplikace principu proporcionality exekučními soudy zvažující v každém jednotlivém případě zájmy oprávněného a povinného by pak princip právní jistoty popřela docela.

Za druhý problematický bod lze podle mého názoru označit Ústavním soudem avizovanou aplikaci ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. jako „moderačního“ ustanovení. V tomto případě se však nejednalo o první rozhodnutí Ústavního soudu, v němž by se tato myšlenka nahlížet na ustanovení zakotvující důvod zastavení exekuce pro nepřípustnost jako na oprávnění exekučního soudu moderovat přiznané plnění, objevila.

³⁴⁰ Ústavní soud v citovaném nálezu vyjmenoval v úvahu přicházející okolnosti, které je exekuční soud povinen zvážit. Jsou jimi 1) samotné hmotněprávní jednání účastníků řízení, 2) procesní vývoj projednávané věci, 3) charakter subjektu oprávněného a povinného (např. zda se jedná o podnikatele, příp. spotřebitele), 4) konkrétní důsledky zastavení exekuce pro oprávněného a povinného, 5) okolnosti nezávislé na vůli oprávněného a povinného (podle Ústavního soudu se může jednat např. o zdravotní handicap či tragédii v rodině), a 6) jakou měrou účastníci přispěli k okolnostem zakládající důvod zastavení exekuce pro její nepřípustnost.

3.4.2. Zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) jako „moderační“ ustanovení?

Za nejvýznamnější rozhodnutí Ústavního soudu, v němž bylo dovozeno oprávnění (resp. dokonce povinnost) exekučního soudu moderovat výši exekučně vymáhaného příslušenství přiznaného exekučním titulem aplikací ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. ve spojení s § 268 odst. 4 o. s. ř. lze v tomto směru podle mého názoru považovat náleze ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, jež byl v odborné literatuře označen dokonce za „přelomový“.³⁴¹ Ústavní soud v něm posuzoval ústavní stížnost povinného, kterému byla rozsudkem pro zmeškání uložena nalézacím soudem povinnost zaplatit částku ve výši 25 000 Kč se smluvním úrokem z prodlení ve výši 1 % denně od okamžiku prodlení do zaplacení. V důsledku takto vysokého úroku z prodlení byla po povinném v exekuci vymáhána částka přesahující 900 tisíc Kč, což povinný považoval za nemravné a neústavní. Ústavní soud v souladu s výše uvedenými judikaturními závěry uvedl, že exekuční soud je oprávněn posuzovat, zda exekuční titul netrpí zásadními vadami. Uzavřel však, že takovými vadami je třeba rozumět také překročení maximální hranice výše úroků z prodlení; jinými slovy, že zásadní vadou exekučního titulu je přiznání úroků z prodlení ve výši, kterou již nelze považovat za souladnou s ústavním pořádkem.³⁴² V takovém případě je třeba exekuci pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit, ovšem pouze *v té části*, v níž jsou tyto nepřiměřeně vysoké úroky z prodlení vymáhány (§ 268 odst. 4 o. s. ř.). Skutečnost, že vymáhané plnění bylo oprávněnému přiznáno exekučním titulem ve formě soudního rozhodnutí, tedy že nalézací soud neústavnost požadovaného příslušenství nerozpoznal (případně neshledal), přitom podle Ústavního soudu nemůže na věci nic změnit, stejně jako skutečnost, že povinný měl a mohl nemravnost či dokonce protiústavnost požadovaného nároku v nalézacím namítat, resp. že zůstal nečinný (nepodal ani opravné prostředky, které měl k dispozici) a svou obranu snesl až v návrhu na zastavení exekuce.

Uvedený náleze vzbudil značnou vlnu kritiky jak ze strany odborné veřejnosti, tak od exekučních soudů. Například kolegium předsedů krajských soudů upozornilo na to, že Ústavní soud v uvedeném nálezu opomíjí, že jedním z principů právního státu je rovněž právní jistota, jejíž mimořádně významnou součástí je závaznost pravomocných soudních rozhodnutí; pro jejich změnu či zrušení přitom právní řád vymezuje k tomu určené prostředky (systém opravných prostředků). Pakliže nebude plněno dobrovolně, musí právní stát zajistit, aby pravomocným

³⁴¹ KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 281

³⁴² Navzdory tomu Ústavní soud žádnou „ústavně přípustnou“ hranici úroků z prodlení nestanovil, když takovou úvahu ponechal v souladu se zásadou subsidiarity ústavních stížností obecným soudům.

a vykonatelným exekučním titulem přiznané plnění bylo exekučně vymoženo.³⁴³ Podle Kučery pak Ústavní soud tímto závěrem dokonce prolamuje zásady exekučního řízení.³⁴⁴ S tím lze souhlasit, podobně jako s tím, že tímto postupem by bylo možné relativizovat řadu pravomocných a vykonatelných soudních rozhodnutí a nadto nadměru zatížit agendu exekučních soudů.³⁴⁵

Závěr o oprávněnosti exekučního soudu „moderovat“ příslušenství pohledávky přiznané soudním rozhodnutím, které je ve věci exekučním titulem, byl však navzdory jeho zásadní kritice převzat i do judikatury Nejvyššího soudu, a to především usnesením Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020.³⁴⁶ Podobně jako nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3194/18 se však jedná o usnesení značně kontroverzní. V projednávaném případě byla povinnému v nalézacím řízení uložena rozsudkem povinnost uhradit vedle jistiny rovněž smluvní úrok z prodlení ve výši 1 % denně (shodně jako v nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3194/18). Povinný se proti výši smluvního úroku z prodlení bránil (až) v rámci exekučního řízení, když navrhl částečné zastavení exekuce právě v rozsahu exekučním titulem přiznaného smluvního úroku z prodlení ve výši 1 % denně, a to z důvodu tvrzené protiústavnosti jeho výše. Krajský soud v Praze jako soud odvolací přitom povinnému částečně vyhověl, když změnil rozhodnutí soudu prvního stupně (kterým byl návrh povinného na zastavení exekuce zamítnut), tak, že exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. ve spojení s § 268 odst. 4 o. s. ř. v rozsahu vymáhaného úroku z prodlení ve výši 0,8 % zastavil, a ve zbylé části rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Nejvyšší soud dovolání proti usnesení Krajského soudu v Praze zamítl, neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu shledal bezvadným. Nejvyšší soud přitom vycházel právě ze závěrů, které Ústavní soud přijal ve zmiňovaném nálezu sp. zn. II. ÚS 3194/18, podle něhož je úkolem obecných soudů stanovit přiměřenou (resp. ústavní) výši smluvních úroků z prodlení, a ve zbylém rozsahu (tj. co do zbývajících „neústavní výše“ úroků z prodlení) exekuci zastavit. Kvitoval přitom, že se odvolací soud v napadeném usnesení zabýval přiměřeností sjednaného úroku z prodlení vzhledem ke konkrétním okolnostem jeho sjednání, příčinami prodlení povinného i dopady na jeho osobu atp., a na základě takového komplexního přezkumu nároku oprávněného dospěl k závěru, že úrok z prodlení ve výši 1 % denně je v rozporu s principy právního státu, když vzhledem

³⁴³ ŠRÁMEK, D. Kolegium předsedů krajských soudů kritizuje nález ÚS ohledně nepřiměřenosti exekucí [online]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/06/kolegium-predsedu-krajskych-soudu-kritizuje-nalez-us-ohledne-neprimerenosti-exekuci/> [4. 9. 2022]

³⁴⁴ KUČERA, Z. Osud vymáhané pohledávky po skončení exekuce. Část II. *Soukromé právo*. Praha, č. 10, 2020, s. 6-7

³⁴⁵ KADLECOVÁ, E.: Otevřela se Pandorina skříňka věcného přezkumu exekučních titulů v exekučním řízení: To ukáže až čas [online]. 23.7.2019. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/otevrela-se-pandorina-skrinka-vecneho-prezkumu-exekucnich-tituluv-exekucnim-rizeni-to-ukaze-az-cas> [25. 9. 2022]

³⁴⁶ Ústavní stížnost proti tomuto usnesení byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 18. 11. 2020, sp. zn. I. ÚS 2676/20

k hmotněprávní povaze uvedeného závazku (v daném případě se jednalo dlužné nájemné) považoval za přiměřený smluvní úrok z prodlení ve výši 0,2 %.

„Exekuční“ senát Nejvyššího soudu (senát 20 Cdo) navrhl toto usnesení k publikaci v tzv. Zelené sbírce (Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu), a to s následující právní větou: „*Výkon rozhodnutí (exekuci) lze částečně zastavit podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ ohledně příslušenství pohledávky, jestliže soud dospěje k závěru, že rozhodnutím soudu v nalézacím řízení přiznané příslušenství pohledávky odporuje zásadám demokratického státu.*“³⁴⁷ Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu však podrobilo usnesení značné kritice, a k publikaci ve sbírce jej neschválilo.³⁴⁸ Uvedené usnesení se stalo terčem kritiky i ze strany odborné veřejnosti, a to podle mého názoru nanejvýš oprávněně. Například Lavický označil myšlenku „moderace“ exekučních titulů ze strany exekučních soudů za „*cestu vedoucí k destrukci samotných základů exekučního práva.*“³⁴⁹ Uvedenému usnesení vytýkal mimo jiné i to, že své nosné důvody opírá téměř výlučně toliko o judikaturu Ústavního soudu, a nikoli o znění právních norem, stejně tak pomíjí názory odborné literatury. Je přitom zcela nepochybné, že posuzuje-li exekuční soud přiměřenost exekučním titulem přiznané výše smluvního úroku z prodlení, provádí věcný přezkum exekučního titulu, tj. jeho souladu s hmotným právem.³⁵⁰ Naopak Svoboda se domníval, že se v daném případě o věcný přezkum nejedná, resp. nejedná se dokonce ani *stricto sensu* o „moderaci“ exekučního titulu, ale pouze o to, že v zájmu zachování legitimacy civilního soudnictví musí být výkon „zcela zjevně nepřiměřené“ povinnosti exekučním soudem odmítnut, a to i tehdy, byla-li tato povinnost uložena pravomocným a vykonatelným soudním rozhodnutím. Nalézací a vykonávací řízení tvoří „vyšší celek“, a nelze je proto tak striktně oddělovat.³⁵¹

Osobně se domnívám, že závěry Nejvyššího soudu v usnesení sp. zn. 20 Cdo 1655/2020 nemohou obstát, a ztotožňuji se tak se shora předestřeným závěrem o možných důsledcích takového postupu v podobě zásahu do ústředních principů exekučního řízení. I pokud bychom totiž připustili oprávnění exekučního soudu v naprosto mimořádných případech (v nichž se nalézací soud dopustil zjevného excesu), odmítnout výkon rozhodnutí, který by znamenal popření základních principů právního státu³⁵², nelze podle mého názoru v žádném případě umožnit, aby docházelo k zásahu do samotného obsahu exekučního titulu prostřednictvím jakési „moderace“

³⁴⁷ VOJTEK, P. Přehled rozhodnutí NS nepřijatých v roce 2021 do Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. *Soudní rozhledy*, 2022, č. 2, s. 39

³⁴⁸ SVOBODA, K. Kolegium NS nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím?. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 3, s. 78

³⁴⁹ LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 186

³⁵⁰ Tamtéž, s. 188

³⁵¹ SVOBODA, K. Kolegium NS nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím?. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 3, s. 79

³⁵² Formou zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

přiznaného příslušenství pohledávky.³⁵³ Úvaha o tom, jakou část z exekucním titulem přiznaného úroku z prodlení ve výši 1 % denně z dlužné částky je třeba s přihlédnutím k hmotněprávnímu závazku povinného a oprávněného, okolnostem sjednání, dopadům na osobu povinného atd., považovat za „ústavní“, resp. „přiměřenou“, a jakou nikoli, do řízení o zastavení exekuce podle mého soudu v žádném případě nepatří, takovou otázkou se může zabývat výlučně nalézací soud. Nadto se domnívám, že se Nejvyšší soud dostatečným způsobem nevypořádal ani s otázkou, zda stanovení přiměřené výše smluvního úroku z prodlení v daném případě ve výši 0,2 % denně nevykazuje prvky svévole; z jakého důvodu nebyla přiměřenou shledána například výše úroku z prodlení 0,3 % denně z dlužné částky? Případně byla by výše 0,1 % denně naopak, vzhledem k povaze hmotněprávního závazku účastníků exekucního řízení, nepřiměřeně nízká?

Ačkoliv tak obě uvedená rozhodnutí podnítila hlasitou kritiku a jejich obsah lze hodnotit velice skepticky, vrcholné články soudní soustavy u těchto velice problematických závěrů setrvaly. Nejvyšší soud tak v dalším rozhodnutí uvedl, že je povinností odvolacího soudu „*aby zvážil, zda a do jaké míry je vymáhání plnění přiznaného exekucním titulem ve formě rozsudku na jistotě a zejména na příslušenství pohledávky skutečně v rozporu se zásadami demokratického právního státu. Právě uvedená úvaha neznamená věcný přezkum exekucního titulu (například mravnosti přisouzeného plnění z pohledu hmotného práva) v řízení o zastavení exekuce (resp. rozhodnutí o exekucním návrhu), ale omezuje se pouze na zjištění, do jaké míry je v daném případě zcela nepřípustné (v rozporu se zásadami demokratického právního státu), aby exekucní titul ve formě rozhodnutí nezávislého soudu byl zcela nebo zčásti (například ohledně celého příslušenství) naplněn. Tuto úvahu přitom musí provést soud z úřední povinnosti (tedy i bez návrhu povinného)*“.³⁵⁴ Shodně judikoval Nejvyšší soud například v recentním usnesení ze dne 4. 8. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1983/2021.

Je patrné, že Nejvyšší soud tak zachoval stávající judikaturní linii velice restriktivního výkladu pojmu věcného přezkumu exekucního titulu, když za věcný přezkum nepovažuje ani zkoumání otázky, zda exekucním titulem přiznané plnění ve formě příslušenství není z pohledu hmotného práva nemravné. Podle Svobody je totiž nutné rozlišovat mezi věcným přezkumem exekucního titulu a otázkou, zda výkon takového rozhodčího titulu je souladný s „demokratickým právním řádem“; jde-li totiž o situaci druhou, exekucní soud nezkoumá soulad exekucního titulu s hmotným právem, ale to, jestli „*jeho exekuce za aktuálních okolností, s přihlédnutím k osobám*

³⁵³ Jak uvádí Lavický, navrhované znění právní věty usnesení sp. zn. 20 Cdo 1655/2020, hovořilo o „příslušenství pohledávky“, tj. kategorii širší než dosud hodnocené smluvní úroky z prodlení (srov. LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekucního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 190).

³⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1858/2020

oprávněného a povinného a ke vzniku exekučního titulu a vzhledem k tomu, co přesně (kolik) má být vykonáno, je či není v souladu se základním vnímáním spravedlnosti a přiměřenosti demokratického právního státu.³⁵⁵ I přes tuto, podle mého názoru relativně vratkou, konstrukci však setrvávám na závěru, že se o věcný přezkum exekučního titulu jedná. Jakkoli je tak možné vést polemiky nad tím, zda by exekuční soud měl mít oprávnění zastavit exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v naprosto mimořádných případech, v nichž exekuční titul ve formě soudního rozhodnutí bude shledán za natolik vadný, že principy právního státu neumožňují jeho výkon, není podle mého názoru sporu o tom, že v takovém případě by exekuční soud prováděl přezkum oprávněnosti hmotněprávního nároku, tedy jinými slovy věcný přezkum exekučního titulu. Stejně tak není možné akceptovat, aby exekuční soud zasahoval do pravomocného a vykonatelného exekučního titulu určitou „moderací“ přiznaného plnění v podobě příslušenství pohledávky (či dokonce samotné jistiny).

Vzhledem k tomu, jakým způsobem se Ústavní a Nejvyšší soud postavil k hodnocení otázky „zjevné nespravedlnosti“, v důsledku níž je možné exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit, upozorňovala odborná veřejnost na významné nebezpečí rozšiřování důvodů, pro které bude možné věcný přezkum exekučního titulu provádět. Jakkoli jimi v posuzovaných věcech byla především nemravná výše exekučním titulem přiznaného příslušenství, upozorňuje například Mádr, že do budoucna nemusí zůstat jen u zjevné nespravedlnosti v podobě nemravných úroků. „Přijdou námitky dalších vad nalézacího řízení představovaných například neprovedením některých důkazů, nesprávným zhodnocením některých důkazů, chybným právním posouzením věci, přičemž jistě nelze vyloučit, že v některých věcech skutečně k takové vadě mohlo dojít a mohla vést k nesprávnému rozhodnutí, jehož vykonání by představovalo zjevnou nespravedlnost.“³⁵⁶

Možná právě tato hrozba v podobě vize budoucího nepřipustně širokého věcného přezkumu exekučního titulu vedla k tomu, že v recentním usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2022, sp. zn. 20 Cdo 104/2022 „exekuční“ senát konstatoval, že „[n]a jedné straně totiž stojí téměř bezvýjimečná potřeba respektu k pravomocnému a vykonatelnému exekučnímu titulu ve formě rozhodnutí soudu, na straně druhé nutnost zabránit nucenému průchodu zcela zjevného a s ohledem na okolnosti případu a poměry účastníků zásadního bezpráví. Nelze tedy jinak, než při řešení konkrétní posuzované situace provést tzv. test proporcionality. [...] V poměrech rozhodování o návrhu na zastavení exekuce půjde o posouzení, zda v daném případě je přiměřené zastavit exekuci vykonatelného rozhodnutí soudu, o němž bylo dodatečně zjištěno, že je v rozporu s hmotným právem, a tím de facto setřít rozdíl mezi nalézacím a vykonávacím řízením. Nadužívání

³⁵⁵ SVOBODA, K. Věcný přezkum exekučního titulu v exekuci. *Soudní rozhledy*, 2020, č. 11-12, s. 363

³⁵⁶ MÁDR, J. Význam procesního prostředí pro vymahatelnost práva. *Komorní listy*, 2019, č. 4, s. 50

takového postupu by totiž bylo v rozporu s principem právního státu a potřebou respektu k pravomocným a vykonatelným rozhodnutím nalézacích soudů (podtrženo L. H).“ Z uvedeného je možno usuzovat, že Nejvyšší soud vyslyšel kritiku ze strany odborné veřejnosti a exekučních soudů stran nepřípustně se rozšiřujícího věcného přezkumu exekučních titulů ve formě soudních rozhodnutí, když uvedl, že i zastavování exekucí v důsledku faktického věcného přezkumu exekučních titulů může být zásahem do ústředních principů právního státu. Je však otázkou, zda uvedené směřování Nejvyššího soudu směrem k restriktivnímu přístupu k zastavování exekuce pro nepřípustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu bude zachováno i nadále.

3.4.3. Dílčí shrnutí

Dovozením oprávněnosti věcného přezkumu exekučního titulu ve formě rozhodnutí soudu došlo k zásadnímu zásahu do výchozích principů exekučního řízení. Byl tak završen judikaturní vývoj, který postupně rozšiřoval rozsah výkladu a aplikace ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. směrem k možnosti přezkoumávat exekuční titul z pohledu hmotného práva. Ústavní soud nejprve oprávněnost takového postupu exekučního soudu dovozoval ve zcela mimořádných případech, v nichž shledal naplnění kritérií zjevné nespravedlnosti, především vzhledem ke zranitelnosti osob povinných (osoba těžce zdravotně postižená, osoba stížená duševní poruchou, navíc v době vzniku dluhu nezletilá). Možnost zastavit exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. vedenou na podkladě takových vadných exekučních titulů, byť ve formě soudních rozhodnutí, proto sice představovala vykročení ze zásad exekučního řízení, avšak tento postup bylo možné do určité míry legitimizovat právě nutností poskytnout ochranu povinným za takto mimořádných okolností.

Překročením pomyslného Rubikonu pak bylo dovození výkladu § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. jako moderačního ustanovení, jehož aplikací je možné zasáhnout do obsahu exekučního titulu ve formě soudního rozhodnutí tím, že posoudí-li exekuční soud část přiznaného plnění jako zjevně nemravné, exekuci v tomto rozsahu zastaví (§ 268 odst. 4), a to především v případě přiznaného příslušenství pohledávky (zejm. úroků z prodlení). Takové posouzení přitom exekuční soud činí bez ohledu na to, že souladem přiznaného plnění s dobrými mravy se měl zabývat soud již v nalézacím řízení. Rozhodná rovněž není ani případná pasivita povinného, který nevyužil prostředků obrany, které mu právní řád nabízí, tj. proti nároku v nalézacím řízení nebrojil, ani nepodal opravné prostředky. Judikatura nadto setrvala na závěru, že o věcný přezkum exekučního titulu se v takovém případě nejedná, neboť exekuční soud posuzuje pouze to, zda výkon exekučního titulu za daných okolností nezasáhne do principů právního státu, jinými slovy zda jeho výkon může být v právním státě připuštěn.

Uvedené závěry byly podrobeny rozsáhlé kritice, která akcentovala zejména riziko zásahu do právní jistoty a s ní související hrozbu potenciální relativizace závaznosti pravomocných rozhodnutí soudu. Byť nelze absolutně vyloučit vydání soudního rozhodnutí, které bude obsahovat zásadní vady, k jeho odstranění či změně slouží právním řádem zakotvený systém opravných prostředků, který může takové vady zhojit. Pokud jich povinný nevyužije a zůstane pasivní, neměla by mu být dodatečná ochrana poskytována až v řízení exekučním, nadto tím způsobem, že exekuční soud zasáhne do obsahu exekučního titulu a „moderuje“ výši přiznaného plnění. Bylo rovněž upozorněno na riziko možného rozšiřování namítaných vad exekučního titulu, neboť v budoucnu by mohli povinní kromě nemravnosti výše přiznaného plnění argumentovat též dalšími vadami, které v nalézacím řízení nastaly, čímž by se z řízení o zastavení exekuce stal fakticky další opravný prostředek, což nelze považovat za přípustné.

V současné době je však možné v judikatuře pozorovat určitý pozitivní trend směřující k postupnému odklonu od nepřípustného věcného přezkumu exekučního titulu, v jehož rámci je zdůrazněna potřeba respektovat právní moc exekučního titulu ve formě soudního rozhodnutí, a dále zachovávat zásadní dělicí linii mezi řízením nalézacím a vykonávacím.

4. Zastavení již skončené exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu

Jak bylo předestřeno v předchozích částech práce, nastavený judikurní „trend“ rozšiřování okolností vedoucích k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je stále aktuální a neustále tak dochází k posouvání pomyslné hranice exekuční judikatury směrem od původně absolutně nepřipustného věcného přezkumu exekučního titulu (byť i zde je možné postřehnout jistý pozitivní trend, jak bylo uvedeno v závěru předchozí části).

Potvrzením toho, že judikaturou takto nastavený směr, byť byl v odborné literatuře opakovaně kritizován (srov. kapitolu 3), nebude zřejmě v nejbližší době zásadně opuštěn, je podle mého názoru aktuální judikatura Nejvyššího a Ústavního soudu, která se vyjádřila vstřícně k možnosti exekučního soudu zastavit i takovou exekuci, která již neběží, přičemž pověření soudnímu exekutorovi k vedení exekuce v takovém případě již zaniklo v souladu s § 51 e. ř. Cílem této kapitoly je proto stručně nastínit další judikurní vývoj týkající se zastavování exekucí podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu, navazujícího na závěry učiněné v předchozí kapitole. Uvedené podle mého názoru svědčí o tom, že exekuční judikatura v této oblasti je stále velice živá a překotně se vyvíjející.

4.1. Zastavení exekuce již skončené vymožením

Jak bylo podrobně rozebráno v předchozí části práce, judikatura vrcholných článků soudní soustavy dovedla řadu okolností umožňujících exekučnímu soudu přistoupit k zastavení exekuce pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku faktického (byť nikoli výslovného) věcného přezkumu exekučního titulu. Z logiky věci samé by však k takovému kroku mělo být možné přistoupit pouze tehdy, pokud exekuce proti povinnému je stále vedena, tj. neskončila ani vymožením, ani v důsledku bezvyslednosti jejího vymáhání, ani zastavením podle jiného ustanovení (zejména k návrhu oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř.). Rovněž pouhým jazykovým výkladem § 268 o. s. ř. lze dospět k závěru, že toto ustanovení nepočítá s případem, že by mohla být zastavena taková exekuce, která již v okamžiku rozhodování o jejím zastavení neběží.³⁵⁷ Pokud tedy exekuce dosud neskončila vymožením, mohl například povinný, proti němuž bylo v exekuci vymáháno plnění přiznané rozhodčím nálezem splňující judikaturou dovozená kritéria zjevného rozporu s dobrými mravy, docílit zastavení takové exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Naopak pokud exekuce již „neběžela“, tj. došlo k vymožení exekučně vymáhaného plnění, ačkoliv bylo přiznáno exekučním titulem vykazujícím zásadní vady, nebylo

³⁵⁷ MALIŠ, D. Lze exekuce zastavovat „s křížkem po funuse“? [online]. epravo.cz. 7. 10. 2014. dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/lze-exekucezastavovat-s%C2%A0-krizkem-po-funuse-95609.html?mail> [17. 9. 2022]

možné dosáhnout jejího zastavení podle uvedeného ustanovení, neboť zastavit je možné pouze probíhající exekuci. Nabízela se tak otázka, zda je nastalá situace souladná zejména se zásadou rovnosti.

Závěr o tom, že zastavit exekuci nelze v případě, pokud již skončila vymožením, přijal Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004, když judikoval, že existence trvající exekuce představuje zvláštní podmínku pro řízení o návrhu na její zastavení.³⁵⁸ Ačkoliv se tento závěr zdá být samozřejmý a kategorický, Nejvyšší soud následně dovodil ve specifických případech oprávnění exekučního soudu zastavit exekuci i tehdy, pokud tato již neběží. Takovými zvláštními případy byly například situace, kdy exekuce byla vedena a vymáhané plnění následně i vymoženo tehdy, pokud se podkladové rozhodnutí pro vedení exekuce nestalo vykonatelným,³⁵⁹ anebo byla-li exekuce vedena na podkladě exekučního titulu, který byl po jejím nařízení zrušen.³⁶⁰ Podle Nejvyššího soudu totiž v obou případech došlo k neoprávněnému zásahu do majetkových práv povinného, neboť exekuce na podkladě takto nezpůsobilých exekučních titulů neměla být vůbec vedena, resp. měla být zastavena. Bylo-li však již plnění vymoženo, je nutné exekuci zastavit i *ex post*, aby bylo postaveno najisto, že vymožené plnění lze považovat za bezdůvodné obohacení.³⁶¹

Tyto závěry považuji za velice nestandardní, především vzhledem k zásadám teorie procesního práva, neboť z povahy věci by mělo být připuštěno pouze zastavení řízení, které je k okamžiku rozhodování o jeho zastavení stále vedeno. Jestliže exekuce již neběží, nejsou dány podmínky pro vedení řízení o návrhu na její zastavení.³⁶² Jakmile řízení skončí (jakýmkoliv právem předvídaným způsobem, zde vymožením plnění), nemělo by být umožňováno jej znovu „oživit“³⁶³ a následně zastavit. Jak bylo zmíněno již v úvodu, tyto exekuce byly v literatuře trefně nazvány jako „zombie“ exekuce.³⁶⁴ Podle mého názoru tak došlo k dalšímu posunu exekuční judikatury do pozice, která svou mimořádnou povahou vybočuje ze standardních mezí civilního procesu.

³⁵⁸ Shodně srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1886/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 3516/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2325/2006 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 20 Cdo 3314/2011

³⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3159/2019

³⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4312/2007

³⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007

³⁶² ZWIEFELHOFER, M.: Zastavení skončené exekuce rozhodčí doložky a právní stát. [online]. Ceska-justice.cz, 17.12.2019. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/zastaveni-skoncene-exekuce-rozhodci-dolozky-pravni-stat/> [17. 9. 2022]

³⁶³ SVOBODA, K Zastavení exekuce již dříve ukončené vymožením. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 4, s. 35

³⁶⁴ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251 – 276 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 117

Jakkoli však je možné uvedené závěry Nejvyššího soudu považovat za nestandardní, v judikatuře se prosadily, a bylo zřejmé, že návrhy na zastavení exekuce již skončené vymožením budou podávat povinní i v dalších obdobných situacích, a takto „mimořádná“ výjimka se bude rozšiřovat. Stalo se tak dovozením další specifické výjimky, kterou Nejvyšší soud přijal pro případ exekuce vedené na podkladě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, když uvedl, že pokud po skončení exekuce vymožením podá povinný návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. s argumentací, že oprávněný nemá na vymožené plnění podle hmotného práva nárok, je nutné i zde exekuci zastavit (k věcnému přezkumu exekučního titulu ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti srov. kapitolu 3.2).³⁶⁵ I v tomto případě zachoval Nejvyšší soud argumentaci o neoprávněném zásahu do majetkových práv povinného, s tím, že na straně oprávněného se jedná o bezdůvodné obohacení.

K dalšímu judikaturnímu posunu došlo rovněž v případech exekucí vedených na podkladě rozhodčích nálezů, a to díky výše předestřenému závěru Nejvyššího soudu o možnosti rozhodnout o zastavení exekuce skončené vymožením z důvodu, že exekuční titul trpí nedostatkem vykonatelnosti. Jak bylo podrobně popsáno v kapitole týkající se věcného přezkumu exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezu (kapitola 3.3), Nejvyšší soud promítl závěr o zjištěných vadách rozhodčího nálezu (případně dokonce kontraktačního procesu) do závěru o neplatnosti rozhodčí smlouvy, a ve svém důsledku tedy dovodil nedostatek pravomoci rozhodce k vydání takového rozhodčího nálezu. Takový exekuční titul proto postrádal vlastnost vykonatelnosti, a jako takový nebyl způsobilým exekučním titulem. V usnesení ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3331/2017 Nejvyšší soud dospěl k závěru, že nelze rezignovat na ochranu povinného za situace, kdy po skončení exekuce vymožením bude zjištěno, že exekuce byla provedena na podkladě nezpůsobilého exekučního titulu, neboť nedošlo k transparentnímu určení rozhodce. Tomu přitom podle Nejvyššího soudu nebrání ani princip právní jistoty, ani skutečnost, že povinný do skončení exekučního řízení vůči exekučnímu titulu ničeho nenamítal.³⁶⁶

Nabízí se samozřejmě otázka, z jakého důvodu by měl povinný vůbec usilovat o to, aby exekuce již skončená vymožením byla znovu „otevírána“ a obratem zastavena podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., neboť pokud byla exekuce vedena od počátku na základě nezpůsobilého exekučního titulu, má povinný možnost se žalobou domáhat po oprávněném vydání takto získaného bezdůvodného obohacení. V takovém případě bude úkolem nalézacího soudu, aby jako předběžnou otázku posoudil, zda exekuce byla vedena oprávněně či nikoliv. Nejvyšší soud však

³⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3266/2013 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 2039/2019

³⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2839/2020

dospěl k názoru zcela opačnému, když dovodil, že „[v] případném nalézacím řízení zahájeném povinným jako žalobcem o vydání bezdůvodného obohacení, které mělo vzniknout vymožením plnění, na které oprávněný a případně soudní exekutor, jde-li o náklady exekuce, neměli právo, totiž soud nemůže posoudit jako předběžnou otázku, zda byl nebo nebyl dán důvod pro zastavení exekuce. Do doby ukončení exekuce jiným, procesním právem předvídaným, způsobem než vymožením totiž přetrvává procesní důvod, pro který vymožené plnění náleží oprávněnému, případně exekutorovi.“³⁶⁷ Obdobně Svoboda soudí, že podstatou této judikatury je, že musí být postaveno najisto, zda plnění bylo v exekuci vymoženo po právu, a zda by mělo být vráceno.³⁶⁸

Jak bylo řečeno, tyto závěry lze považovat za značně nestandardní a jdoucí proti zásadám civilního procesu, mělo by k nim být proto zřejmě přistupováno velice obezřetně. Ostatně i Ústavní soud uvedl, že ačkoliv závěry Nejvyššího soudu vyjádřené v usnesení sp. zn. 20 Cdo 3331/2017 respektuje, měly by být vykládány restriktivně, resp. aplikovány toliko jako nástroj *ultima ratio*. Povinný měl totiž v projednávané věci řadu zákonných prostředků, kterými mohl docílit zastavení exekuce ještě předtím, než byla skončena vymožením.³⁶⁹ S tímto závěrem se ztotožňuji, neboť podle mého názoru nelze v zájmu ochrany povinného v zásadě kdykoliv po skončení exekuce vymožením tuto znovu obnovovat a následně rozhodovat o návrhu povinného na její zastavení podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Obdobně mám za to, že správným nelze shledat ani závěr Nejvyššího soudu ve vztahu k bezdůvodnému obohacení. Domnívám se, že pro to, aby se povinný mohl domoci vydání bezdůvodného obohacení u nalézacího soudu, není nutné, aby za tímto účelem byl exekuční soud nucen skončenou exekuci znovu zastavovat (resp. „najisto postavit“ její nepřipustnost) podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.³⁷⁰ Stejně tak podle mého názoru nebylo v judikatuře dostatečně vyřešeno, jaký maximální časový odstup mezi okamžikem skončení exekuce v důsledku vymožení plnění a okamžikem podání návrhu na zastavení exekuce může uplynout, aby o takovém návrhu

³⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3331/2017. Shodně například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3159/2019

³⁶⁸ SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 177

³⁶⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17. Podle Ústavního soudu má být tento postup vyhrazen pro mimořádné případy, jako jsou zneužití práva, neúměrné zvýšení vymáhané částky, odepření základních práv v rozhodčím řízení apod. (srov. bod 18 nálezu).

³⁷⁰ Srov. například závěry usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 11. 2018, č. j. 64 Co 307/2018-90, který se pokusil od usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3331/2017 (neúspěšně) odchýlit. Krajský soud v Plzni konstatoval, že „Pokud oprávněný vymáhanou pohledávku podle hmotného práva nikdy neměl, je vymožené plnění bezdůvodným obohacením oprávněného [...] a výkon rozhodnutí ani exekuce nezakládají právní důvod pro to, aby si oprávněný mohl výtěžek ponechat. Proto netřeba odklízet exekuci jejím zastavením ex post. Ani vykonávaný rozhodčí nález nebrání možnosti úspěšně se domoci vydání bezdůvodného obohacení. Judikaturou zvolené řešení není správné, neboť umožňuje povinným časově neomezeně a bez využití obvyklých procesních prostředků dosáhnout změny práv a povinností účastníků řízení, které se již léta nevede. To popírá princip právní jistoty i zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*.“

povinného soud mohl rozhodnout. Analýzou příslušné judikatury lze pouze dovodit, že časový odstup až 11 měsíců nepovažoval Nejvyšší soud za nepřiměřený pro to, aby mohlo být o návrhu povinného věcně rozhodnuto.³⁷¹

Nejvyšší soud navzdory kritice však od svých výše předestřených závěrů neupustil, když pouze připustil, že exekuční soud v případě, že je navrhováno zastavení exekuce již skončené vymožením, má zvážit, zda s ohledem na okolnosti dané věci, zejm. míru případného neoprávněného zásahu do práv povinného, časový odstup od skončení exekuce vymožením po podání návrhu na zastavení takové exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o .s. ř., důvody dosavadní pasivity povinného, ale i s ohledem na zájmy oprávněného a soudního exekutora, které budou rozhodnutím o zastavení exekuce již skončené vymožením zasaženy, nepůjde o „nepřiměřený krok“.³⁷² Rovněž zde podle mého názoru bezesporu vzniká riziko značně kazuistické judikatury zasahující do legitimního očekávání účastníků exekučních řízení, neboť vymezené body, které Nejvyšší soud velí v jednotlivých věcech zohledňovat, jsou značně abstraktní a neurčité. Nadto tímto postupem podle mého názoru nedojde k odstranění potenciální nerovnosti mezi jednotlivými povinnými, neboť v těch projednávaných věcech (v nichž podle úvahy exekučního soudu nebude *ex post* zastavení exekuce „nepřiměřeným krokem“), bude exekuce pro nepřípustnost zastavena, ačkoli v jiných exekucích, u nichž lze rovněž dovodit, že byly vedeny, přestože zde lze shledat „jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat“ (§ 268 odst. 1 písm. h) o .s. ř.), zastavena nebude, neboť by takový postup byl nepřiměřený. I za takové situace by však mělo být povinným umožněno domáhat se žalobou u nalézacího soudu vydání bezdůvodného obohacení oprávněného.

Osobně se domnívám, že uvedené směřování judikatury není *a priori* správné, neboť odporuje zásadám civilního řízení. Jak ale upozornil Ústavní soud, ačkoliv se podle jeho názoru jedná o judikaturu z hlediska obecných principů exekučního řízení „kontroverzní“, neměl by být její význam pro exekuční řízení jako celek přeceňován, neboť představuje svébytnou reakci na značně nestandardní situaci zejména v případě exekucí vedených na podkladě rozhodčích nálezů vydaných ve spotřebitelských věcech.³⁷³

4.2. Zastavení exekuce již jednou zastavené, ale z „neprioritního“ důvodu

Výše uvedenými závěry o oprávnění exekučního soudu rozhodnout o zastavení exekuce již skončené vymožením, však vývoj exekuční judikatury neskončil. V souvislosti s otevřením možnosti zastavení exekuce skončené vymožením se totiž objevila zvláštní „praxe“ oprávněných,

³⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1523/2021

³⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 2039/2019. Obdobně srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 11. 2021, sp. zn. II. ÚS 1589/21

³⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1343/20

kteří se po skončení exekuce vymožením, tedy poté, co soudnímu exekutorovi zaniklo pověření k vedení exekuce (§ 51 písm. c) e. ř.), domáhali po soudním exekutorovi zastavení této exekuce, a to návrhem podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Ačkoliv se na první pohled může zdát takový návrh oprávněného nadbytečným a nesmyslným, měl své „opodstatnění“, a to právě v návaznosti na judikaturou dovozenou možnost zastavovat exekuce již skončené vymožením. Pakliže si byl totiž oprávněný vědom toho, že exekuční titul, na jehož podkladě byla exekuce vedena, není podle judikatury způsobilým exekučním titulem (především se jednalo o rozhodčí nálezy), hrozilo mu, že povinný se bude domáhat zastavení takové exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. i poté, co skončila vymožením. Návrhem na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř., byť byla již tato skončena vymožením, zamýšleli oprávnění dosáhnout toho, aby soudní exekutor vydal usnesení o zastavení exekuce, čímž by vznikla překážka *res iudicata* pro případný návrh povinného podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Řízení o následně podaném návrhu povinného by proto bylo nutné zastavit, neboť nebyla dána jedna z podmínek řízení.

Takový postup do značné míry posvětil Nejvyšší soud, když v usnesení ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2422/2020, uvedl, že soudní exekutor, který exekuci zastavil poté, co tato skončila vymožením, sice „*konal mimo rámec své příslušnosti*“; a že k zastavení exekuce skončené vymožením může výjimečně přistoupit exekuční soud (k tomu srov. kapitolu 4.1), nikoli však soudní exekutor. Přesto však podle názoru Nejvyššího soudu soudní exekutor nejednal v takovém případě mimo rámec své *pravomoci*, proto se nejedná o rozhodnutí nicotné a lze k němu přihlížet (má právní účinky). V takovém případě tedy takové rozhodnutí soudního exekutora skutečně vytváří překážku věci pravomocně rozhodnuté podle § 159a odst. 4 o. s. ř. Tento závěr podle Nejvyššího soudu podporuje i to, že povinný se měl a mohl bránit již v předchozích fázích řízení, v nichž bylo jeho povinností namítat vady takového exekučního titulu, které jej vylučují ze způsobilosti k vedení exekuce na jeho podkladě. Stejně tak mohl povinný proti usnesení soudního exekutora o zastavení exekuce k návrhu oprávněného, vydaného v době, kdy mu pověření k vedení exekuce již zaniklo, brojit odvoláním. Nejvyšší soud tak uzavřel, že „*[d]ošlo-li [...] již dříve k pravomocnému a výslovnému zastavení exekuce z údajně nesprávného důvodu, nelze toto možné nedopatření odstranit novým zastavením již výslovně a pravomocně zastavené (a tedy již neplynoucí) exekuce.*“³⁷⁴ Ke shodným závěrům dospěl Nejvyšší soud rovněž v usnesení ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1430/2021.

³⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2422/2020

V odborné literatuře však bylo upozorňováno na odlišný smysl a účel ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) a písm. h) o. s. ř. Zatímco totiž zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. směřuje *do budoucna* (tj. znemožňuje, aby byla exekuce i nadále vedena), při zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. dochází k hodnocení oprávněnosti vedení exekuce směrem *do minulosti*, tedy jinými slovy, zda exekuce byla od počátku vedena po právu, na základě způsobilého exekučního titulu.³⁷⁵ Například Pařízek tak dovozoval, že v takovém případě ani zastavení exekuce k návrhu oprávněného nemůže představovat překážku věci pravomocně rozhodnuté pro případ pozdějšího návrhu povinného na zastavení exekuce z důvodu nezpůsobilého exekučního titulu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.³⁷⁶

Rovněž argumentace Nejvyššího soudu, podle něhož měl povinný proti usnesení soudního exekutora o zastavení exekuce skončené vymožením podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. podat odvolání, se nejeví jako přílehlavá. Pokud by totiž ve výroku usnesení nebylo uvedeno, k návrhu jakého účastníka se exekuce zastavuje (výrok by například zněl pouze tak, že „exekuce se zastavuje“), v takovém případě by totiž povinný v zásadě nebrojil proti výroku usnesení, neboť s ním se ztotožňuje, brojil by však toliko proti odůvodnění, tj. proti tomu, že exekuce byla zastavena podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a nikoli podle písm. h).³⁷⁷

K uvedené problematice se následně vyjádřil i Ústavní soud, a to v nálezu ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. III. ÚS 1536/21, v němž dospěl ke zcela opačnému závěru než Nejvyšší soud, a sice, že usnesení soudního exekutora vydané poté, co mu zaniklo pověření k vedení exekuce podle § 51 písm. c) s. ř., překážku věci pravomocně rozhodnuté *nepředstavuje*. K tomuto závěru dospěl Ústavní soud proto, že zaniklo-li soudnímu exekutorovi pověření, jeho následné rozhodnutí bylo vydáno mimo meze jeho pravomoci, tj. k vydání takového usnesení již neměl pravomoc. Takové rozhodnutí proto nemůže mít žádné právní účinky, nemůže tudíž ani představovat překážku *res iudicata*. Stejně tak Ústavní soud upozornil na to, že ačkoliv soudní exekutor doručil účastníkům řízení oznámení o skončení exekuce, podala oprávněná následně návrh na zastavení exekuce, byť tato již skončila, a to pro ni žádoucím způsobem (vymožením pohledávky). Tato skutečnost nasvědčuje tomu, že procesní prostředek ve formě návrhu na zastavení exekuce byl v daném případě zneužit k tíži povinného. Takovému zneužití práva, jehož zřejmým cílem je, aby oprávněný (vědom si toho, že exekuce byla vedena a plnění bylo vymoženo na základě nezpůsobilého exekučního titulu) znemožnil povinnému se v budoucnu domáhat vydání bezdůvodného obohacení, by podle mého soudu neměla být poskytnuta právní ochrana.

³⁷⁵ PAŘÍZEK, I. Konkurence a priorita důvodů k zastavení exekuce. *Právní rozhledy*, 2019, č. 18, s. 642-643

³⁷⁶ Tamtéž.

³⁷⁷ Tamtéž.

Dalším podstatným závěrem, k němuž Ústavní soud v této projednávané věci dospěl, je podle mého názoru rovněž skutečnost, že je třeba rozlišovat mezi *prioritními* (přednostními) a *neprioritními* způsoby zastavení exekuce. Prioritní důvody zastavení exekuce představují důvody podle § 268 odst. 1 písm. a), b) a h) o. s. ř., které tak mají před zastavením exekuce k návrhu oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přednost.

Tento závěr byl potvrzen i navazujícím náležením Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. II. ÚS 2833/21. V něm Ústavní soud konstatoval, že „[z]a situace, kdy judikatura dospěla k závěru o možnosti v některých případech zastavit exekuční řízení soudním rozhodnutím i tehdy, byla-li již pohledávka vymožena, není důvod, aby obecné soudy nemohly rozhodovat i v těch případech, kdy exekuční řízení zastaví soudní exekutor, a to v jednoznačném a vědomém rozporu se zákonem. Právo má totiž sloužit k hledání a nalézání spravedlivých řešení společenských konfliktů a nesmí se stávat účelovým prostředkem k dosažení nespravedlivých výhod oproti ostatním. Právě k takovému výsledku by však docházelo, pokud by Ústavní soud akceptoval, že za situace, kdy judikatura vytvořila možnost "otevření" již skončeného exekučního řízení v důsledku vymožení pohledávky, by se tato možnost zase "uzavřela" v důsledku zcela zjevně účelově podávaných návrhů na zastavení exekuce ze strany oprávněných osob, jak se tomu stalo i v nyní posuzované věci.“

Touto náležením judikaturou Ústavního soudu tak došlo k překonání závěrů uvedených v usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2422/2020. Sám Nejvyšší soud se od své původní judikatury výslovně odchýlil v recentním usnesení velkého senátu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 798/2022, v němž potvrdil nutnost rozlišování mezi přednostními a nepřednostními důvody k zastavení exekuce. Zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a), b) a h) o. s. ř. má proto prioritu před zastavením exekuce k návrhu oprávněného. Ztotožnil se rovněž se závěry Ústavního soudu v tom směru, že pokud neměl soudní exekutor pravomoc k zastavení exekuce (a smyslem zastavení exekuce po jejím skončení vymožením tak bylo zjevně pouze zvýhodnění oprávněného prostřednictvím zneužití tohoto procesního institutu), nenastává překážka věci pravomocně rozhodnuté. Exekuční soud proto může již zastavenou exekuci z „neprioritního“ důvodu znovu zastavit, shledá-li k tomu v projednávané věci předpoklady.

Ačkoliv lze uvedené závěry považovat za logické vyústění shora rozebrané judikatury³⁷⁸, v daném případě zabraňující snahám o zneužití práva ze strany oprávněných (což lze kvitovat), je

³⁷⁸ Jak uvedl Ústavní soud v náležením ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. III. ÚS 1536/21, „Vzhledem k tomu, že celý koncept možného zastavení již skončené exekuce byl dovozen soudními rozhodnutími, která zjevně musela překonat mnoho do té doby neotřesitelných principů civilního řízení, včetně toho, že dovolila "oživovat" již skončená řízení, a to dokonce bez rámce zákonem stanovené lhůty - kdy přiměřenost doby uplynulší od vymožení plnění v exekučním řízení posuzují obecné soudy při úvaze, zda jsou splněny podmínky pro dodatečné zastavení exekuce

podle mého názoru třeba mít stále na paměti, že taková judikatura prezentuje závěry značně nestandardní a kontroverzní, a je pouze otázkou, zda se exekuční judikatura v blízké budoucnosti vrátí do „starých kolejí“, anebo zda se vydá dále směrem od zachovávání tradičních zásad exekučního řízení tak, jak to doposud činí.

4.3. Dílčí shrnutí

V důsledku značného rozmachu judikatury stran zastavení exekuce v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu, která dovedla řadu důvodů vedoucích k závěrům o nezpůsobilosti exekučního titulu (zejména byl-li exekučním titulem rozhodčí nález), byly soudy postaveny před otázkou, zda beneficium takto „ochranářského“ přístupu mohou využívat pouze povinní, vůči nimž byla exekuce stále vedena, anebo zda jej mohou využít rovněž povinní, vůči nimž byla exekuce již skončena.

Judikatura dospěla ke značně kontroverznímu závěru, že nevyhovuje-li exekuční titul požadavkům způsobilého exekučního titulu, je takovou skutečnost nutné promítnout do závěru o zastavení exekuce bez ohledu na to, zda tato stále probíhá, neboť to vyžaduje ochrana majetkových práv povinného. Jelikož byla exekuce vedena na podkladě exekučního titulu, který k tomu nebyl způsobilý, je třeba přiznat, že být vedena od samého počátku vůbec neměla. V důsledku takového pochybení rovněž došlo na straně oprávněného k bezdůvodnému obohacení. Přitom závěr o tom, zda exekuce byla vedena od počátku neoprávněně, může učinit toliko exekuční soud v řízení o zastavení exekuce, takovou otázku si nemůže nalézací soud posoudit sám. Tato konstrukce byla přesto podrobena kritice, neboť popírá ústřední zásady procesního práva, a sice, že rozhodnout o zastavení řízení je možné toliko tehdy, pokud takové řízení stále probíhá. Navzdory tomu se judikatura ustálila v závěru, že zastavit exekuci může exekuční soud (nikoli soudní exekutor) i tehdy, pokud již byla skončena vymožením pohledávky. Maximální časový úsek, který může mezi okamžikem skončení exekuce v důsledku vymožení plnění a podáním návrhu povinného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. nebyl v judikatuře stanoven, ovšem Nejvyšší soud nepovažoval dobu 11 měsíců za překážku takovému postupu. Lze proto usuzovat, že ani časový odstup zhruba 1 roku nebude bránit věcnému rozhodnutí o zastavení exekuce již skončené vymožením.

Nadto byla judikaturou dovozena přípustnost zastavení exekuce, která již skončila v důsledku usnesení soudního exekutora o zastavení exekuce k návrhu oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. po jejím vymožení, neboť soudní exekutor neměl k vydání takového

- pak nutno podle Ústavního soudu též judikatorně zohlednit nově vyvstalou okolnost v podobě zastavení exekuce soudním exekutorem vzdor jeho chybějící rozhodovací pravomoci. “

rozhodnutí pravomoc. Jsou-li v projednávané věci naplněny předpoklady pro zastavení exekuce z „prioritního“ důvodu (podle § 268 odst. 1 písm. a), b) a h) o. s. ř.), je třeba přednostně rozhodnout o zastavení exekuce z tohoto důvodu, a nikoli o zastavení exekuce k návrhu oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Došlo tak k překonání závěrů o absolutní přednosti zastavení exekuce z vůle oprávněného, neboť v takovém případě je důvod zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. třeba považovat za neprioritní.

Závěr

Exekuční problematika představuje jednu z oblastí, v níž došlo v posledních několika letech k velice významnému judikaturnímu rozvoji. Velkou zásluhu na tom má především problematika zastavování exekucí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Samotná oblast exekucí se rovněž stále častěji stává předmětem debat nejen odborné, ale též laické veřejnosti, především s ohledem na její četnost a závažnost, která se projevuje na společnosti jako celku.

Předkládaná rigorózní práce se zabývala analýzou důvodu zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jakožto jednou z výsečí exekuční problematiky. Jejím cílem bylo mimo jiné poukázat na to, do jaké míry je v současné době výklad tohoto ustanovení v judikatuře široký a značně nesourodý, a především stále se vyvíjející. Práce se tak zabývala legislativní úpravou důvodů zastavení exekuce koncentrovaných zejména v ustanovení § 268 o. s. ř., přičemž se zaměřila také na otázku vzájemné konkurence a priority ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) – h) o. s. ř. vzhledem k základním zásadám exekučního řízení a principiálnímu odlišení jednotlivých zastavovacích důvodů. Bylo uzavřeno, že ve vybraných případech by bylo vhodnější odklonit se od současného výkladu zastavovacích důvodů v § 268 o. s. ř., konkrétně podle § 268 odst. 1 písm. a), b), d), f) a g) o. s. ř. tak, aby tento výklad jednak respektoval smysl a účel každého jednotlivého ustanovení, a také aby nedocházelo k nadbytečnému rozšiřování zastavovacího důvodu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. tam, kde to není nezbytné.

K samotnému § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. bylo řečeno, že výčet okolností vedoucích k zastavení exekuce podřaditelných pod toto ustanovení je vzhledem k relativní neurčitosti hypotézy této právní normy neuzavřený, což s sebou přináší jak výhody spočívající v možnosti pružné reakce judikatury na nastalý vývoj právní praxe, tak nevýhody v podobě zásahu do právní jistoty a legitimního očekávání právních subjektů. Akcentována tak byla rovněž určitá nesystémovost tohoto ustanovení, jehož smysl je však třeba podle judikatury hledat v tom, že jeho aplikací lze v jednotlivých případech zabránit nucenému prosazení zjevné nespravedlnosti. V tomto směru je však třeba trvat na tom, aby aplikace § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. byla střídmá a tento zastavovací důvod nebyl nepřipustně rozšiřován, neboť v opačném případě by docházelo k popírání zásady právní jistoty. Mimořádná rozsáhlost problematiky zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. byla demonstrována rovněž na schematickeém rozčlenění judikaturou dovozených konkrétních okolností, které vedou k zastavení exekuce pro nepřipustnost jejího vedení, do celkem 7 oblastí.

Za jednu z nejobsáhlejších takto vymezených oblastí byla označena problematika věcného přezkumu exekučního titulu, která má mimo jiné významný přesah vzhledem k zachování základních zásad exekučního řízení. Práce se proto zabývala především samotnou zásadou

nepřípustnosti věcného přezkumu exekučního titulu; bylo přitom uzavřeno, že uvedená zásada, zachovávaná již prvorepublikovou judikaturou, má i v dnešní době stále své opodstatnění a pro její respektování existují legitimní důvody spočívající například v nutnosti zachovávat zásadní dělicí čáru mezi řízením nalézacím a vykonávacím, dále respekt k institutu právní moci exekučního titulu, pravomoci orgánu vydávajícího exekuční titul či potřebě zachování právní jistoty. Ačkoliv soudobá judikatura nejvyšších soudů deklaruje zásadní potřebu respektovat zásadu nepřípustnosti věcného přezkumu exekučního titulu, byl v práci zkoumán určitý postupující judikaturní trend spočívající v odklonu od této výchozí zásady, který dovodil řadu výjimek a specifických případů, v nichž je tato zásada *de facto* obcházena. Tento trend v judikaturní praxi nastalý byl prezentován na třech vybraných exekučních titulech, u nichž se judikatura možností a rozsahem jejich věcného přezkumu zabývala nejvíce, a to notářských zápisech se svolením k vykonatelnosti, rozhodčích nálezech a soudních rozhodnutích.

V případě exekučního titulu ve formě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti se práce zabývala otázkou, zda je vzhledem ke specifickému charakteru takového exekučního titulu, jemuž nepředchází nalézací řízení či jiné formy kontroly za účelem zajištění souladu jeho obsahu s hmotným právem, možné jeho věcný přezkum v exekučním řízení připustit. Bylo uzavřeno, že povinnému by v takovém případě neměla být upřena možnost bránit se proti výkonu takto vadného exekučního titulu, ovšem vzhledem ke smyslu a účelu exekučního řízení by taková obrana povinného měla být zajištěna za pomoci určovací žaloby podle § 80 o. s. ř., a nikoli prostřednictvím věcného přezkumu exekučního titulu v řízení exekučním.

Dále se práce zabývala možnostmi a šíří věcného přezkumu exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezu, a to především ve vztahu k exekucím vedeným na podkladě rozhodčích nálezů vydaných ve spotřebitelských věcech. Bylo konstatováno, že tato oblast je v judikatuře značně obsáhlá, dynamická, a v některých případech i relativně nekoncepční. Soudy postupem času rozšiřovaly možnosti přezkumu tohoto typu exekučního titulu od původního přezkumu pouhé existence rozhodčí smlouvy (tj. samotného založení pravomoci rozhodce k vydání rozhodčího nálezu), až po přezkum transparentního určení rozhodce v rozhodčí smlouvě či nemravnosti hlavní smlouvy, vedle níž byla rozhodčí smlouva sjednána, resp. až po přezkum celého kontraktačního procesu vč. předmluvního přezkumu úvěruschopnosti dlužníka, to vše v duchu stále se rozšiřující ochrany spotřebitele jakožto slabší strany. V práci bylo konstatováno, že ač je dostatečná ochrana spotřebitele v právním státě zcela namístě, neměla by taková ochrana být poskytována v případech, je-li jejím důsledkem popření základních zásad exekučního řízení, nadto v případech, kdy povinní měli možnost se v průběhu rozhodčího řízení nárokům věřitele (oprávněného) bránit, avšak z vlastní vůle či v důsledku vlastní liknavosti tak neučinili. Takový postup by za těchto

okolností znamenal nepřijatelný věcný přezkum exekučního titulu. Na druhé straně bylo konstatováno, že pokud rozhodčí řízení ve skutečnosti vedeno nebylo, a rozhodoval-li ve skutečnosti „zastřený rozhodčí soud“, nebyla dána pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu, a ochrana povinného ve fázi exekučního řízení je v takovém případě zcela namístě. Jako návrh *de lege ferenda* byla navržena úprava zakotvující zvláštní rozhodčí řízení pro spotřebitele, která by umožňovala i v případě majetkoprávních sporů mezi podnikatelem a spotřebitelem rozhodčí řízení vést, ovšem s účinnou ingerencí státu, který by zajistil efektivní ochranu spotřebitele (například spočívající v dostatečně poučovací povinnosti ve vztahu ke spotřebiteli, zvláštních zkouškách rozhodců rozhodujících ve spotřebitelských sporech apod.).

Třetím exekučním titulem, jehož věcnému přezkumu se předkládaná práce věnovala, bylo rozhodnutí soudu. Bylo konstatováno, že v případě soudních rozhodnutí by neměla být možnost jejich věcného přezkumu v exekučním řízení *a priori* vůbec přípustná, a pokud přeci jen, měla by mít místo toliko v naprosto mimořádných případech, v nichž se nalézací soud dopustil zjevného excesu, a to především u povinných představujících „slabého“ účastníka řízení v úzkém slova smyslu (např. zmiňovaný případ „černého pasažéra“ s průkazem ZTP či nezletilé stížená duševní chorobou apod.). Za naprosto nepřijatelnou byla pak označena judikatura aplikující ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu jako moderační ustanovení, jehož aplikací je možno dosáhnout moderace příslušenství přiznaného soudním rozhodnutím, tj. zásahu do obsahu vykonávaného exekučního titulu. Takový postup narušuje systém civilního procesu odlišující nalézací a vykonávací řízení, potenciálně relativizuje pravomocná a vykonatelná rozhodnutí soudů a významně narušuje zásadu právní jistoty.

Závěrem se práce věnovala recentní judikatuře, která umožnila zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu i v případě, pokud exekuce již skončila, a to buď vymožením, případně zastavením podle § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř. Tyto judikaturní závěry byly označeny za značně kontroverzní, neboť popírají zásady civilního procesu, jimž odpovídá, že rozhodnout o zastavení řízení lze jen tehdy, pokud takové řízení stále probíhá. Navzdory kritice těchto závěrů však bylo konstatováno, že v souladu se současnou judikaturou nejvyšších soudů může exekuční soud rozhodnout o zastavení exekuce i tehdy, pokud již skončila vymožením, a to zřejmě i s relativně dlouhým odstupem zhruba 1 roku. Zastavit exekuci se nově umožnilo též tehdy, byla-li exekuce zastavena z „neprioritního“ důvodu, za nějž byly označeny zastavovací důvody podle § 268 odst. 1 písm. a), b) a právě též písm. h) o. s. ř., který tak je nutné upřednostnit zejména při souběhu návrhu povinného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a návrhu oprávněného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Jak je z obsahu předkládané rigorózní práce zřejmé, současná judikatura se významnou měrou odklonila od původně „neotřesitelné“ výchozí zásady, že exekuční titul již v exekučním řízení nelze věcně přezkoumávat a posuzovat jeho soulad s hmotným právem. Ačkoliv se tak dělo především s legitimním cílem zajistit ochranu slabší straně (především spotřebiteli), stalo se tak s „nezbytnými ztrátami“ ve formě zásahu do ústředních principů exekučního řízení, a v širším smyslu dokonce ve formě zásahu do systematiky civilního procesu jako takového. V práci bylo opakovaně vyjádřeno, že takový postup nelze zásadně považovat za vhodný či přípustný, a opodstatněný tak může být (pokud vůbec) pouze ve výjimečných, excesivních případech. Z povahy věci by tak okolnosti vedoucí k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. měly být dostatečně významné a natolik zásadní, že vedení exekuce je nutné považovat za nepřípustné. Je proto namístě přistupovat spíše k restriktivnímu výkladu tohoto ustanovení a respektovat specifika a základní zásady exekučního řízení. Z hlediska budoucího vývoje judikatury by proto bylo záhodné, aby došlo k upuštění od současných judikатурních závěrů stran mimořádné šíře věcného přezkumu exekučního titulu, a exekuční judikatura se navrátila ke svým kořenům a ústředním principům.

Seznam použitých zkratek

o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
e. ř.	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
z. r. ř.	zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
z. ú. s.	zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
n. ř.	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
o. z.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ins. z.	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
obč. zák.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
obch. zák.	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
EÚLP	sdělení č. 209/1992 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky

Seznam použitých zdrojů

Učebnice, odborné publikace a monografie

1. BĚLOHLÁVEK, J. A. *Ochrana spotřebitelů v rozhodčím řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-297-0, s. 625
2. DOBIÁŠ, P. a kol. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, ISBN 978-80-7380-468-8, s. 218
3. HORA, V. *Exekuční právo*. Nákladem právnického knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1938, s. 230
4. KŮRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde, 2004, ISBN 80-7201-443-9, s. 854
5. KŮRKA, V., SVOBODA, K. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, ISBN 978-80-7478-374-6, s. 460
6. MACUR, J. *Kurs občanského práva procesního: exekuční právo*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 1998, ISBN 80-7179-190-3, s. 207
7. MACUR, J. *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného*. Brno: Masarykova univerzita, 1993, ISBN 80-210-0810-5, s. 183
8. PAVLÍČEK, V., a kol. *Ústavní právo a státověda, II. díl. Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020, ISBN 978-80-7502-468-8, s. 1160
9. RYŠAVÝ, L. *Nezávislost a nestrannost rozhodce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-707-1, s. 221
10. SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*. 1. vydání, Praha: Eurolex Bohemia, 2006, ISBN 80-86861-09-0, s. 1202
11. SVOBODA, K. *Exekuční řízení. Civilní proces z pohledu účastníka*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, ISBN 978-80-7400-802-3, s. 550
12. SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-640-1, s. 287
13. ŠÍNOVÁ, R., HAMULÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, ISBN 978-80-7400-787-3, s. 502
14. ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, ISBN 978-80-7400-600-5, s. 359

15. ŠKRINÁR, A., ZÁMOŽÍK, J., GEŠKOVÁ, K. *Rozhodcovské konanie a spotrebiteľské rozhodcovské konanie v systéme práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, ISBN 978-80-7380-692-7, s. 173
16. ŠTIKA, M. *Exekuce v praxi*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, ISBN 978-80-7380-835-8, s. 288
17. TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, ISBN 80-7179-489-9, s. 852
18. WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2022, ISBN 978-80-7502-602-6, s. 399
19. WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, ISBN 978-80-7502-298-1, s. 648
20. WINTR, J. *Principy českého ústavního práva*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020, ISBN 978-80-7380-822-8, 306 s.
21. WOLFOVÁ, J., ŠTIKA, M. *Soudní exekuce*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, ISBN 978-80-7552-427-0, s. 336

Komentářová literatura

1. BĚLOHLÁVEK, A. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7179-342-7. s. 1776
2. BÍLEK, P., JINDŘICH, M., RYŠÁNEK, Z., BERNARD, P. a kol. *Notářský řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, ISBN 978-80-7400-689-0, s. 922
3. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II., § 201-376*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1776
4. JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha V. § 251 – 276 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, ISBN 978-80.7598-378-7, s. 632
5. KASÍKOVÁ, M., JIRMANOVÁ, M., HUBÁČEK, J., PLÁŠIL, V., ŠIMKA, K., KUČERA, Z., NEKOLA, V. *Exekuční řád*. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-855-9, s. 1366
6. LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 303–654)*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-852-8, s. 2262
7. SVOBODA, K., JÍCHA, L., KREJSTA, J., HOZMAN, D., ÚŠELOVÁ, V., KOCINEC, J. a kol. *Exekuční řád*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, ISBN 978-80-7400-863-4, s. 1274

8. SVOBODA, K., SMOLÍK, P. LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-7400-828-3, s. 1834
9. WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha : Wolters Kulwer ČR, a.s., 2012, s. 931

Odborné články

1. BARTOŠ, J. Exekuce nařízená na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2011, č. 4, s. 12-14
2. BĚLOHLÁVEK, A. J. Změny v rozhodčím řízení. *Bulletin advokacie*, 2012, č. 5, s. 15-21
3. BOHÁČEK, M. Čemu (také) slouží exekuce na základě notářského zápisu se svolením vykonatelnosti. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 422 – 429
4. BUREŠ, J. Notářský zápis se svolením k přímé vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2013, č. 2, s. 29-32
5. DERKA, L. Rozhodčí nález vydaný na základě neplatné rozhodčí doložky není nicotný právní akt. In: BĚLOHLÁVEK, A. J., KOVÁŘOVÁ, D., HAVLÍČEK, K. (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, ISBN 978-80-87109-60-1, s. 67-69
6. FIALA, J. Spory vznikající z podnětu výkonu rozhodnutí (Exekuční spory). *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica*, XVI (1972), s. 11-120
7. HAVELKA, L., KONDELOVÁ, A., PAVEL, A., ŠIPULOVÁ, K. Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009–2011. Spotřebitelské právo v rozhodovací praxi českých soudů (2. část). *Právní rozhledy*, 2014, č. 8, s. 295-304
8. HÖNIG, O. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako exekuční titul. *Komorní listy*, 2018, č. 4, s. 22-28
9. JINDŘICH, M. Notářský zápis o hmotněprávním úkonu jako exekuční titul – úvaha de lege ferenda. *Ad Notam*, 2007, č. 5, s. 133-136
10. JIRMANOVÁ, M. Vztah občanského soudního řádu a exekučního řádu při jednání soudního exekutora. Posílení pravomoci exekutora a jeho odpovědnost. *Sborník Karlovarské právnické dny*, 2010, č. 18, s. 79-88
11. KLAPKA, Š. Zastavení exekuce soudním exekutorem na základě fikce souhlasu účastníků. *Komorní listy*, 2011, č. 3, s. 17-19
12. KOTÁPIŠOVÁ, P. Rozhodčí nález jako titul pro výkon rozhodnutí. *Soukromé právo*. 2021, IX(10), s. 24-29

13. KOUBA, V. Ještě jednou k notářským zápisům se svolením k vykonatelnosti. *Ad Notam*, 2009, č. 6, s. 206-207
14. KREJSTA, J. Subsidiární použití občanského soudního řádu v exekučním řízení. *Komorní listy*, 2021, č. 2, s. 14-17
15. KUČERA, Z. Osud vymáhané pohledávky po skončení exekuce. Část II. *Soukromé právo*. Praha, č. 10, 2020, s. 2-8
16. KVARDOVÁ, B. Přezkum platnosti rozhodčí doložky v rámci exekučního řízení. *Komorní listy*, 2014, č. 1, s. 16-21
17. LAVICKÝ, P. Exekuce na základě věcně nesprávného exekučního titulu. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 6, s. 186-193
18. LISSE, L. Stanovisko Nejvyššího soudu k rozhodčím doložkám arbitrážních center. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 250-251
19. LUKEŠ, O. Přiměřenost exekuce nebo zánik vymahatelnosti práva?. *Právní rozhledy*, 2009, č. 15, s. 555-556
20. MACKOVÁ, A. Zkoumání platnosti rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení ve světle práva na soudní ochranu. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 1-2, s. 35-39
21. MÁDR, J. Význam procesního prostředí pro vymahatelnost práva. *Komorní listy*, 2019, č. 4, s. 48-50
22. MAXA, H. Zastavení exekuce a postup dle § 271 OSŘ. *Právní rozhledy*, 2017, č. 13-14, s. 484-489
23. MIKULCOVÁ, L. Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. *Právní rozhledy*. 2014, č. 2, s. 52-58
24. MUZIKÁŘ, V., MUZIKÁŘOVÁ, A. Praktické důsledky zastavení exekuce pro neplatnost rozhodčí doložky zejména z pohledu promlčení. *Bulletin advokacie*, 2014, č. 6, s. 21-26
25. PAŘÍZEK, I. K platnosti rozhodčí doložky u nespotřebitele. *Právní rozhledy*. 2014, č. 17, s. 598-600
26. PAŘÍZEK, I. Konkurence a priorita důvodů k zastavení exekuce. *Právní rozhledy*, 2019, č. 18, s. 642-643
27. PAŘÍZEK, I. Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku. *Právní rozhledy*. 2014, č. 20, s. 715-717
28. PETR, B. K problematice námitky započtení pohledávky v řízení o zastavení exekuce. *Právní rozhledy*, 2018, č. 10, s. 366-367
29. PETR, B., MAXA, H. Rozhodčí doložka sjednaná ve spotřebitelské smlouvě – judikatorní vrtkavost. *Právní rozhledy*, 2015, č. 4, s. 136-139

30. SADECKÝ, L. Rozhodování sporů ze spotřebitelských smluv po novele zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. *Právní rozhledy*. 2012, č. 5, s. 153-156
31. STŘELEČEK, M. Započtení v exekučním řízení. *Komorní listy*, 2016, č. 3, s. 22-25
32. SVOBODA, K. Zastavení exekuce již dříve ukončené vymožením. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 4, s. 35-38
33. SVOBODA, K. Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů. *Komorní listy*. 2019, č. 2, s. 11-16
34. SVOBODA, K. Aktuální problémy se zastavením exekuce z rozhodčího nálezu. *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 4, s. 101-106
35. SVOBODA, K. Exekuce na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. *Právní rozhledy*, 2018, č. 6, s. 206-210
36. SVOBODA, K. Kdy a jak přezkoumat notářský nebo exekutorský zápis. *Ad Notam*, 2009, č. 5, s. 161-164
37. SVOBODA, K. Kolegium NS nesouhlasí s „moderováním“ nemravných exekučních titulů. Co s tím?. *Soudní rozhledy*, 2021, č. 3, s. 78-80
38. SVOBODA, K. Návrh na zastavení exekuce jako mimořádný opravný prostředek proti exekučnímu titulu. *Soudní rozhledy*, 2019, č. 7-8, s. 221-223
39. SVOBODA, K. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti jako vysvobození dlužníka?. *Bulletin advokacie*, 2021, č. 5, s. 33-35
40. SVOBODA, K. Věcný přezkum exekučního titulu v exekuci. *Soudní rozhledy*, 2020, č. 11-12, s. 361-363
41. ŠKRINÁR, A. Kam kráčaš, rozhodcovské konanie? In: BĚLOHLÁVEK, A. J., KOVÁŘOVÁ, D., HAVLÍČEK, K. (eds.). *Rozhodčí řízení v teorii a aplikační praxi: stati a judikatura*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015, ISBN 978-80-87109-60-1, s. 131-135
42. VLACHOVÁ, B. Rozhodčí nálezy jako exekuční tituly. *Komorní listy*, 2017, č. 3, s. 20-24
43. VOJTEK, P. Přehled rozhodnutí NS nepřijatých v roce 2021 do Sbírek soudních rozhodnutí a stanovisek. *Soudní rozhledy*, 2022, č. 2, s. 39-42

Seznam použitých internetových zdrojů

1. Aktuality Exekutorské komory ČR, dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2971-ek-cr-v-prvnim-pololetu-2022-opet-ubylo-lidi-s-exekucemi?w=>
2. Exekutorská komora se ohradila proti programu Milostivé léto, považuje ho za nesystémové [online]. *Irozhlás.cz*. 12. 10. 2021. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/milostive-leto-exekutorska-komora-ohrazeni-nesystemove_2110122238_til

3. FABIAN, P. Možnost přezkumu nepřiměřenosti rozhodčích doložek ve smyslu směrnice Rady č. 93/13/EHS v rámci řízení o výkonu rozhodčího nálezu v České republice. [online]. Jurisprudence. 2018, č. 2, s. 25-31, dostupné z: <https://www.jurisprudence.cz/cz/casopis/moznost-prezkumu-neprimerenosti-rozhodcich-dolozek-ve-smyslu-smernice-rady-c-93-13-ehs-v-ramci-rizeni-o-vykonu-rozhodciho-nalezu-v-ceske-republice.dm-317.pdf>
4. KADLECOVÁ, E. Otevřela se Pandořina skříňka věcného přezkumu exekučních titulů v exekučním řízení: To ukáže až čas [online]. Pravo21.cz, 23. 7. 2019. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/otevrela-se-pandorina-skrinka-vecneho-prezkumu-exekucnich-tituluv-exekucnim-rizeni-to-ukaze-az-cas>
5. KOS, J. Pohled na vývoj a změnu judikatury Nejvyššího soud ČR týkající se rozhodčích doložek a postavení arbitrážních center [online]. epravo.cz. 10. 8. 2011. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pohled-na-vyvoj-a-zmenu-judikatury-nejvyssiho-soudu-crtykajici-se-rozhodcich-dolozek-a-postaveni-arbitraznich-center-75637.html>
6. MALIŠ, D. Lze exekuce zastavovat „s křížkem po funuse“? [online]. epravo.cz. 7. 10. 2014. dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/lze-exekucezastavovat-s%C2%A0krizkem-po-funuse-95609.html?mail>
7. NĚMEC, P. Léto na konci tunelu? Bez peněz ani milostivý odpustek nepomůže [online]. finmag.cz, 5. 1. 2022, Dostupné z: <https://finmag.penize.cz/penize/431281-leto-na-konci-tunelu-bez-penez-ani-milostivy-odpustek-nepomuze>
8. PERTHEN, E. Bude mít spotřebitel jiný civilní proces než všichni ostatní účastníci včetně dvou nalézacích řízení? [online]. Advokatnidenik.cz, 9. 7. 2019. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2019/03/20/bude-mit-spotrebitel-jiny-civilni-proces-nez-vsichni-ostatni-ucastnici-vcetne-dvou-nalezacich-rizeni/>
9. PERTHEN, E., MUSIL. M. Zajímavý posun soudní judikatury ve věci přezkoumávání rozhodčích nálezů jako exekučních titulů [online]. epravo.cz, 21. 10. 2020. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zajimavy-posun-soudni-judikatury-ve-veci-prezkoumavani-rozhodcich-nalezu-jako-exekucnich-titulu-112021.html>
10. Statistiky Exekutorské komory ČR, dostupné z: <https://statistiky.ekcr.info/statistiky>

11. ŠRÁMEK, D. Kolegium předsedů krajských soudů kritizuje nález ÚS ohledně nepřiměřenosti exekucí [online]. Ceska-justice.cz. 13. 6. 2019. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2019/06/kolegium-predsedu-krajskych-soudu-kritizuje-nalez-us-ohledne-neprimerenosti-exekuci/>
12. ZWIEFELHOFER, M. Rozhodčí doložky aneb „quo vadis“ judikatury? [online]. Ceska-justice.cz. 28. 2. 2020. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/rozhodci-dolozky-aneb-quo-vadis-judikatury/>
13. ZWIEFELHOFER, M.: Zastavení skončené exekuce rozhodčí doložky a právní stát. [online]. Ceska-justice.cz. 17. 12. 2019. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/zastaveni-skoncene-exekuce-rozhodci-dolozky-pravni-stat/>

Seznam použitých právních předpisů

1. zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
2. zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů
3. zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
4. zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
5. zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
6. zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
7. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
8. sdělení č. 209/1992 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
9. usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
10. zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů
11. zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru

Seznam použité judikatury

1. Nález Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. II. ÚS 2833/21
2. Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. III. ÚS 1536/21
3. Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1486/20
4. Nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 3962/18
5. Nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2021, sp. zn. I. ÚS 1343/20

6. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2020, sp. zn. II. ÚS 2736/19
7. Nález Ústavního soudu ze dne 16. 8. 2019, sp. zn. II. ÚS 1851/19
8. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. I. ÚS 1091/19
9. Nález Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18-2
10. Nález Ústavního soudu ze dne 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18
11. Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4274/18
12. Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2018, sp. zn. III. ÚS 4129/1
13. Nález Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2018, sp. zn. III. ÚS 4129/18
14. Nález Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2018, sp. zn. II. ÚS 502/17
15. Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 2456/16
16. Nález Ústavního soudu ze dne 18. 4. 2017, sp. zn. II. ÚS 2357/16
17. Nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. III. ÚS 1224/16
18. Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2016, sp. zn. II. ÚS 2230/16
19. Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2016, sp. zn. I. ÚS 3599/15
20. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. IV. ÚS 3216/14
21. Nález Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12
22. Nález Ústavního soudu ze dne 19.6.2014, sp. zn. II. ÚS 980/13
23. Nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 1624/12
24. Nález Ústavního soudu ze dne 3. 4. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11
25. Nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11
26. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11
27. Nález Ústavního soudu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10
28. Nález Ústavního soudu ze dne 8. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07
29. Nález Ústavního soudu ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 1648/10
30. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 7. 2010, sp. zn. I. ÚS 62/08
31. Nález Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. I. ÚS 2736/07
32. Nález Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2000, sp. zn. III. ÚS 150/99
33. Nález Ústavního soudu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96

34. Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 11. 2021, sp. zn. II. ÚS 1589/21
35. Usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2703/18
36. Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17
37. Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. 8. 2016, sp. zn. I. ÚS 2707/16
38. Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1380/15

39. Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 11. 2006, sp. zn. IV. ÚS 530/06
40. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 798/2022
41. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2022, sp. zn. 20 Cdo 104/2022
42. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1600/2021
43. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2022, sp. zn. 20 Cdo 3538/2021
44. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1099/2021
45. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2897/2021
46. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1523/2021
47. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2357/2021
48. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1812/2021
49. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1983/2021
50. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1430/2021
51. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2021, sp. zn. 20 Cdo 2617/2020
52. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2021, sp. zn. 20 Cdo 644/2021
53. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2021, sp. zn. 20 Cdo 1973/2020
54. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2162/2020
55. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 12. 2020, sp. zn. 20 Cdo 75/2020
56. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1210/2020
57. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2839/2020
58. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2679/2020
59. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2422/2020
60. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 467/2020
61. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 7. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1655/2020
62. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1858/2020
63. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2020, sp. zn. 20 Cdo 1857/2019
64. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3159/2019
65. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3665/2018
66. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1580/2019
67. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 2074/2019
68. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1766/2019
69. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. 20 Cdo 2039/2019
70. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2019, sp. zn. 20 Cdo 1556/2019
71. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2019, sp. zn. 20 Cdo 399/2019

72. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2019, sp. zn. 20 Cdo 44/2019
73. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2019, sp. zn. 20 Cdo 3387/2018
74. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4299/2018
75. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2841/2018
76. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018
77. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3283/2018
78. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2260/2018
79. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1449/2018
80. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 2200/2018
81. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1632/2018
82. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018
83. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1367/2018
84. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3852/2017
85. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3324/2017
86. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2018, sp. zn. 33 Cdo 1029/2017
87. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 2. 2018, sp. zn. 20 Cdo 5642/2017
88. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017
89. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2897/2017
90. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3125/2017
91. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. 20 Cdo 3331/2017
92. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2017, sp. zn. 20 Cdo 2907/2016
93. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016
94. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.1.2017, sp. zn. 20 Cdo 5510/2016
95. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2017, sp. zn. 20 Cdo 5739/2016
96. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4128/2016
97. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 3194/2016
98. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1914/2016
99. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 864/2016
100. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 4460/2014
101. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1274/2014
102. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 26 Cdo 53/2015
103. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2015, sp. zn. 31 Cdo 2184/2013
104. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3670/2014
105. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3712/2012

106. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3316/2013
107. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 5. 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014
108. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3425/2013
109. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3894/2013
110. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3266/2013
111. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 4289/2013
112. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3439/2013
113. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1156/2013
114. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1106/2013
115. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 6. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012
116. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 20 Cdo 3314/2011
117. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1394/2012
118. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3682/2010
119. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2012, sp. zn. 20 Cdo 3305/2010
120. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2432/2010
121. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2012, sp. zn. 20 Cdo 3011/2011
122. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2011, sp. zn. 20 Cdo 72/2011
123. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1152/2010
124. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4914/2010
125. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011 sp. zn. 20 Cdo 2227/2011
126. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sp. zn. 20 Cdo 2209/2011
127. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1828/2011
128. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1923/2011
129. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010
130. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4465/2009
131. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 4. 2011, sp. zn. 20 Cdo 4453/2009
132. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1702/2009
133. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1757/2009
134. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 20 Cdo 259/2011
135. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008
136. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2325/2006
137. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2910/2007
138. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006
139. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2008

140. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 477/2007
141. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4312/2007
142. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007
143. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 8. 2008, sp. zn. 20 Cdo 4548/2007
144. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2282/2008
145. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2273/2008
146. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. 20 Cdo 3547/2006
147. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2544/2006
148. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2007, sp. zn. 20 Cdo 3516/2006
149. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1886/2006
150. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.9.2006, sp. zn. 20 Cdo 2714/2005
151. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1558/2006
152. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2214/2005
153. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1932/2005
154. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1560/2005
155. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1296/2005
156. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004
157. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1962/2004
158. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 168/2005
159. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1261/2005
160. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1380/2004
161. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1570/2003
162. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1292/2003
163. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2004, sp. zn. 20 Cdo 965/2003
164. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. 20 Cdo 709/2003
165. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2103/2002
166. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 554/2002
167. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1012/2000
168. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 20 Cdo 1508/98
169. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2000, sp. zn. 21 Cdo 698/2000
170. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98

171. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2021, sp. zn. 29 icdo 42/2021
172. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. 29 icdo 128/2019

173. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2021, sp. zn. 20 Cdo 3298/2020
174. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 31 Cdo 684/2020
175. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2020, sp. zn. 29 icdo 63/2018
176. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2019, sp. zn. 33 Cdo 201/2018
177. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018 sp. zn. 33 Cdo 2178/2018
178. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. 29 icdo 41/2014
179. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 23 icdo 19/2015
180. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 33 Cdo 913/2014
181. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2015, sp. zn. 30 Cdo 4507/2014
182. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012
183. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011
184. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. 23 Cdo 1201/2009
185. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2009, sp. zn. 20 Cdo 2953/2007
186. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 32 Cdo 2312/2007
187. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 1. 2008, sp. zn. 32 Cdo 2837/2007
188. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005
189. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 1373/2005
190. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 33 Odo 546/2005
191. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2000, sp. zn. 21 Cdo 267/2000

192. Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2006, sp. zn. Cpjn 200/2005
193. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 12. 1983, sp. zn. Cpj 40/83
194. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 1981, sp. zn. Cpj 159/79

195. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 28. 9. 1965, sp. zn. 4 Cz 118/65

196. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 13. 5. 1932, sp. zn. R I 155/32

197. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2.8.2019, sp. zn. 8 Afs 250/2018
198. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 4. 2018, sp. zn. 7 As 310/2017

199. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 12 Cmo 496/2008

200. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2019, č. j. 35 Co 330/2019-286
201. Usnesení Krajského soudu v Praze, ze dne 8. 8. 2019, č. j. 27 Co 135/2019-296
202. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 16. 4. 2019, sp. zn. 17 Co 23/2019
203. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2018, sp. Zn. 21 Co 352/2018
204. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 11. 2018, č. j. 64 Co 307/2018-90
205. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 22. 11. 2018, sp. Zn. 27 Co 282/2018
206. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 3. 4. 2018, sp. zn. 24 Co 1863/2017
207. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2003, sp. zn. 14 Co 98/2003
208. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. 3. 1967, sp. zn. 7 Co 159/67

209. Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 6. 10. 2009, sp. zn. C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodríguez Nogueira

Zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. se zaměřením na věcný přezkum exekučního titulu

Abstrakt

Předkládaná rigorózní práce se zabývá důvodem zastavení exekuce zakotveným v ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to s přihlédnutím k možnosti a rozsahu věcného přezkumu exekučního titulu. Uvedené ustanovení bylo zákonodárcem koncipováno jako relativně abstraktní, resp. neurčité. Konkrétní okolnosti vedoucí k zastavení exekuce pro nepřipustnost podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. bylo proto nutné dovodit judikaturou, přičemž právě značná neurčitost tohoto ustanovení vedla k velkému nárůstu exekuční judikatury dovozující specifické situace, při jejichž zjištění je třeba exekuci zastavit. Tato práce si proto klade za cíl analyzovat důvod zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to zejména jeho smysl a účel ve vztahu k dalším zastavovacím důvodům podle § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř., a dále se zaměřením na vybranou oblast představovanou možností provádět věcný přezkum exekučního titulu ve fázi exekučního řízení.

První kapitola této práce se zaměřuje na vymezení ústředních pojmů a základních zásad exekučního řízení, a to především odlišení nalézacího a vykonávacího řízení jakožto dvěma druhům civilního procesu, odlišením pojmů exekuce a exekučního řízení, a dále vybraným 5 základním zásadám exekučního řízení – zásadě oficiality, dispoziční, přiměřenosti, a obrany a ochrany povinného.

Druhá část práce se věnuje ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. v komparaci s dalšími důvody vedoucími k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a) – g) o. s. ř. se zaměřením na jejich vzájemnou konkurenci a možnosti prioritizace jednotlivých konkrétních zastavovacích důvodů před "zbytkovým" ustanovením § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a dále schematickému rozčlenění judikaturou dovozených konkrétních okolností pro zastavení exekuce podle uvedeného ustanovení.

Třetí kapitola je dále věnována určité výseči široké problematiky zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., a to v důsledku přezkumu věcné správnosti exekučního titulu, resp. možnosti přezkumu jeho souladu s hmotným právem. V této části jsou analyzována především vybraná rozhodnutí nejvyšších soudů aplikujících důvod zastavení exekuce pro nepřipustnost v důsledku věcného přezkumu exekučního titulu ve vztahu ke třem vybraným exekučním titulům – notářskému zápisu se svolením k vykonatelnosti, rozhodčímu nálezu a soudnímu rozhodnutí, a rozebírána přípustnost takového postupu, jeho podmínky, rozsah takového přezkumu, soulad se základními zásadami exekučního řízení, a další vybrané otázky.

V závěrečné části se práce zaměřuje na rozbor judikaturou dovozené možnosti rozhodnout o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. i v případě, že exekuce již byla skončena vymožením, resp. již byla zastavena podle jiného ustanovení § 268 odst. 1 o. s. ř. Zaměřuje se tak především na soulad takového postupu se zásadami civilního řízení a souvisejícími problematickými otázkami.

Klíčová slova: zastavení exekuce
věcný přezkum exekučního titulu
exekuční řízení

Discontinuance of Execution according to Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure focusing on substantive review of an execution title

Abstract

The presented thesis deals with discontinuance of the execution according to Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure focusing on the possibility and the extent of substantive review of an execution title. This provision was originally intended by the legislator to be relatively abstract or indefinite. It was therefore necessary to introduce the specific circumstances leading to discontinuance of execution due to inadmissibility according to Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure through the case law. Precisely the considerable vagueness of this provision led to a considerable increase of cases introducing specific situations that led to discontinuance of execution. This theses therefore aims to analyse Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure leading to suspension of execution, in particular its purpose in relation to Sec. 268 (1) (a-g) of the Code of Civil Procedure, and further focusing on the topic regarding the possibility of conducting a substantive review of the execution title in the enforcement proceedings.

The first chapter of this thesis focuses on the definition of the essential terms and principles of enforcement proceedings, namely the distinction between trial and execution proceedings as two types of the civil proceedings, the distinction between the terms execution and enforcement proceedings, and 5 selected essential principles of the enforcement proceedings – the principle of officiality, the principle of party disposition, the principle of proportionality and the principle of defense and protection of the debtor.

The second part of the thesis deals with the provision according to Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure in comparison with other reasons leading to the discontinuance of execution pursuant to Sec. 268 (1) (a-g) of the Code of Civil Procedure, focusing on their competition and the possibility of prioritizing specific reasons leading to discontinuance of execution rather than the "residual" provision of Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure. The thesis then provides with schematic categorization of specific circumstances that were introduced through the case law leading to discontinuance of execution according to Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure.

The third chapter deals with a specific topic of the broad issue of discontinuance of execution according to Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure as a result of a substantive review of an execution title (the possibility of reviewing its compliance with the substantive law). This part of the thesis deals with selected case law of the highest courts according to Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure due to inadmissibility of the execution as a result of the

substantive review of the execution title, namely concerning three types of an execution title – notarial deed with declaration of enforceability, arbitral award and court decisions. The thesis further deals with the question of the admissibility of such procedure, its conditions, the extent of such review, its compliance with the fundamental principles of the enforcement proceedings, and further selected issues.

The final part of the thesis analyzes the possibility of suspending the execution according to Sec. 268 (1) (h) of the Code of Civil Procedure even when the execution has already been terminated or suspended due to Sec. 268 (1) (a-g) of the Code of Civil Procedure, according to the recent court decisions of the highest courts in the Czech Republic. It deals with the question of compliance of such practice with principles of civil procedure and other related issues.

Key words:

discontinuance of execution
substantive review of an execution title
execution proceedings